

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ ІНСТИТУТ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПСИХОТЕРАПІЇ**

Кафедра клінічної психології

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему:

**Психологічні чинники, що формують образ ідеального партнера
для шлюбу**

Виконала:

студентка 2-го курсу групи ПМ - 213
спеціальності 053 Психологія

освітньо-професійна програма Клінічна психологія

Невмержицька Ірина Юріївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

Науковий керівник:

д.мед.н., проф.

(наукова ступінь, вчене звання)

Ситник Сергій Іванович

(прізвище, ім'я, по батькові)

Робота рекомендована до захисту
рішенням кафедри клінічної психології

Протокол № _____ від «_____» червня 2023р.

Зав. кафедри _____ д.психол.н.,с.н.с. Лисенко Ірина Павлівна
підпис (наукова ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові)

Київ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ, ЩО ФОРМУЮТЬ ОБРАЗ ІДЕАЛЬНОГО ПАРТНЕРА ДЛЯ ШЛЮБУ	9
1.1. Уявлення як психологічний феномен.....	9
1.2. Складові образу ідеального партнера для шлюбу	12
1.3 Компоненти та рівні психологічної готовності до подружніх відносин та особливості взаємовідносин у шлюбі	16
1.4 Психологічні чинники вибору шлюбного партнера.....	21
Висновки до розділу 1	28
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЖІНОК ТА ЧОЛОВІКІВ ЩОДО ВИЯВЛЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ОБРАЗ ІДЕАЛЬНОГО ПАРТНЕРА В ПОДРУЖЖЯ.....	29
2.1. Методологічні підходи до організації емпіричних досліджень жінок та чоловіків щодо виявлення психологічних чинників, що формують образ ідеального партнера для шлюбу.....	29
2.2. Опис методик дослідження жінок та чоловіків щодо виявлення уявлень про образ ідеального партнера в подружжя	36
Висновки до розділу 2	43
РОЗДІЛ 3. РЕЗУЛЬТАТИ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ФАКТОРІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ОБРАЗ ІДЕАЛЬНОГО ПАРТНЕРА ДЛЯ ШЛЮБУ.....	45
3.1. Результати дослідження та кореляційні зв'язки методики «Рольові очікування та домагання у шлюбі»	45
3.2. Сексуальне благополуччя як складової гармонійних відносин у шлюбі.	51
3.3. Результати дослідження впливу особливостей батьківської сім'ї на формування взаємовідносин з партнером	69
3.4. Дослідження індивідуальних особливостей складу особистості чоловіків і жінок та впливу на стосунки у подружжі	96
Висновки до розділу 3	120
ВИСНОВКИ	127

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	130
ДОДАТКИ.....	136

ВСТУП

Актуальність дослідження. Нині, постійний стрес та непередбачувані життєві ситуації сприяють виникненню розбіжностей та непорозумінь між подружжям. А бойові дії що відбуваються в Україні вплинули на всі сфери життя людей. Також вони внесли зміни і у взаємовідносини у сімейних стосунках. Багато жінок з дітьми, ховаючись від війни виїхали за кордон, і знаходяться вже більше року в інших країнах, а чоловіки залишилися в країні для захисту батьківщини. Також, значана частина жінок та чоловік взяли безпосередню участь у бойових діях в Україні. Всі ці обставини без сумніву мають вплив і на сімейні взаємини. Саме тому важливо не тільки зберігати сімейні взаємини, але й формувати образ ідеального партнера для шлюбу у майбутнього покоління з метою розуміння цінностей відносин у ці особливо важкі часи.

У повсякденному житті так чи інакше ми спираємося на певні ідеальні образи, які формуються під час нашого культурного розвитку під впливом різних психологічних та соціальних чинників. Ці ідеали закладаються з дитинства, а також набуваються в процесі соціалізації. Вони можуть змінюватись, але часто залишаються незмінними. Навіть дивлячись на оточуючих людей чи самого себе, прийнято оцінювати як зовнішні якості, так і якості характеру, сформовані на основі ідеалізованих образів, що існують та функціонують у суспільстві. Не є винятком і образ ідеального партнера у відносинах.

Проблема образу ідеального партнера, безперечно, є актуальною для представників обох статей. Так, для чоловіка цей образ є орієнтиром для гармонійного розвитку особистості, створення моделі поведінки, контролю та корекції діяльності, організації емоційних реакцій, явищем, що сприяє цілісності самої особистості. А для жінки образ ідеального партнера визначає особливості взаємовідносин із протилежною статтю та виховання дітей.

Доведено, що у кожної людини на різних етапах життя формується свій власний образ ідеального партнера для шлюбу. Такий образ найчастіше формується під впливом соціально-психологічних чинників, які і мають значення при виборі партнера для шлюбу. Однак щодалі набирає обертів тенденція до змін гендерної ідентичності. Поняття змішуються і особливості поведінки також, що призводить до змін взаємовідносини і розподіл ролей у сімейному житті. Саме тому важливо дослідити актуальну ситуацію з розподілом ролей, очікуванням та претензіями від партнера для шлюбу, для покращення відносин і збереження сімей, а також створення нових міцних союзів людей.

Увага багатьох науковців зосереджувалася на різних аспектах шлюбно-сімейної взаємодії (М.І. Алексєєва, Т.В. Буленко, З.Г. Кісарчук, М.М. Обозов, В.І. Розін та ін.). Соціально-психологічний напрямок досліджень подружньої взаємодії досліджено працями О.О. Бодальова, В.П. Левкович, О.У. Зуськової, Т.М. Мішиної, М.І. Пірен, Ю.А. Решетняка тощо. Питання подружніх конфліктів висвітлено в дослідженнях І.А. Грабської, В.О. Сисенка, В.В. Століна та ін. Деякі аспекти проблеми особистісних характеристик шлюбних партнерів відображено в доробку В.В. Рибалки, Т.В. Галкіної, Д.В. Ольшанського, В.І. Зацепіна, В.О. Сисенко, Д.Т. Іванова, Л.З. Сердюк тощо.

Незважаючи на наявність значної кількості науково-методичних праць, які присвячені феномену сім'ї та уявлень про образ шлюбно-сімейних стосунків, малодослідженим залишається питання щодо психологічних чинників, що формують образ ідеального партнера для шлюбу, а тому вважаємо цю проблему актуальною і такою, що потребує спеціального дослідження.

Актуальність обраної проблеми, її недостатнє теоретичне висвітлення та емпіричне вивчення, а також соціальна значущість зумовили вибір теми нашого дослідження «Психологічні чинники що впливають на образ ідеального партнера в подружжя».

Об'єкт дослідження – уявлення образу ідеального партнера для шлюбу та його формування.

Предмет дослідження – психологічні чинники, які впливають на формування образ ідеального партнера для шлюбу.

Мета дослідження – експериментально дослідити психологічні чинники, які впливають на формування образу ідеального партнера для шлюбу.

Гіпотеза: психологічні чинники, що впливають на образ ідеального партнера для шлюбу залежать від індивідуальних особливостей темпераменту, ступеню фемінності та маскулінності, особистих цінностей індивіда, ставлення до сімейних цінностей та уявлень про рольову поведінку і рольові очікування, закладених в батьківській сім'ї.

Завдання дослідження:

1. Розглянути поняття уявлення як психологічний феномен, уточнити понятійно-категоріальний апарат дослідження.
2. Виокремити складові образу ідеального партнера.
3. Визначити психологічні чинники, які впливають на формування образу ідеального партнера в подружжя.
4. Описати особливості взаємодії партнерів у подружжі.
5. Провести емпіричне дослідження на предмет визначення психологічних факторів, що впливають на образ ідеального партнера для шлюбу.
6. Проаналізувати результати емпіричного дослідження психологічних факторів, що впливають на образ ідеального партнера для шлюбу;
7. Сформулювати рекомендації до формування оптимальної моделі відносин у подружжі.

Методологічна основа дослідження. У своєму дослідженні ми спираємося на ідею Е. Фромма про трансформацію соціальних ролей чоловіка та жінки. На думку Е. Фромма, протягом усього ХХ століття відбувається помітне зменшення та стирання відмінностей між статями. З цього положення можна зробити висновок про те, що образ ідеального партнера також схильний до зазначених тенденцій.

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених завдань у роботі були використані методи теоретичного й емпіричного дослідження:

- *теоретичні методи:* аналіз наукової, навчально-методичної та допоміжної літератури щодо проблеми; порівняння та узагальнення для уточнення основних понять та виділення їхніх структурних компонентів; систематизація та інтерпретація результатів наукових досліджень для опису гендерних особливостей уявлень про образ ідеального партнера в подружжя.

- *емпіричні методи:* спостереження, бесіда, психодіагностичні методики: опитувальники «Діагностика реальної структури ціннісних орієнтацій особистості» (С.С. Бубнова), «Сімейні емоційні комунікації» (А.Б. Холмогорова, М.Г. Сорокова, С.В. Волікова), «Рольові очікування і претензії у шлюбі» (Волкова А. Н., Трапезникова Т. М.), «Вивчення фемінності – маскулінності» (С.Бем), методика вивчення темпераменту (опитувальник Г.Айзенка), методика оцінки сексуального профілю (О.Ф. Потьомкіна), анкета (авторська розробка), аналіз результатів спілкування, методи математичної статистики застосовувалися для опрацювання отриманих даних і встановлення кількісних залежностей між досліджуваними явищами та процесами.

Теоретико-методологічна основа дослідження склали загальні принципи психологічної науки (діяльності, єдності свідомості й діяльності, єдності діяльності й спілкування, розвитку, системного підходу), а також принципи і концепції вітчизняної та зарубіжної психології, що розкривають природу особистості, свідомості та тощо.

Теоретичне значення дослідження полягає в:

- *визначено* психологічні чинники, які впливають на формування образу ідеального партнера для шлюбу.

- *доведено* вплив особливостей темпераменту та особистих цінностей, та впливу батьківської сім'ї на формування образу ідеального партнера для шлюбу.

- *підтверджено* у респондентів вплив психологічних чинників на формування ідеального партнера в подружжя.

- *встановлено* особливості взаємовідносин у подружжі та описано складові образу ідеального апртнера.

- *уточнено* категоріально-понятійний апарат дослідження.

Практична цінність дослідження полягає в тому, що його теоретичні положення та висновки з емпіричного дослідження можуть бути використані в курсах «Загальна психологія», «Психологія особистості», «Методи вивчення в психології особистості», а також для корекційно – розвивальної та відтворювальної роботи педагогів, практичних психологів, працівників соціальних служб, реабілітаційних центрів по роботі з молоддю та осіб, що працюють з особами, які мають ознаки порушення в шлюбно-сімейних відносинах.

Структура та обсяг роботи зумовлена її метою та завданням. Робота складається зі вступу і трьох розділів, поділених на підрозділи, висновків до кожного розділів, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи становить 165 сторінок, основна частина курсової викладена на 129 сторінках. Текст курсової містить 28 малюнків та 44 таблиць. Додатки розміщені на 32 сторінках.

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ, ЩО ФОРМУЮТЬ ОБРАЗ ІДЕАЛЬНОГО ПАРТНЕРА ДЛЯ ШЛЮБУ

У розділі досліджено психологічні чинники, що впливають на формування образу ідеального партнера для шлюбу в психолого-педагогічній літературі та на практиці. Здійснено аналіз основних дефініцій дослідження. Досліджено теоретико-методичні аспекти уявлення як психологічного феномену, психологічні чинники що впливають на вибір ідеального партнера для шлюбу, та складові готовності до подружніх взаємин та вибору шлюбного партнера і особливості взаємодії у подружжі.

1.1. Уявлення як психологічний феномен

Для нашого дослідження важливо було визначити дефініцію «уявлення» та її особливості. Перша поява категорії уявлення у психологічному дискурсі пов'язана зі структуралістським напрямком, засновником якого був Вільгельм Вундт. Він здійснював розгляд процесів свідомості, що є предметом психології, як структурної єдності, що складена його основними елементами. Основний метод дослідження представлений інтроспекцією, що використовує безпосередній досвід, за допомогою якого випробуваний пізнає окремі властивості реальності. Дослідник наголошував, що образний аналіз не залучається, він виділяє лише елементи свідомості – відчуття і почуття [26].

Е. Тітченер, який був представником експериментальної психології, зазначав, що уявлення є елементами ідей і відбитком переживань, не спрямованих назовні – наприклад, тих, що заповнюють нашу пам'ять. Характерними для уявлень можна назвати риси, які Е. Тітченер вбачав в чотирьох основних ознаках: якості, інтенсивності, тривалості та виразності. Отже, Е. Тітченером було виконано розгляд уявлень, як одного з елементів, що складають свідомість. На них покладено функцію репрезентувати у структурі

свідомості феномени, пов'язані з внутрішньою реальністю (спогадами про переживання). Варто наголосити, що науковець вперше теоретично осмислив питання про уявлення в межах психологічних досліджень, і, нехай побічно, але вивів їх у статус об'єктів дослідження [21].

Приблизно одночасно із Е. Тітченером були виконані дослідження Ф. Гальтона, присвячені психічним образам. Дослідження цього науковця пов'язані з психічною спадковістю, теорію якої він розробляв. Паралельно він висунув гіпотезу про те, що уявлення мають схожість спадкового характеру. Для того, щоб довести цю гіпотезу, було розпочато вивчення законів, пов'язаних із ідейними асоціаціями. Дослідник вважав, що асоціації засновуються на психічних образах. Надалі когнітивні дослідження сфери образності стали базуватися на певних засадах образного вивчення, які практикував Ф. Гальтон [16].

З. Фрейд, виходячи з отриманих дослідницьких результатів, пов'язав їх із психічними уявленнями, які він розглядав як силу, що відповідає за свідоме відтворення інстинктів і потягів. Саме він ухвалив трактування уявлень як засобу, що не лише забезпечує зв'язок людини з об'єктивною реальністю, але є спрямованим на реалізацію її внутрішнього світу, відображення всіх колізій та підводних течій, характерних для нього [35].

Уявлення є значущим як вияв несвідомого. Для його дослідження використовують методи, пов'язані з вільними асоціаціями та аналізом сновидінь, де переважно варто працювати з образами, без знання яких відстежити несвідомі прояви у людській життєдіяльності практично неможливо. З. Фрейд здійснював розподіл уявлення між двома різними системами психіки – свідомим та несвідомим. Він відстоював теорію уявлення як своєрідного містка, який поєднує дві пари протилежностей. У психоаналітичній теорії образ, як категорія є транслятором, що передає спотворені реалії дійсності, які містить внутрішній (несвідомий) світ людини [33].

Категорію уявлення продовжував досліджувати такий представник психологічної науки, як К. Юнг. Його теорія відрізняється від фрейдівської, у якій уявлення трактуються, як копії психічного характеру, пов'язані з потягами та інстинктами. К. Юнг постулює первинність і активність уявлень, як феноменів, відповідальних за характеристику душевного життя. Дослідник вважав, що, оскільки психіка має можливість створення уявлень, то й людина стає здатною переживати реальність, оскільки її життя безпосередньо відбувається у образному світі. У юнгіанській концепції уявлення постають не просто репрезентацією, але феноменом, що наділений активною, творчою функцією. К. Юнг аналізує категорію уявлення в безпосередньому зв'язку з таким особливим поняттям, як архетип. Це відбувається і внаслідок розвитку ідей З. Фрейда, пов'язаних із природою і функціональністю несвідомого [26].

Варто наголосити, що на думку К. Юнга, для колективної частини несвідомого характерна не індивідуальність, але універсальність, що відрізняє її від особистісної, зокрема, укладенням того змісту та поведінкових способів, присутність яких є повсюдною та утворює єдиний психічний субстрат, що має надособистісну природу та присутній у кожному з людей. В якості складових частин, що формують колективне несвідоме, таким чином проводиться розгляд архетипів, як визначальних його елементів, доступних до розпізнавання в людському досвіді і до прояву в образній системі [27].

Серединою двадцятого століття датується виникнення нового напрямку в психологічній науці – когнітивізму, який спрямований на вивчення того, як організовані та функціонують внутрішні розумові процеси (процес інформаційної переробки). Уявлення прийнято розуміти виключно у зв'язку з репрезентацією в розумі об'єкта або події, яких там немає. Слід також, як мету образного сприйняття розцінювати певну картинку, яка є проекцією сцен, які перебувають і реалізуються у світі. Категорія уявлення трактується по-новому виключно з точки зору її розгляду паралельно проблемі, що пов'язана з тим, як правильно зберігати і відтворювати інформацію (праці Ж. Піаже, А. Бандури, Дж. Келлі та інших) [18].

Ближче до середини ХХ століття відбувається формування як теоретичного, і практичного дослідження уявлення як психологічного феномена. Вперше в науці було вивчено сенсорно-перцептивні уявлення, що є результатом дії процесів сприйняття (роботи Б. Ф. Ломова, Л. М. Веккер). Його виникнення відбувається внаслідок безпосереднього впливу предметів та властивостей на органи відчуття людини, а зазначений процес реалізується протягом певного часового відрізка. Отже, можна стверджувати, що сенсорно-перцептивне уявлення формується, будучи нав'язаним ззовні для нашого розуму [16].

Перцептивне уявлення розглядається як чуттєве, оскільки воно виникає в результаті безпосереднього впливу подразника стосовно органів чуття. Відтворення уявлення в психічному просторі відбувається паралельно до просторового розгортання часової послідовності, протягом якого відбувається сприйняття предметних елементів. Таким чином, часові компоненти, представлені тривалістю та послідовністю, здійснюють перехід у статус просторових – площі та довжини [16].

Таким чином, нами був здійснений вибір єдиного робочого визначення уявлення, відповідно до якого воно являє собою взаємозв'язок, що формується внаслідок взаємодії зовнішнього та внутрішнього світів. Тобто, це засіб, що сприяє здійсненню перетікання характеристик реальності, які являють собою час, послідовність і т.д. у напрямку показників, що входять до структури внутрішнього психічного простору та є його породженням.

1.2. Складові образу ідеального партнера для шлюбу

Вибір ідеального партнера для шлюбу відбувається під впливом низки чинників, серед яких, насамперед, слід виокремити уявлення про ідеального партнера, більш-менш усвідомлюваний образ якого наявний у кожної людини.

Створення такого образу базується на власному та досвіді батьківської сім'ї, рисах літературних персонажів, кіногероїв, соціальних стереотипах та ідеалі, який існує в групі людей, чия думка важлива для конкретної людини.

Характерна особливість вибору партнера за емоційною близькістю полягає в тому, що частіше за все при виборі свого майбутнього чоловіка дівчата віддають перевагу тому, хто, як їм здається, найбільш схожий на «образ чоловіка» її дитинства, що складається в віці приблизно від 5 до 8 років. Такий образ ідеального чоловіка складається найчастіше з рис чоловіків, яких вони найчастіше бачить в цей період часу. Цей чоловік може бути батьком, братом чи дідусем, причому зовсім не обов'язково, щоб ці люди в житті являли собою ідеал чоловіка [16].

Чоловіки також часто намагаються знайти свій ідеал жінки, сформований ними ще в дитинстві. Як з'ясувалося, більшість із них намагаються побачити в особі ідеальної жінки свою матір [48].

Ідеальний образ буде визначати емоційні відносини в подружній парі 0,5-1,5 року. Потім градус емоційного підйому знижується, і негативні характеристики партнера переміщуються в центр уваги та зіставляються з початковим ідеальним образом. Якщо реальний образ кардинально відрізняється від ідеального, а очікування від стосунків не виправдалися, у відносинах відбувається криза. Такий феномен, як психологічний контакт, досі не отримав точного визначення у науці. Деякі дослідники розглядають поняття «контакт» як синонім будь-якої міжособистісної взаємодії [26].

Ми у своєму дослідженні опираємось на дефініцію «психологічний контакт» як особливий феномен спілкування, який формується на основі взаєморозуміння та прийняття, а також проявляється у відчутті легкості спілкування. Даний термін ми вводимо для того, щоб позначити ті явища, які наша досліджена вибірка виділяє при описі компонентів емоційної близькості: «налаштованість» на іншу людину, відчуття себе «на одній хвилі» з партнером тощо [34].

Можна стверджувати, що поняття «психологічний контакт» є характеристикою процесу спілкування, яка водночас, спирається на особливості взаємовідносин двох індивідів. Таким чином, у структурі ставлення до іншої людини цей процес фіксується у формі готовності до встановлення та підтримки психологічного контакту з партнером [21].

Виникнення описаних вище явищ призводить до формування у суб'єктів прагнення саморозкриття. Описові цього процесу присвячено досить багато публікацій у зарубіжній психології, а останнім часом цей феномен активно досліджується і вітчизняними авторами.

Згідно з думкою К. Роджерса, «бути в стані емпатії означає сприймати внутрішній світ іншої людини точно, зі збереженням емоційних і смислових відтінків. Як нібито стаєш цим іншим, але без втрати відчуття «як нібито». Так, відчуваєш радість чи біль іншої людини, як вона їх відчуває, і сприймаєш їх причини, як вона їх сприймає. Емпатійний психотерапевт проникливо уловлює смисл стану, який переживає пацієнт у даний конкретний момент, і вказує на цей сенс, щоб допомогти пацієнту сконцентруватися на ньому і спонукати пацієнта до подальшого і більш повного безперешкодного переживання» [54].

Дослідник також підкреслює необхідність повідомлення клієнту про свої враження, щоб перевірити їх адекватність стану і переживанням людини та допомогти їх пережити «більш повно і конструктивно» та зазначає трудність бути емпатійним: «це означає бути відповідальним, активним, сильним, і в той же час, – тонким і чутливим»; неупередженість сприйняття внутрішнього світу іншої людини; на деякий час втрату себе у цьому світі [54]. Отже, важливою складовою процесу емпатії у психотерапії вважається повідомити клієнту, що його переживання ситуації розуміють, тоді як дехто з дослідників «вважає недоцільним включати реакцію об'єкта емпатії в сам акт емпатії» [54].

Багато дослідників вказують на важливу роль наявності стабільної опікувальної фігури в ранньому дитинстві для емоційного благополуччя індивіда. Накопичено достатньо фактів, що свідчать про те, що вихованці

дитячих будинків та діти емоційно холодних батьків, ставши дорослими, мають складнощі у встановленні емоційних зв'язків.

Практично всі дослідники використовують визначення С. Джуарда, який розумів саморозкриття як «свідоме та добровільне відкриття іншому власного «Я», своїх суб'єктивних станів, таємниць та намірів» [47].

Можна виділити п'ять параметрів саморозкриття:

- обсяг (широта) особистої інформації, що повідомляється;
- ступінь її інтимності для суб'єкта;
- тривалість, темп та швидкість саморозкриття;
- емоційна тональність саморозкриття (вихваляння чи збентеження, сором);
- гнучкість саморозкриття, тобто здатність особистості регулювати свою відвертість залежно від реакції співрозмовника.

Крім цього, дослідники вказують на такі важливі характеристики саморозкриття, як взаємність та своєчасність. Виникнення взаємності у розкритті партнерами свого «Я» пояснюється з двох точок зору. На думку С. Джуарда, довіра, що виражається у саморозкритті, викликає симпатію до людини, яка її виявляє, і ця симпатія виявляється у взаємній довірі [47]. А. Чайкін та В. Дерлега вважають, що, незалежно від симпатії, саморозкриття одного партнера змушує іншого партнера відчувати зобов'язання відплатити тим самим [40].

Як зазначає Н. Браун, покликаючись на експериментальні дослідження, максимум саморозкриття досягається у спілкуванні з друзями. При цьому дослідниця вказує на цікавий момент: друзі часто сприймають свої відносини асиметрично, тобто люди схильні приписувати собі велику роль у наданні емоційної підтримки, а своєму другові – велику міру саморозкриття та потреби ділитися переживаннями [38].

Таким чином, можна зробити висновок, що сучасна модель вибору ідеального партнера передбачає феномен міжособистісних відносин, що полягає в наявності психологічного контакту між партнерами та прагнення до

саморозкриття. Зазначені феномени, у свою чергу, виникають на основі взаємної довіри, прийняття, розуміння, співчуття та готовності партнерів до надання емоційної підтримки по відношенню один до одного.

1.3 Компоненти та рівні психологічної готовності до подружніх відносин та особливості взаємовідносин у шлюбі

Для того аби проаналізувати особливості уявлень про образ ідеального партнера в подружжя варто дослідити психологічну готовність чоловіка та жінок до вступу у шлюбно-сімейні відносини.

Психологічна готовність до сімейного життя залежить від взаємодії багатьох внутрішніх і зовнішніх чинників та складається із таких компонентів [28]:

- мотиваційно-ціннісний, який уособлює у чоловіків та жінок стійку позитивну мотивацію шлюбу як важливої життєвої цінності (ідеальне Я), усвідомлене бажання мати сім'ю, глибоку переконаність у її значущості, прагнення бути щасливим у подружньому житті, потребу в оволодінні знаннями, вміннями та навичками, необхідними для створення й успішного функціонування сім'ї (реальне та динамічне Я). Цей компонент знаходить своє вираження в ціннісно-смысловій сфері Я (у настановленнях, ціннісних орієнтаціях, переконаннях, мотивах, моральних нормах, життєвій позиції).

- когнітивний проявляється у наявності в чоловіків та жінок системи знань, необхідних у сімейному житті, зокрема з педагогіки й психології, достатнього рівня поінформованості з питань моралі, фізіології та сексології шлюбу, а також правничих знань, господарсько-економічних засад функціонування сім'ї. Стійка зорієнтованість на створення сім'ї формується також на основі знань про сім'ю, закономірності перебігу подружнього життя.

- емоційно-регулятивний передбачає здатність до рефлексії та саморегуляції поведінки й емоційних станів, а також усвідомлення сформованості таких якостей, як емпатія, співчуття, співпереживання,

взаєморозуміння, взаємодопомога, підтримка, спроможність контролювати гнів, агресію, негативні переживання тощо. Він включає також переживання чоловіком та жінкою хвилюючих подій зустрічі з людиною іншої статі, побачень, залицянь, кохання, перших спроб побудови близьких стосунків.

- поведінковий є передумовою успішного виконання сімейних ролей. Він включає в себе соціально-психологічні вміння, особливості сценаріїв гендерної й сексуальної поведінки, специфіку самоорганізації життєдіяльності.

Отже, готовність чоловіка та жінки до подружнього життя визначає стабільність та тривалість існування шлюбно-сімейних відносин. Проте, нині, все частіше проявляється недостатній рівень соціально-психологічної готовності чоловіків та жінок до створення сім'ї. Про це свідчать різноманітні соціологічні опитування та дослідження, які були проаналізовані. Адже, зменшується кількість зареєстрованих шлюбів, спостерігається поширення консенсуальних (незареєстрованих) шлюбів, відкладення шлюбів до «кращих часів», змінюється світогляд, а також погляди на сім'ю й сімейне життя, послаблюються установки на взяття шлюбу.

Наголосимо, що стабільність подружнього життя залежить від таких чинників, як вік одруження, термін знайомства, який передує шлюбу, соціальний статус подружжя тощо. Проте, до мотивів небажання укласти шлюб можна віднести: неготовність усвідомлення відповідальності за майбутнє сім'ї, наявність перешкод для благополучного сімейного життя (незадовільне матеріальне становище, незавершене навчання), довготривале бажання краще дізнатись один одного, невдалий попередній шлюб тощо. Невдалий шлюб стає причиною певних змін в уявленні про мотиви вступу людей у шлюб і пріоритетність певних функцій сім'ї. Відповідно, в особи, яка сподівається створити сім'ю, знову, змінюються вимоги до майбутнього партнера, а також очікування, пов'язані з повторним шлюбом. Представники неповних родин перебувають у ситуації, яку можна розглядати як потенційно передшлюбну.

Порівняльний аналіз свідчить, що їхні уявлення про головні мотиви вступу людини в шлюб дещо відрізняються від точки зору подружжя із повних сімей.

Отже, нині, готовність у жінок та чоловік до подружнього життя має ряд чинників та факторів. Так, погляди на шлюб і сім'ю та ліберальні міжстатеві стосунки, створення родини для чоловіків та жінок залишається головною передумовою й складовою частиною щасливого життя.

Для нашого дослідження важливо було визначити та проаналізувати наявність у партнерів симпатії та інтересу один до одного. Адже, значна частина дослідників вказувала на емоційну складову у подружніх стосунках.

Так, дослідниці Н. Володарська та Т. Карабаєва визначають взаєморозуміння як «виконуване в процесі спілкування декодування партнерами повідомлень один одного, при якому значення цих повідомлень з погляду реципієнта відповідає їх значенню з погляду комунікатора» [10].

О. Золотнюк вважає, що «розуміння, на відміну від пояснення, суб'єктивно і передбачає можливість прийняти думку іншого, поглянути на світ його очима; пояснення ж полягає у знаходженні зовнішніх причин поведінки людини і в цьому сенсі є об'єктивним» [16].

На наш погляд, взаєморозуміння можна розглядати у двох аспектах:

- як здатність обох партнерів зрозуміти зміст повідомлень один одного (когнітивний компонент), що виникає на основі формування загального поля смислів у партнерів у процесі спілкування;
- як взаємну готовність до розуміння емоційного стану партнера (емоційний компонент).

В основі взаєморозуміння, на думку більшості дослідників, лежить механізм ідентифікації, який розуміється як «переживання суб'єктом власної тотожності з об'єктом ідентифікації» [18]. Ідентифікація включає процес порівняння себе з іншою людиною і знаходження певної подібності (усвідомлюваної або неусвідомлюваної). Переживання тотожності з іншою людиною супроводжується зазвичай позитивними емоціями (виняток може

становити випадок, коли тенденція до ідентифікації вступає у протиріччя з тенденцією до відокремлення).

Варто відзначити, що емпатія як емоційне ототожнення з партнером зі спілкування також ґрунтується на ідентифікації. Цей феномен досить широко обговорюється у вітчизняній та зарубіжній психологічній літературі. Емпатія сприймається як емоційна чуйність, емоційний відгук переживання інших людей.

О. Коваленко розглядає емпатію як «процес, що складається з когнітивних, емоційних та дієвих компонентів» [20]. На її думку, емпатія має три рівні.

В основі першого рівня лежить когнітивна емпатія, що виявляється у розумінні психічного стану іншої людини без зміни свого стану.

Другий рівень емпатії передбачає емоційну емпатію, що виражається не лише у вигляді розуміння стану іншої людини, а й у вигляді співпереживання і співчуття їй, емпатичного відреагування. Ця форма емпатії включає два варіанти. Перший пов'язаний із найпростішим співпереживанням, в основі якого лежить потреба у власному благополуччі. Інша, перехідна форма від емоційної до дієвої емпатії, знаходить своє вираження як співчуття, основу якого складає потреба у благополуччі іншої людини.

Третій рівень емпатії включає «когнітивний, емоційний і поведінковий компоненти. На цьому рівні з'являються реальні дії щодо надання допомоги та підтримки партнера зі спілкування» [20, с. 12]. Як зазначає авторка, усі три форми емпатії перебувають у складних взаємозв'язках.

У зазначеному підході досить переконливо та логічно обґрунтовано другий та третій рівні емпатії (емоційна та дієва). Разом з тим, перший рівень емпатії (когнітивної), пов'язаний із розумінням стану інших людей без зміни свого стану, є, на нашу думку, більшою мірою когнітивним процесом і має бути віднесений до вже розглянутого процесу власне розуміння.

Як було зазначено, емоційна чуйність тісно пов'язана з таким механізмом як ідентифікація: інтенсивність співчуття залежить від того, чи наявні подібні

переживання в досвіді людини. Крім цього, прояви емпатії залежать від рівня розвитку соціального інтелекту: індивід здатний шляхом логічних міркувань зробити висновок про почуття людини, що спостерігається навіть за відсутності в останньої певних невербальних проявів. Емпатичні переживання певним чином пов'язані не лише з проявом вищих почуттів та дією логічних операцій, але й із більш простими механізмами.

Важливими передумовами формування емоційної близькості є також наявність у партнерів зі спілкування прийняття та готовності до надання емоційної підтримки один до одного.

Науковець розуміє під прийняттям «терпимість до недоліків, визнання іншого, сприйняття його таким, яким він є, відсутність конфліктів, прагнення поступитися, а також бажання допомогти» [21]. На думку О. Абрамюк, прийняття полягає «у позитивному ставленні до іншої людини за умови адекватного сприйняття її переваг та недоліків» [2].

Що стосується емоційної підтримки, то цей феномен ще не отримав наукового опису, та його згадки можна зустріти лише в психотерапевтичній літературі. З нашої точки зору, емоційну підтримку можна розглядати як створення моральної опори, а також як дії, які вживаються з метою підбадьорення та посилення впевненості у партнері за спілкуванням.

Наступним етапом у моделі формування емоційної близькості є виникнення взаємної довіри індивідів один до одного, поява якого базується на основі розглянутих вище феноменів.

Довіра все частіше стає предметом дослідження у працях вітчизняних та зарубіжних авторів. Так, на думку В. Кротенка, довіру можна розглядати як «специфічний вид ціннісного ставлення до іншої людини, яке пов'язане з безпекою та значущістю того, кому довіряють» [123].

Дослідник [123] наголошує на важливості сприйняття не тільки безпеки, але й цінності партнера зі спілкування, оскільки в цьому випадку людина прагне поділитися значними та інтимними переживаннями саме з тими, хто для неї є дорогими. Взаємна значущість обговорюваного змісту – необхідна умова

виникнення довірчих відносин, а схожість думок щодо будь-якої інформації може бути як передумовою, так і результатом розвитку цих відносин.

Основними формально-динамічними характеристиками довіри, на думку В. Кротенка, є міра, вибірковість і парціальність (кому, що й наскільки можна довірити) [23].

Кінцевим підсумком розвитку близьких емоційних відносин, згідно з нашою моделлю, постає формування психологічного контакту та готовності до саморозкриття.

1.4 Психологічні чинники вибору шлюбного партнера

Поділ людей на чоловіків і жінок – центральна установка сприйняття розходжень, наявних у психіці й поведінці людини. Багато хто вважає, що вони пов'язані з генетичними, анатомічними та фізіологічними особливостями чоловічого й жіночого організму.

Нині, обґрунтованість чіткого поділу людей тільки на дві протилежні статі, що не збігаються за своїми природними характеристиками, ставиться біологами під сумнів. Вони виділяють кілька рівнів сексуальної організації людини, а саме таких, як:

- генетична стать (визначений набір генів);
- гонадна стать (залози внутрішньої секреції);
- морфологічна стать (зовнішні та внутрішні статеві органи);
- церебральна стать (диференціація мозку під впливом тестостерону) [25]:

У процесі вибору шлюбного партнера відіграють роль багато різних чинників. У нашому дослідженні проаналізовано чинники та фактори, які впливають на готовність до подружнього життя та формування уявлень про образ ідеального чоловіка та дружини.

Сьогодні в усіх демократичних суспільствах, в тому числі й в Україні, спостерігаються такі позитивні тенденції, як збільшення економічної незалежності жінок, відміна правової дискримінації незаконнонароджених

дітей, розширення асортименту товарів, які полегшують побут самотніх чоловіків і жінок, послаблення примусових повноважень держави у сфері особистого життя людей. Однак ці зміни неминуче призводять до зменшення потреби в реєстрації шлюбу. Як наслідок, середній вік вступу в шлюб постійно підвищується, багато молодих пар проживають разом неофіційно, розлучення стало найбільш імовірним фіналом шлюбних відносин [28, с. 19]:

Існує велика кількість теорій вибору шлюбного партнера, які представлені у працях західних та вітчизняних дослідників. Більшість із них описують послідовність етапів або стадій розвитку стосунків із майбутнім шлюбним партнером. Проаналізував різноманітні наукові джерела, наголосимо, що найбільш структурованою та розробленою теорією вибору шлюбного партнера є концепція Бернарда Мурстейна «Стимул–Цінність–Роль», яка основана на припущенні про те, що всі відносини протягом передшлюбного періоду проходять три послідовні стадії. Лише пари, які прожили всі три стадії, спроможні укласти гідний шлюбний союз [28, с. 20-23].

Перша стадія – стимульна – полягає у виокремленні однієї людини з великої кількості інших, тобто відбувається первісний вибір партнера, виникає симпатія. Критеріями вибору на цій стадії виступають зовнішні дані, соціальний статус, особливості самопрезентації людини, декотрі його психологічні якості. Також на стимульній стадії відбувається оцінка власних якостей, що можуть зацікавити іншу людину [17]. Важливим компонентом тут є територіальна близькість між партнерами, оскільки експериментально доказано, що саме вона часто стає основою для взаємної симпатії. Більшість людей знаходять свою «другу половину» серед сусідів, колег, знайомих чи однокласників. Щодо зовнішніх даних і чоловіки, і жінки надають перевагу баченню поряд із собою привабливого партнера. Чоловіки більш чутливі до зовнішності партнерші на початковій стадії стосунків, а для жінок приваблива зовнішність партнера є фактором, який зміцнює відносини на більш зрілих етапах.

Друга стадія – ціннісна – припускає обговорення партнерами цінностей, переконань, світоглядних позицій один одного. Симпатія, що виникає на стимульній стадії, зміцнюється в тому разі, якщо досягається єдність поглядів на життя й позиції щодо питань шлюбу, розподілу чоловічих і жіночих обов'язків у сім'ї, виховання дітей тощо. В іншому разі, за розбіжності подібних позицій, пара розпадається.

Третя стадія – рольова. Тут проходить перевірку відповідності рольової поведінки партнерів за їх активної взаємодії один з одним, тобто на практиці. Також на цьому етапі відбувається оцінка відповідності особистісних властивостей партнерів, яка перевіряється завдяки їхній спільній діяльності. Люди, які живуть на рівні потреб росту, тобто самоактуалізовані особистості, устанавлюють більш стабільні стосунки, ніж ті, хто живе на рівні дефіцитарних потреб.

Варто наголосити, що до чинників також відносять і гендерні особливості, в тому числі гендерні стереотипи, які відіграють значну роль у формуванні шлюбу. Так, виділяють три групи гендерних стереотипів [5]:

1. Перша група включає стереотипи маскулінності-фемінінності. Тобто, чоловікам і жінкам приписують конкретні соціально-психологічні якості й властивості особистості, стиль поведінки. «Чоловіче» (маскулінне) або ототожнююче з ним уважається позитивним, значимим, домінуючим, раціональним, духовним, культурним, активно-творчим, а «жіноче» (фемінінне) пов'язується з негативним, вторинним, почуттєвим, тілесним, гріховним, природним, пасивно-репродуктивним.

2. Друга група пов'язана із закріпленням сімейних і професійних ролей відповідно до статі. Для жінок основною роллю вважають сімейну, для чоловіків – професійну, а відповідно й оцінка успішності особистості пов'язана з виконанням цієї ролі. Проте, наголосимо, що нині, в умовах сьогодення, сімейні та професійні ролі мають деякі зміни. Так, жінки не тільки виконують сімейну роль, але й працюють та створюють власну кар'єру. В той же час, жінки, які збудували кар'єру та отримали соціальний статус вищий за чоловіка,

стають головними у шлюбно-сімейних відносинах. Чоловік практично не включений у справи родини, прийняття рішень стає інфантильним: не хоче ні за що відповідати, розділяти сімейні обов'язки навпіл. Також досить часто відбувається і навпаки, коли чоловік краще виконує сімейні ролі ніж професійні. Такий чоловік виконує функцію створення затишку в сім'ї та виховання дітей, при чому жінка, навпаки, забезпечує родину та дбає про її благополуччя.

3. Третя група стереотипів пов'язана зі статевими розходженнями в змісті праці. Зазвичай, жінці належить експресивна (виконавська й обслуговуюча праця), а чоловіку – інструментальна сфера діяльності (творча, керівна праця). Крім того, жінки набагато частіше, ніж чоловіки, зіштовхуються з безробіттям і дискримінацією на ринку праці.

Отже, багатокomпонентна структура гендерних особливостей визначається чотирма групами характеристик: біологічна стать, гендерні стереотипи, гендерні норми й гендерна ідентичність.

Відповідно, проблема вибору шлюбного партнера не раз поставала у фокусі розгляду різних науковців. Залежно від змісту психологічної теорії змінювалось тлумачення чинників, які впливають на вибір шлюбного партнера. Зокрема, З. Фройд пропонував розглядати це питання в межах психоаналізу, з акцентом на тезі, що образ ідеального партнера закладається ще в дитинстві внаслідок переживання дитиною сексуального потягу до одного із батьків протилежної статі. Пізніше, вже у дорослому віці, проявляється ідентифікація шлюбного партнера з батьками [21].

Теорія «доповнювальних потреб» Р. Уінча ґрунтується на тому, що у виборі шлюбного партнера кожен індивід шукає того, від кого може очікувати максимум задоволення своїх потреб. Закохані мусять мати схожі соціальні риси і взаємодоповнювати один одного [24].

Теорія обміну Дж. Хоманса розглядає взаємодію людей на стадіях залицяння та шлюбного життя як обмін вигодами. Відповідно до теорії обміну

поведінка людини в цей момент зумовлена тим, чи винагороджувалися її вчинки в минулому та як саме [24].

Прихильники моделі фільтрів А. Кац та Р. Хіл стверджували, що партнери мусять мати однакову «соціальну цінність» (раса, віросповідання, соціальний клас, рівень освіченості, вік, тощо) [24]. Згідно з теорією Б. Мурштейна, шлюбний вибір включає в себе 3 фільтри: стимул – привабливість партнера, цінність – схожість поглядів і роль – відповідність рольової поведінки обранця своїм очікуванням [24].

Також цю проблему досліджував Д. Адамс, який вивчав міцні студентські пари протягом шести місяців та дійшов висновку, що первинний потяг заснований на виразних зовнішніх особливостях, таких як фізична привабливість, товариськість, врівноваженість і спільні інтереси. Відносини зміцнюються завдяки реакціям оточуючих, отриманню статусу пари, почуттю затишку і спокою в присутності один одного [24].

Вітчизняний психолог А. Крайлюк розглядала типологію співвідношення батьківських настанов та особливостей вибору шлюбного партнера. У своїй роботі вона представила емпіричні дані цих особливостей у чоловіків і жінок. Вченій вдалося виділити гендерні типи співвідношення настанов батьків і вибору шлюбного партнера. У жінок виокремлено загалом шість типів:

- перший тип (здоровий, гармонійний), котрому властивий досвід здорових відносин у батьківській родині, які жінка прагне відтворити у власному шлюбі;
- другий тип (директивність–поступливість), ці жінки зростали у конфліктних сім'ях, де нормальним було вираження агресії і жінка займає директивну позицію, а чоловік приймаючу;
- третій тип (контролюючий), представниці цього типу виховувалися в контролюючому сімейному середовищі, де були правила та взаємоконтроль;
- четвертий тип (дистантний), батьківська родина характеризується конфліктом, нормальним є відкритий прояв агресії та самотійність партнерів;

- п'ятий тип (холодний досягальницький), жінка виховувалася в родині, де була орієнтація на досягнення, не було організації, планів та обов'язків;

- шостий тип (ворожий, дистантний, контролюючий), за якого ставлення обох батьків характеризувалось ворожістю й підозрілістю щодо жінки.

У чоловіків А. Крайлюк виокремила п'ять типів співвідношення батьківських настанов та особливостей вибору шлюбного партнера.

- Перший тип (директивний) – характеризується тим, що чоловік зростав у контролюючій родині, де були ригідні сімейні правила.

- Другий тип, позначений як здоровий і гармонійний, характеризується тим, що чоловік виховувався в згуртованому сімейному кліматі.

- Третій тип з підґрунтям автономії-директивності виявляється у досвіді виховання чоловіка в сім'ї, де були відсутні орієнтації на інтелектуально-культурне життя, на активний відпочинок.

- Четвертий тип, за назвою покинуто-альтруїстичний, має такі ознаки: у батьківській родині були важливими морально-етичні аспекти, проте не було організованості і контролю.

- П'ятий тип – соціального схвалення – характеризується міцністю стосунків і задоволеністю шлюбним партнером [19].

Таким чином, А. Крайлюк наголошує на тому, що основним чинником вибору шлюбного партнера є відтворення батьківських стосунків у взаєминах з власним шлюбним партнером.

Дослідниця В. Тюріна вивчала студентські пари, наголошуючи на тому, що у цьому віці чинники вибору шлюбного партнера поділяються на об'єктивні та суб'єктивні. Об'єктивні чинники відображають елементи життєвого середовища. До таких чинників учена відносить вплив суспільної думки, сприятливі можливості для вибору шлюбного партнера, приклад друзів, бажання батьків не пропустити вигідну кандидатуру для шлюбу дитини, бажання батьків позбавити сина (доньку) можливості вести розгульний спосіб життя, стан матеріального благополуччя. Суб'єктивні чинники базуються на індивідуально-психологічних особливостях молодої людини і включають: вік,

темперамент і характер, мотивацію, рівень освіченості, шлюбно-сімейні домагання, соціальну зрілість [18].

Тож це дає нам розуміння того, що вибір шлюбного партнера і загальна готовність до шлюбу залежить від багатьох чинників і є складним психологічним утворенням.

Українська вчена В. Радчук наголошує на тому, що батьківське імаго, яке інтеріоризувалося у формі комплексів, здійснює суттєвий вплив на «несвідомий» вибір шлюбного партнера та майбутні стосунки [23].

Р. Хавула, досліджуючи тему вибору шлюбного партнера, запевняє, що цей процес пов'язаний із загальними тенденціями життєвого вибору особистості, зокрема, наскільки зрілою та самоактуалізованою є особистість, щоб свідомо та відповідально вибирати шлюбного партнера і з яких параметрів виходити.

Як зазначає вітчизняна дослідниця О. Столярчук, у виборі шлюбного партнера люди відштовхуються від певних критеріїв. Різні вчені виділяють неоднакові критерії, але фактично всі автори одностайно називають певний їх набір:

- взаємне кохання (прихильність),
- емоційна стійкість,
- лагідний характер,
- особистісна зрілість,
- надійність.

Мають місце гендерні відмінності у шлюбних очікуваннях. Чоловіки більше стурбовані такими рисами, які прямо або побічно свідчать про репродуктивні можливості жінок, як молодість, приваблива зовнішність. Жінки ж більше зацікавлені в матеріальних можливостях чоловіка, його здатності мати сім'ю і виховувати дітей [29].

Висновки до розділу 1

Вибір ідеального партнера відбувається під впливом низки чинників, серед яких, насамперед, слід виокремити образ ідеального партнера, який більш-менш усвідомлюваний наявний у кожної людини.

Створення цього образу базується на власному досвіді, особистісних цінностях які сформувались. Особливе значення у створенні образу ідеального партнера для шлюбу також мають настанови батьків, та рівень та стиль комунікацій у батьківській сім'ї, рисах літературних та кіногероїв, соціальних стереотипах та ідеалі, який існує в групі людей, чия думка важлива для конкретної людини. Сучасна модель вибору ідеального партнера передбачає феномен міжособистісних відносин, що полягає в наявності психологічного контакту між партнерами та прагнення до саморозкриття та емпатії. Важливими чинниками також є схожість у партнерів соціальних чинників, таких як матеріальне становище, соціальний клас, рівень освіченості, схожість поглядів, та відповідної рольової поведінки.

Специфіка побудови шлюбно-сімейних взаємин полягає в необхідності дослідження та усвідомлення власних психологічних, соціальних і фізичних особливостей, очікувань, прагнень, уявлень і обмежень, без чого оптимальний шлюбний вибір відбутися не може. Мають значення рівень фемінності та маскулінності у чоловіка та жінки, що мають вплив на формування особливостей взаємовідносин, а також розподіл ролей та взаємодії у шлюбі. До основних чинників та факторів, які формують особливості уявлень про образ ідеального партнера в подружжя можна віднести потрібні і бажані особистісні якості партнера і властивості взаємин у шлюбі, можливість задоволення власних потреб, зовнішність майбутнього партнера, а також судження особистості про себе. Саме ці очікування, вірогідно, й відіграють провідну роль у виборі майбутнього партнера, а також визначають особливості шлюбної взаємодії на початковому етапі.

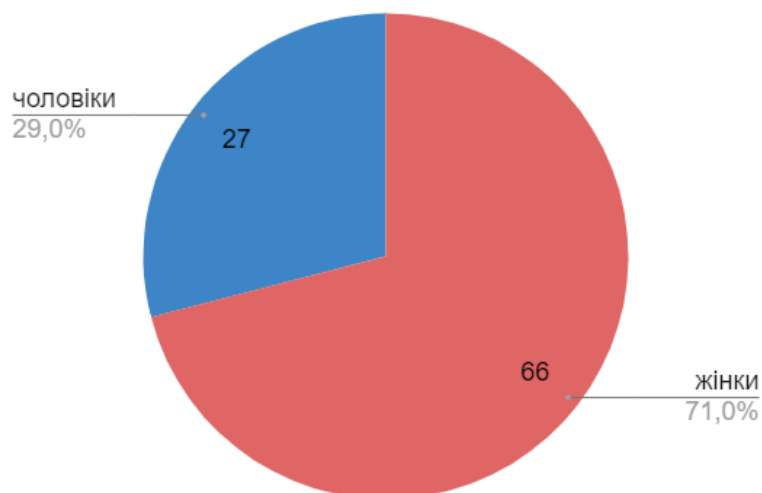
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЖІНОК ТА ЧОЛОВІКІВ ЩОДО ВИЯВЛЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ОБРАЗ ІДЕАЛЬНОГО ПАРТНЕРА В ПОДРУЖЖЯ

У цьому розділі описано етапи та методи до організації емпіричних досліджень жінок та чоловіків щодо виявлення уявлень про образ ідеального партнера в подружжя. Визначено діагностичні інструментарії та здійснено їх опис для визначення гендерних особливостей уявлень про образ ідеального партнера в подружжя.

2.1. Методологічні підходи до організації емпіричних досліджень жінок та чоловіків щодо виявлення психологічних чинників, що формують образ ідеального партнера для шлюбу

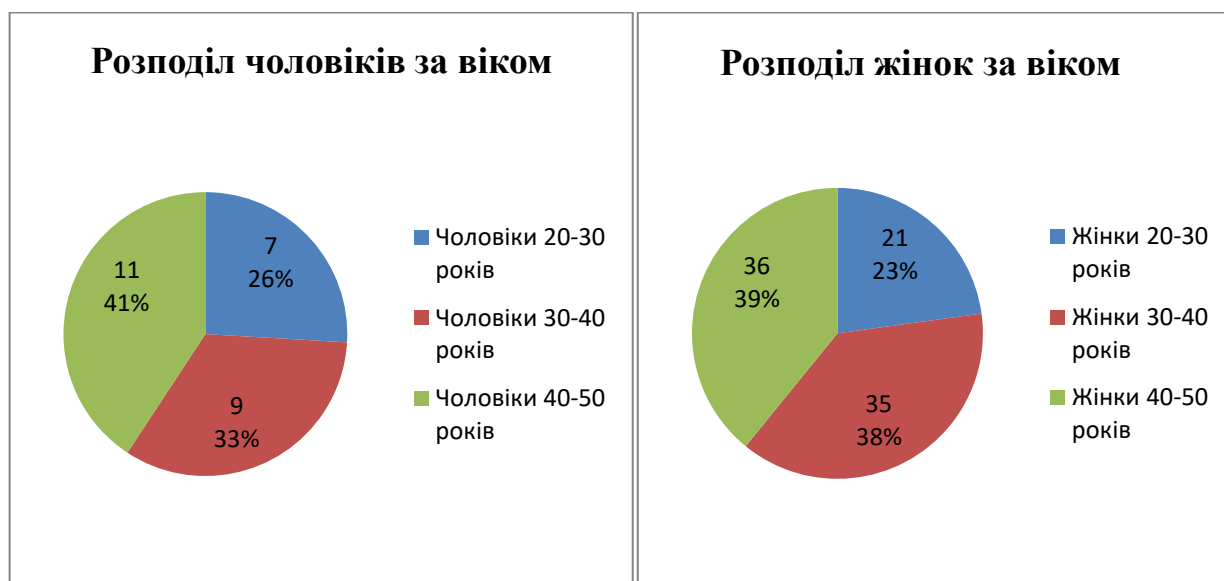
В нашому дослідженні важливо було не тільки теоретично проаналізувати психологічні чинники, що формують образ ідеального партнера для шлюбу у середньому віці, але й підтвердити наявність або відсутність взаємозв'язку теорії та практичного дослідження.

Для проведення емпіричного дослідження було обрано фокус групу в кількості 93 людини, з яких 66 жінок що складає 71,0% опитаних, та 27 чоловіків що складає 29% вибірки.

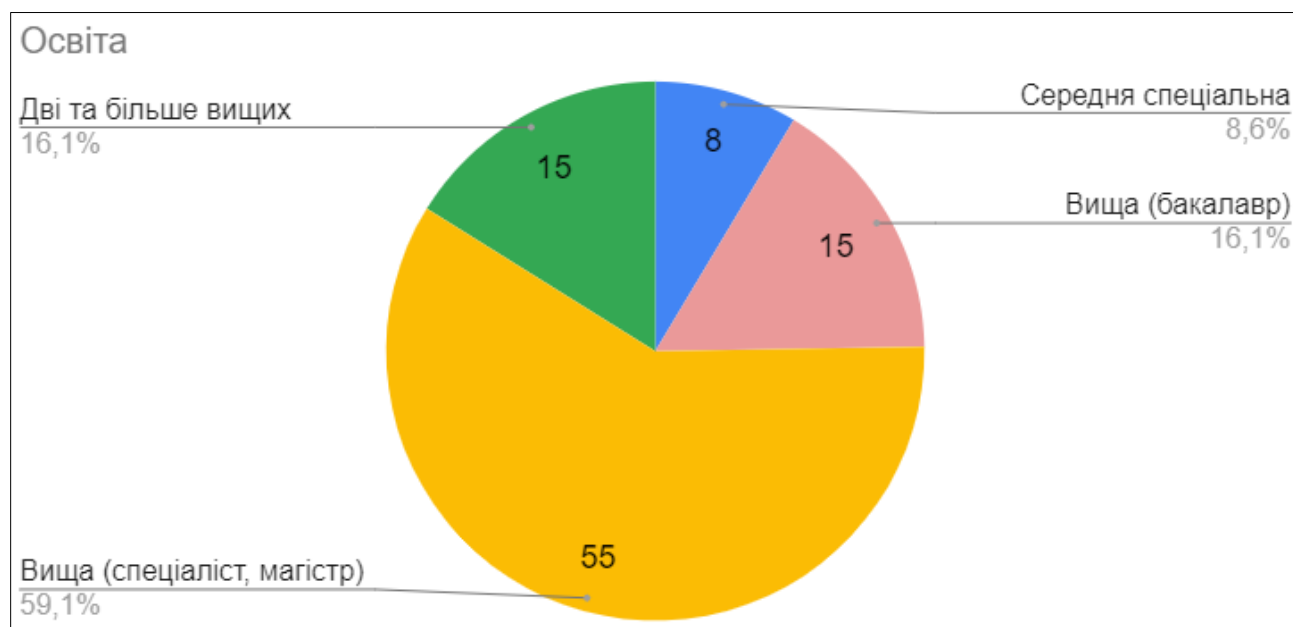
Малюнок 2.1 Графічний розподіл вибірки за статтю

Опитування проводилось серед чоловіків та жінок віком від 20 до 50 років. Середній вік опитаних складає 38,0 років. Сердній вік чоловіків 37,8 років, середній вік жінок 37,0 років.

Малюнок 2.2 Графічний розподіл чоловіків та жінок за віком

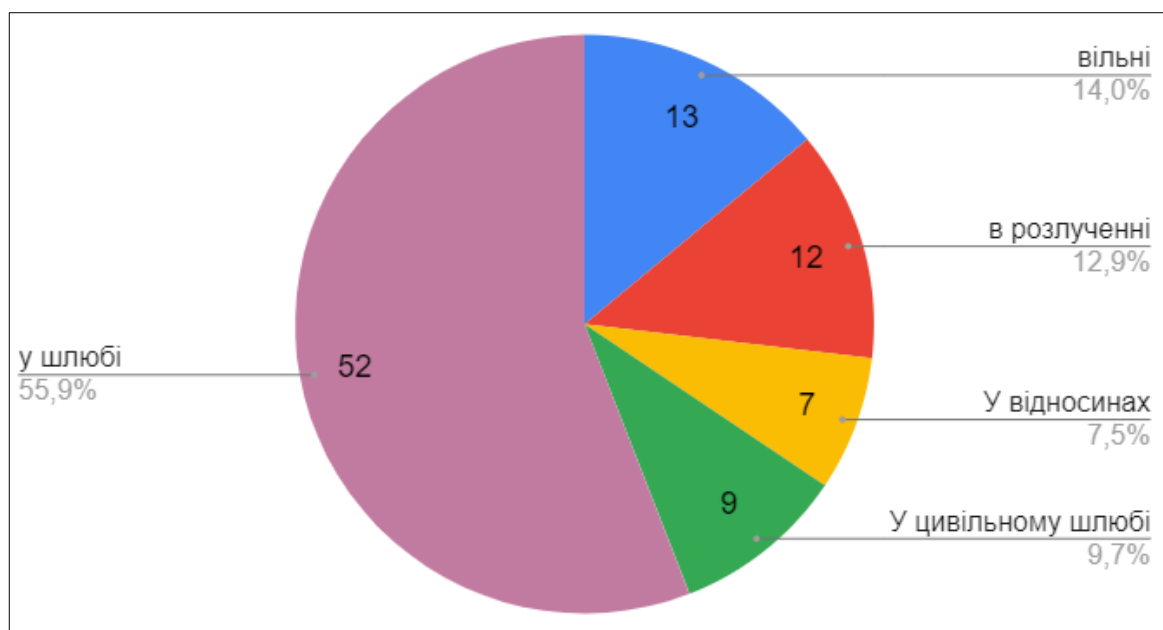
Серед опитуваних більшість мають вищу освіту - 70 людей, 15 людей мають 2 вищих освіти, та 8 людей мають середню спеціальну освіту.

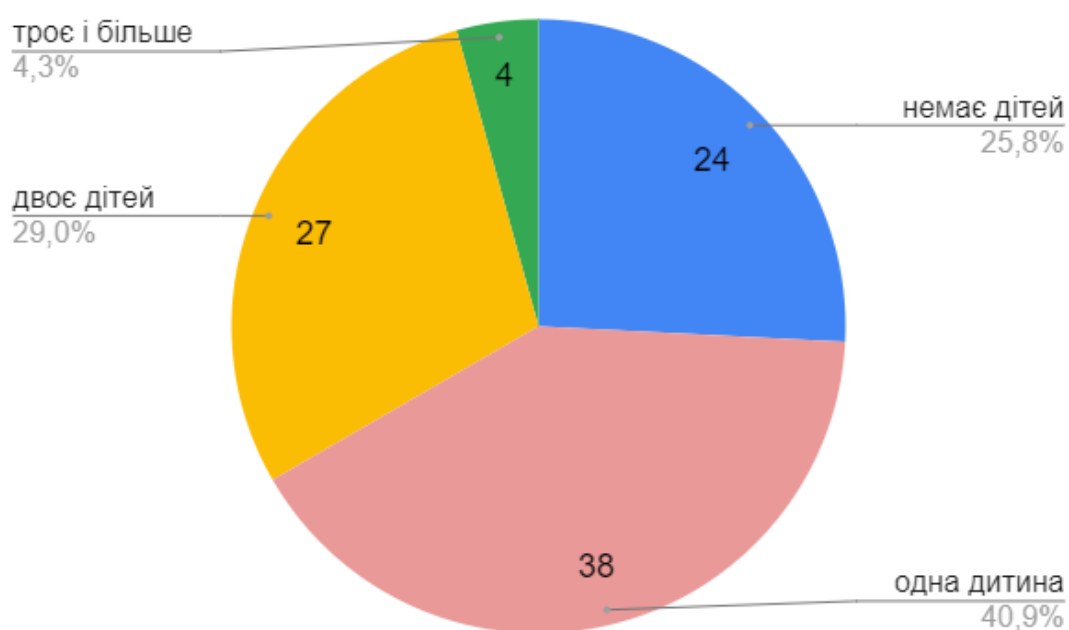
Малюнок 2.3 Графічний розподіл вибірки за освітою

Згідно анкетних даних, за сімейним статусом: більшість людей знаходиться у шлюбі - 52 людини, у цивільному шлюбі - 9, розлучені-12, у

відносинах -7. 69 % жінок і чоловіків мають одного та більше дітей, 24 5- не мають.

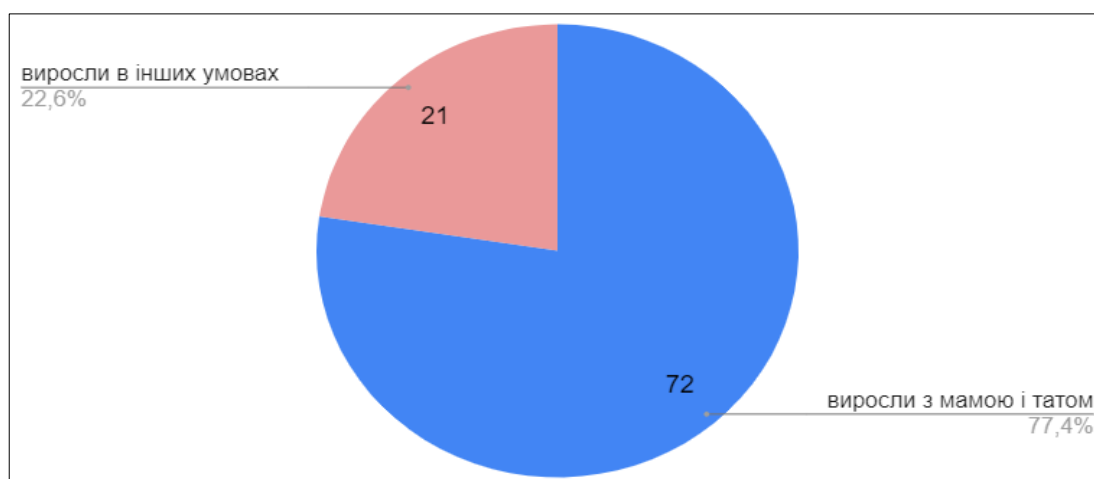

Малюнок 2.4 Графічний розподіл вибірки за сімейним статусом

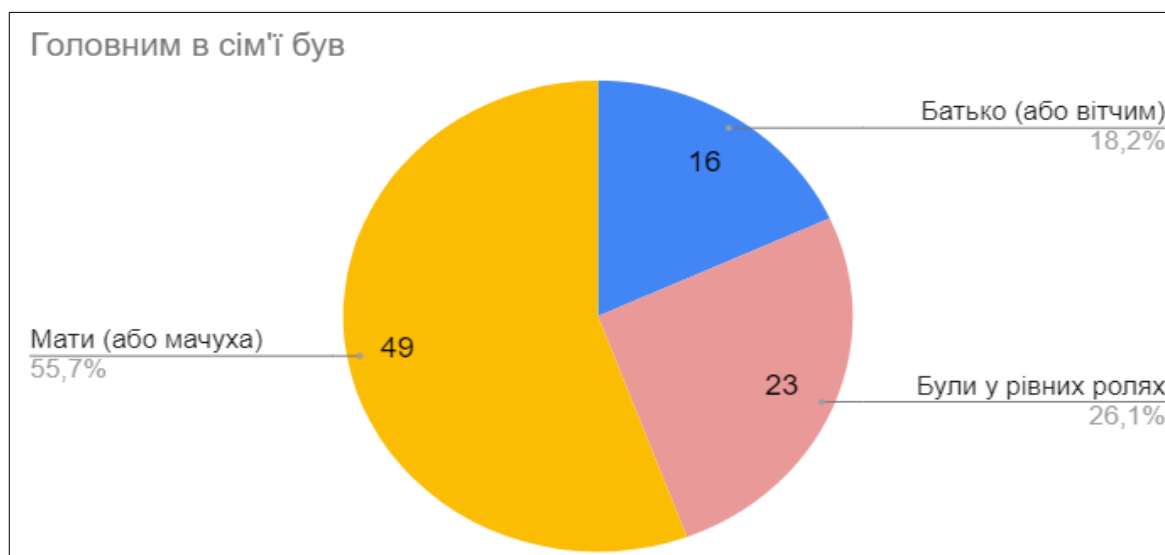

Малюнок 2.5 Графічний розподіл наявності дітей у опитуваних

Також для дослідження було важливо врахувати дані батьківських сімей у яких вирости учасники опитування, щодо повноти сімей, наявність сиблінгів, стилі та види комунікацій у сім'ї та між батьками. 72 людини вирости з обома батьками, 21 людина –у інших умовах

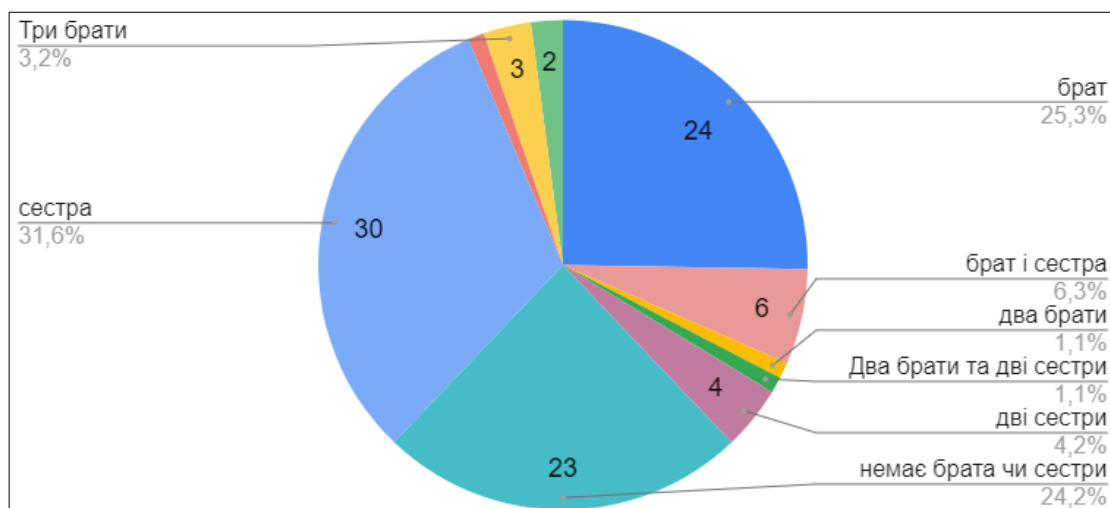

Малюнок 2.6 Графічне зображення відмінностей складу батьківських сімей

Малюнок 2.7 Розподіл ролей між батьками

23 людини із опитуваних не мали сиблінгів, 60-чоловіків мали 1 та більше сиблінгів.

Малюнок 2.7 Графічне зображення наявності сиблінгів

Дослідження передбачало порівняльний аналіз діагностичних параметрів у двох групах осіб жіночої статті та осіб в чоловічої статті щодо визначення психологічних чинників що впливають на уявлення образу ідеального партнера для шлюбу, а також кореляційний аналіз отриманих даних.

Дослідження відбувалося із 21.03.2023 до 23.04.2023 р. Опитування учасників дослідження через умови воєнного стану проводилося в режимі онлайн за допомогою сервісу Google Форми.

Для дослідження психологічних чинників формування образу ідеального партнера в чоловіків та жінок було доцільно застосувати метод опитування, а конкретно – анкетування. Метод анкетування найчастіше використовують у випадках, коли необхідно опитати в стислі строки велику кількість розселених на великій території людей (від сотень до декількох тисяч) або забезпечити анонімність опитування. Зазвичай анкетування здійснюється за допомогою анкети – спеціально оформленого переліку питань, звернених до певної категорії респондентів, заповнення якої здійснюється респондентом самостійно, без участі дослідника».

Метод анкетування має такі очевидні переваги. По-перше, він дозволяє максимально успішно формалізувати та регламентувати процедуру «питання-відповідь». Використання методу анкетування сприяє охопленню великої кількості респондентів за обмежений час, що забезпечує репрезентативність

результатів. Завдяки анкетуванню можна чітко визначати позиції дослідника та респондента, зберегти анонімність. Відповіді фіксуються самим респондентом, який так само має змогу ознайомитися одразу з усією сукупністю питань, а також давати на них відповіді у вільній послідовності. Вплив особистості дослідника на опитуваного є мінімальним.

Серед недоліків використання методу анкетування необхідно вказати, зокрема, мінімізацію безпосереднього спілкування респондента із дослідником, можливість спотворення результатів дослідження через нещирість респондента, і, відтак, зниження надійності та достовірності отриманої інформації, оскільки від правдивої відповіді досить легко ухилитися.

Організація емпіричного дослідження жінок та чоловіків щодо виявлення психологічних чинників, що формують образ ідеального партнера для шлюбу відбувалась в такі етапи:

1. На підготовчому етапі були проаналізовані різноманітні інструментарії та обрано психодіагностичні методики для виявлення психологічних чинників, що формують образ ідеального партнера в подружжя. Також на даному етапі було розроблено діагностичні бланки та інструкції. Було сформовано вибірку, обрано цільову аудиторію та проведені пілотажні дослідження.

2. На етапі вимірювання було здійснено збір даних. Дистанційне опитування в умовах воєнного часу було проведено за допомогою використання Google-forms. Всього до опитування було залучено 66 жінок та 27 чоловік. Середній вік досліджуваних жінок та чоловіків – 38,0 років. Географічне розміщення респондентів відбувалось в межах України, Одеська, Сумська, Черкаська, Львівська, Волинська областях. Також участь в дослідженні взяли респонденти із таких країн як Литва, Ірландія та Німеччина. Дослідницька вибірка являє собою доросле населення великих та середніх міст, які знаходяться або були в шлюбних відносинах.

3. Після впровадження діагностичних інструментаріїв та отримання даних, було здійснено аналіз результатів. Даний етап включав у себе первинну обробку діагностичних матеріалів, інтерпретацію отриманих результатів із

залученням апарату математичної статистики, оформлення таблиць із кількісними даними та відповідних графічних матеріалів, формулювання висновків. На цьому етапі для аналізу отриманих результатів було використано комп'ютерну програму Jamovi. Також було проаналізовано наявність чи відсутність зв'язків взаємозв'язку теорії та практичного дослідження щодо психологічних чинників та особливостей уявлень про образ ідеального партнера в подружжя у жінок та чоловіків середнього віку.

У результаті попередньо проведеного теоретичного аналізу були систематизовані та узагальнені головні фактори, які впливають на формування уявлень про образ ідеального партнера в подружжя. Саме ці фактори сприяли аналізу виявлення психологічних чинників що формують образ ідеального партнера в подружжя.

Отже, методологічний підхід до організації емпіричних досліджень психологічних чинників що впливають на формування образу ідеального партнера в подружжя передбачав збір даних у таких напрямках:

1. Вивчення рольових очікувань та домагань у шлюбі;
2. Виявлення гендерних особливостей у жінок та чоловіків (маскулінності та фемінності);
3. Вивчення реалізації ціннісних орієнтацій особистості в реальних умовах життєдіяльності;
4. Дослідження відносин у батьківській родині;
5. Діагностика суб'єктивного сексуального благополуччя;
6. Встановлення типів темпераменту респондентів.

Достовірність отриманих результатів та висновків забезпечена застосуванням діагностичних методик з високими психометричними якостями, поєднанням кількісного та якісного аналізу отриманих даних, адекватним використанням математично-статистичного апарату відповідно до поставлених в роботі завдань.

2.2. Опис методик дослідження жінок та чоловіків щодо виявлення уявлень про образ ідеального партнера в подружжя

Для емпіричного дослідження було використано 6 психодіагностичних методик:

1. *Методика «Діагностика реальної структури ціннісних орієнтацій особистості (С.С. Бубнова).* Методика спрямована на вивчення реалізації ціннісних орієнтацій особистості в реальних умовах життєдіяльності та складається із 66 закритих питань. Ступень виразності кожної з цінностей визначається за допомогою ключа, представленого у бланку відповідей.

Цінності що вивчаються в даній методиці в узагальненому вигляді надано нижче:

- Приємне проведення часу, відпочинку;
- Високий матеріальний добробут;
- Пошук і насолода прекрасним;
- Допомога і милосердя до інших людей;
- Любов;
- Пізнання нового у світі, природі, людині;
- Високий соціальний статус і управління людьми;
- Пізнання і повага людей та вплив на оточуючих;
- Соціальна активність для досягнення позитивних змін у суспільстві;
- Спілкування;
- Здоров'я.

Досліджуваним потрібно відповідати по можливості швидко, довго не замислюючись над кожним питанням, пам'ятаючи, що поганих або хороших відповідей немає, є тільки їх власна думка. Відповідати на запитання потрібно «так» або «ні». У бланку відповідей це позначається знаками «+» або «-», які потрібно поставити поряд з номером питання.

2. *Опитувальник «Сімейні емоційні комунікації»(СЕК) А.Б. Холмогорова, С.В. Воликова).* Батьківська сім'я відіграє важливу роль у виникненні

формуванні цінностей та напрямку розвитку особистості. Також сімейні настанови та проєкція батьківських взаєностосунків на створення власної родини у чоловіків та жінок. «Сімейні емоційні комунікації» (СЕК) має надійні психологічні інструменти для виявлення особливостей комунікацій батьківської сімейної системи у дорослих. Він виявляє дисфункції у батьківських сім'ях дорослих, та вплив на особливості життєдіяльності людини, і як правило, пов'язана з впливом сімейного контексту.

Опитувальник має 30 питань на які респонденти мають дати відповідь із чотирьох запропонованих.

- Безумовно, так
- Мабуть, так
- Мабуть, ні
- Безумовно, ні

Методика дозволяє вивчити особливості відносин у батьківській сім'ї за наступними факторами:

- фактор критики (часта батьківська критика та вираження невдоволення з боку батьків);
- фактор індукування тривоги (індукування тривоги в сім'ї у формі негативних очікувань та передбачень);
- фактор елімінування емоцій (ігнорування емоцій та заборона на їхнє відкрите вираження в сім'ї);
- фактор фіксації на негативних переживаннях (тривале «пережовування» батьками невдач і неприємностей дитини – можливе джерело негативного мислення у дорослому віці);
- фактор зовнішнього благополуччя (фасадність, недовіра та ворожість до людей);
- фактор надвключеності (підвищений контроль та втручання у справи дитини);
- фактор сімейного перфекціонізму (завищені очікування та вимоги з боку батьків).

У центрі опитувальника ставлення до емоцій у сім'ї. Опитувальник тістує стиль емоційних комунікацій батьків, що також задає його специфіку стосовно інших подібних інструментів. Опитувальник дозволяє пацієнтам краще усвідомити джерело своїх особистих проблем, дисфункціональних установок, переконань, заходів щодо емоцій. Так, труднощі в усвідомленні і вираженні почуттів у пацієнтів можуть бути наслідком ігнорування емоцій, а також критики за прояв негативних почуттів у їхній батьківській сім'ї. Дані аспекти безперечно мають вплив і на стосунки у шлюбі, адже на базі, що закладена у взаємодії у батьківській сім'ї людина будує власну сім'ю і стосунки з партнером.

3. *Методика «Рольові очікування і претензії у шлюбі» (Волкова А. Н., Трапезникова Т. М.).* Даний опитувальник розроблений для визначення характеру подружніх відносин та допомагає визначити:

- уявлення подружжя про значущість у сімейному житті сексуальних відносин, особистісної спільності чоловіка та дружини, батьківських обов'язків, професійних інтересів кожного з подружжя, господарсько-побутового обслуговування, моральної та емоційної підтримки, зовнішньої привабливості партнерів. Ці показники, відбиваючи основні функції сім'ї, становлять шкалу сімейних цінностей (ШСЦ).

- уявлення подружжя про бажаний розподіл ролей між чоловіком та дружиною при реалізації сімейних функцій, об'єднані шкалою рольових очікувань та претензій (ШРОП).

Опитувальник містить 36 запитань для чоловіків та 36 запитань для жінок, де респонденти повинні оцінити кожне твердження від повністю погоджують (3 бали) до це невірно (0) балів. Методика складається із семи шкал. Чоловікам та жінкам окремо пропонується самотійно ознайомитися з набором тверджень, відповідних їх статі, і висловити своє ставлення до кожного твердженням, використовуючи наступні варіанти відповідей: «Повністю згоден», «Загалом це вірно», «Це не зовсім так », « Це невірно».

4 *Методика для визначення фемінності-маскулінності «Статевий опитувальник» (С. Бем.)* Це шкала, розроблена американським психологом Сандрою Бем для вимірювання ступеня, в якому індивід виявляє риси або поведінкові особливості, що традиційно пов'язуються з чоловічими та/або жіночими полюсами статево-рольової ідентифікації. Шкала складається з 20 пунктів, тісно пов'язаних з традиційною громадською думкою про маскулінність, і 20 пунктів, що відповідно асоціюються з фемінінністю. Опитувальник також включає шкалу андрогінії, яка відображає ступінь співвідношення у випробуваного ідентифікацій з класичними маскулінними і класичними фемінінними рисами.

Респондентам надається 60 визначень якостей особистості і пропонується поставити «+», якщо дана характеристика присутня в неї або «-» якщо цієї якості немає. Довгий час вважалось що маскулінні якості властиві тільки чоловікам, так і як навпаки фемінні якості тільки жінкам, при чому вони вважались взаємовиключаючими. Сандра Бем довела що якості фемінності та маскулінності можуть бути представлені у представників як чоловічої так і жіночої статі. Також ступінь вираженості маскулінності та фемінності може мати вплив і на формування особистих якостей, та взаємовідносин у шлюбі, та обрання партнера.

5. *Методика вивчення темпераменту (опитувальник Г. Айзенка).* Дана методика дозволяє визначити темперамент людини, який безсумнівно є однією із важливіших особистісних якостей кожної людини, є постійною і не змінною все життя, і має велике значення при побудові стосунків, а також формування цінностей, стилю і напрямку життя. Відповідно, особливості темпераменту мають місце і серед психологічних чинників які формують образ ідеального партнера для подружжя.

Опитувальник містить 57 закритих питань, на які потрібно відповісти «так» або «ні», і поставити «+» або «-» відповідно. Далі по шкалам визначається рівень невротизма, екстраверсії, також є шкала брехні (по ній визначається правдивість відповідей) По двом першим шкалам визначається тип

темпераменту. Також представлений список видів темпераменту і характеристики властиві для кожного типу.

Сангвінік-екстраверт: стабільна особистість, соціальний, спрямований до зовнішнього світу, товариська, часом балакуча, безтурботна, весела, любить лідерство, має багато друзів, життєрадісна.

Холерик-екстраверт: нестабільна особистість, збудлива, нестримана, агресивна, імпульсивна, оптимістична, активна, але працездатність і настрої нестабільні, циклічні. Уситуації стресу — схильність до істерико-психопатичних реакцій.

Флегматик-інтроверт: стабільна особистість, повільна, спокійна, пасивна, незворушна, обережна, замислена, мирна, стримана, надійна, спокійна у взаєминах, здатна витримати тривалі негаразди без зривів здоров'я і настрою.

Меланхолік-інтроверт: нестабільна особистість, тривожна, песимістична, зовністримана, але в душі надзвичайно емоційна, чутлива, переймається й переживає, схильна до тривоги, депресій, смутку; у напружених ситуаціях можливі зрив або погіршення діяльності («стрес кролика»).

Типи нервової системи (темпераменту)

- Сангвінік має сильний, врівноважений, рухливий тип нервової системи. У людей риси цього типу виявляються в енергії та впертості відносно досягнення мети (достатня сила нервових процесів), у самовладанні (достатня врівноваженість нервових процесів) і водночас у значній рухливості нервових процесів, що виявляється в умінні швидко перебудовувати свої звички й уподобання, виходячи з конкретних обставин життя.

- Флегматик має сильну, врівноважену, проте інертну нервову систему. Люди, які належать до цього типу, відрізняються, передусім, неквапливістю дій. Поряд з енергією та великою працездатністю (достатня сила нервових процесів), самовладанням і вмінням тримати себе в руках (добра врівноваженість нервових процесів) у них спостерігається певний консерватизм поведінки, що свідчить про інертність (малу рухливість) нервових процесів.

- Холерик має сильну, але неврівноважену нервову систему. Для людей нестримного типу характерна захопленість, з якою вони виконують роботу; вони працюють натхненно, але часто будь-яка дрібниця може звести все нанівець, що свідчить про нерівноваженість нервових процесів із переважанням збудження.

- Меланхолік вирізняється загальною слабкістю нервової системи, для характеристики якої такі властивості, як урівноваженість і рухливість нервових процесів не застосовуються. Особливістю цього типу є швидкий розвиток позамежного гальмування під дією навіть помірних за силою подразників. У людини риси цього типу виявляються насамперед у нерішучості й нездатності наполягати на своєму. Меланхолік легко підкоряється чужій волі, за незвичних обставин впадає в паніку, життя видається йому дуже тяжким, сповненим переборних труднощів (слабкість нервових процесів). Такі люди намагаються ізолювати себе від життя з його хвилюванням, уникають товариства, бояться будь-якої відповідальності.

6. Опитувальник психологічної діагностики суб'єктивного сексуального благополуччя методика оцінки сексуального профілю (О.Ф. Потьомкіна). Сексуальні стосунки між парою у шлюбі або у відносинах є однією з важливих складових стосунків. Рівень задоволеності сексуальними відносинами, що і складає сексуальне благополуччя і має вплив на інші сфери стосунків. У даній методиці сексуальне благополуччя розглядається, як стан психічного, соціального благополуччя та сексуального здоров'я, пов'язаного з реалізацією сексуальності. Сексуальне благополуччя є складним, багатокomпонентним системним утвором, який відображає міру реалізованості сексуально-еротичної функції сімейної системи, соціально-психологічну і соціально-поведінкову адаптацію, соціокультурний компонент і фізіологічний компонент (переживання сексуальної вдоволеності).

Опитувальник містить 25 запитань, які досліджувані повинні були оцінити за шкалою Лайкерта: 0 – завжди ні, 1 – переважно ні, 2 – ні так, ні ні.

Не знаю, 3 – переважно так, 4 – завжди так. Опитувальник складається з 6 шкал:

- Можливість актуалізувати сексуальність
- Сексуальна потреба
- Кількісний показник як умова благополуччя
- Задоволеність сексуальними стосунками
- Задоволеність якістю стосунків
- Стосунки як основа сексуального благополуччя
- Сексуальна комунікація партнерів

До психологічних факторів сексуального благополуччя, на нашу думку, необхідно віднести:

- задовільний стан здоров'я,
- наявність (потенційного) партнера, відсутність інших життєвих труднощів, клопотів, які є більш насущними, нагальними, ніж потреба (сексуальних) стосунків, інтимності.

- Наявність сексуальної потреби, яка репрезентує тілесно-фізичний рівень сексуальності

- Наявність близьких душевно і фізично стосунків з бажаною людиною – репрезентує рівень потреби у прийнятті належності та любові у ієрархічній теорії потреб А. Маслоу. Цей фактор відноситься як до тілесно-фізичного, так і до душевно-емоційного та ментально-духовного рівня сексуальності.

- Задоволення якістю стосунків та реалізована сексуальність – міра суб'єктивної задоволеності, яка завжди є показником, який сигналізує самій людині позитивну чи негативну її внутрішню емоційну оцінку

- Сексуальну комунікацію – спроможність сигналізувати партнерові про свої вподобання, бажані/неприємні дії, здатність сказати про це. Вона є з одного боку показником сексуального благополуччя, а з іншого його ресурсом. І не лише сексуального благополуччя.

Наявна сексуальна комунікація, є ще більш глибокою, ніж хороші стосунки в парі. Вона передбачає відкритість, високий рівень довіри, а отже прийняття та відсутність тривоги, свідчить про інтимність, увагу до іншого. Або ж просто сексуальну розкутість, відсутність комплексів, що також слугує підвищенню якості сексуальних контактів, навіть без взаємин, без почуттів до сексуального партнера.

7. *Анкета (авторська розробка)*. Анкета складається із 24 закритих та відкритих питань, та питань з варіантами відповідей. Містить питання стосовно статі, віку, локації. Питання щодо фінансової ситуації, склад сім'ї, сімейний статус, стан здоров'я, та інші загальні питання. Дані питання були сформовані для загальної оцінки опитуваних, та для встановлення зв'язків згідно гіпотез, щодо впливу психологічних факторів що впливають на вибір ідеального партнера для шлюбу.

Отримані результати психологічної діагностики узагальнено за допомогою частотного аналізу (підсумовано частоту прояву певних характеристик у вибірці та переведено у відсотковий еквівалент), розраховано середні тенденції та міри розподілу даних в групах жінок та чоловіків. Для порівняльного аналізу груп використано коефіцієнт кореляції рангу Спірмена, який дозволяє оцінити відношення між двома змінними за допомогою монотонної функції.

Достовірність отриманих результатів та висновків забезпечена залученням репрезентативної вибірки, застосуванням діагностичних методик з високими психометричними якостями, поєднанням кількісного та якісного аналізу отриманих даних, адекватним використанням математично-статистичного апарату відповідно до поставлених в роботі завдань.

Висновки до розділу 2

У процесі дослідження психологічних чинників, що формують образ ідеального партнера для шлюбу було сформовано вибірку із чоловіків та жінок

віком від 20 до 50 років в кількості 27 чоловіків та 66 жінок, які виконали діагностичні завдання. Наші респонденти проживають на території України у різних областях та поза її межами. Серед опитуваних більшість мають вищу освіту-70 людей, 15 людей мають 2 вищих освіти, та 8 людей мають середню спеціальну освіту. Більшість опитуваних виросла у повних сім'ях з обома батьками,

Дослідження відбувалося із 21.03.2023 до 23.04.2023 р. Опитування учасників дослідження через умови воєнного стану проводилося в режимі онлайн за допомогою сервісу Google Форми.

Для діагностики було обрано такі методики, метою яких є вивчення гендерних показників та психологічних чинників, що впливають на формування образу ідеального партнера в подружніх парах: методика «Діагностика реальної структури ціннісних орієнтацій особистості (С.С. Бубнова), опитувальник «Сімейні емоційні комунікації» (СЕК) (А.Б. Холмогорова, С.В. Воликова), методика «Рольові очікування і претензії у шлюбі» (Волкова А. Н., Трапезникова Т. М.), опитувальник для визначення фемінності-маскулінності «Статевий опитувальник» (С.Бем), методика вивчення темпераменту (Г.Айзенка), опитувальник психологічної діагностики суб'єктивного сексуального благополуччя (В.А Гупаловська) та авторська анкета.

У результаті попередньо проведеного теоретичного аналізу були систематизовані та узагальнені головні психологічні чинники, які впливають на формування образу ідеального партнера для шлюбу. Саме ці чинники сприяли аналізу уявлень у чоловіків та жінок про ідеального партнера.

РОЗДІЛ 3. РЕЗУЛЬТАТИ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ФАКТОРІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ОБРАЗ ІДЕАЛЬНОГО ПАРТНЕРА ДЛЯ ШЛЮБУ

У третьому розділі описано результати експериментального дослідження із використанням кореляційного аналізу. Також було здійснено співставлення теоретичних напрацювань та практичного дослідження щодо визначення психологічних факторів, що впливають на образ ідеального партнера для шлюбу.

3.1. Результати дослідження та кореляційні зв'язки методики «Рольові очікування та домагання у шлюбі»

Досліджувану вибірку склали жінки та чоловіки, які проживають на території України та поза її межами. Участь у дослідженні була добровільною.

Переходячи до аналізу отриманих результатів, важливо було виявити відмінності жінок та чоловік та встановити відмінності середніх в групах. Проведене емпіричне дослідження дало змогу виявити такі результати. Так, досліджуючи відмінності за шкалами методики рольових очікувань та домагань у шлюбі (Волкова А. Н., Трапезникова Т. М.), було встановлено, що чоловіки та жінки відрізняються за шкалами: Батьківсько-виховувальна (очікування), Батьківсько-виховувальна, Соціальна активність (очікування), Соціальна активність та за кожною підшкалою Емоційно-психотерапевтичної шкали та шкали Зовнішня привабливість. Отримані результати представлено в табл. 3.1.

Таблиця 3.1.

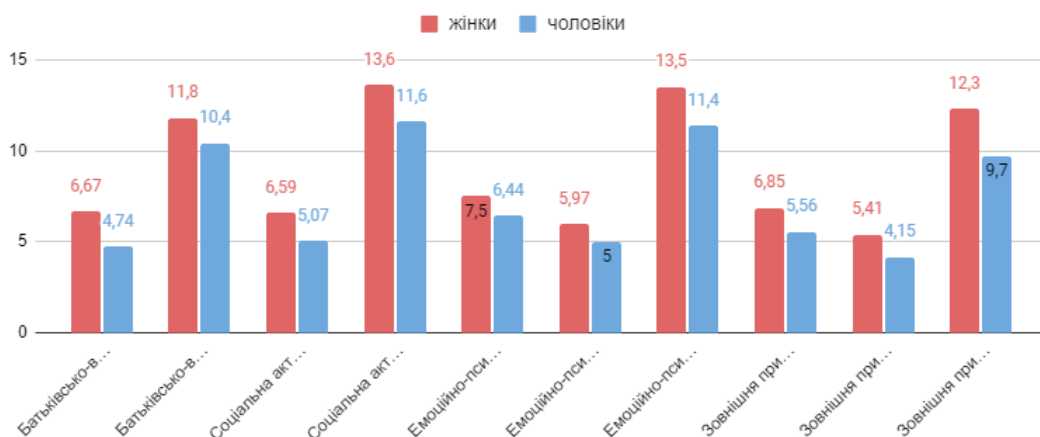
Перевірка гіпотез про середні за шкалами методика рольових очікувань та домагань у шлюбі (Волковій О.М., Трапезникової Т.М.) в групі чоловіків та жінок

	Критерій	Статистика	Ступені	р-	Альтернативна

			свободи	рівень	гіпотеза
Інтимно-сексуальна	U критерій Манна-Уїтні	671		0.060	чоловіки \neq жінки
Особистісна ідентифікація з партнером	U критерій Манна-Уїтні	886		0.969	чоловіки \neq жінки
Господарсько-побутова (очікування)	U критерій Манна-Уїтні	794		0.402	чоловіки \neq жінки
Господарсько-побутова (домагання)	t-критерій Стьюдента	-0.410	91.0	0.683	чоловіки \neq жінки
Господарсько-побутова	t-критерій Стьюдента	-0.703	91.0	0.484	чоловіки \neq жінки
Батьківсько-виховувальна (очікування)	U критерій Манна-Уїтні	401		< .001	чоловіки \neq жінки
Батьківсько-виховувальна (домагання)	U критерій Манна-Уїтні	755		0.245	чоловіки \neq жінки
Батьківсько-виховувальна	t-критерій Стьюдента	2.023	91.0	0.046	чоловіки \neq жінки
Соціальна активність (очікування)	U критерій Манна-Уїтні	460		< .001	чоловіки \neq жінки
Соціальна активність (домагання)	U критерій Манна-Уїтні	728		0.161	чоловіки \neq жінки

Соціальна активність	U критерій Манна-Уїтні	518		0.002	чоловіки \neq жінки
Емоційно-психотерапевтична (очікування)	U критерій Манна-Уїтні	598		0.011	чоловіки \neq жінки
Емоційно-психотерапевтична (домагання)	U критерій Манна-Уїтні	612		0.016	чоловіки \neq жінки
Емоційно-психотерапевтична	U критерій Манна-Уїтні	526		0.002	чоловіки \neq жінки
Зовнішня привабливість (очікування)	U критерій Манна-Уїтні	565		0.005	чоловіки \neq жінки
Зовнішня привабливість (домагання)	t-критерій Стьюдента	2.512	91.0	0.014	чоловіки \neq жінки
Зовнішня привабливість	t-критерій Стьюдента	3.306	91.0	0.001	чоловіки \neq жінки

Аналізуючи показники, які виявляють цінності та рольові очікування у подружньому житті, біли визначені вірогідні відмінності від очікувань у жінок та чоловіків, які представлено на малюнку. 3.1.

Малюнок 3.1. Розподіл досліджуваних за шкалами методика рольових очікувань та домагань у шлюбі (Волковій О.М., Трапезникової Т.М.)

Як видно з рис. 3.1., жінки мають вищий рівень ніж чоловіки за кожною зі шкал, за якою було встановлено відмінність. Проте, за інтимно-сексуальною шкалою не було встановлено відмінності ($p > 0.05$). Такий результат було отримано через те, жінки мають нижчий рівень за шкалою інтимно-сексуальна (4,38) ніж чоловіки (5,19).

Таблиця 3.2.

Середні значення за шкалами методики рольових очікувань та домагань у шлюбі в групі жінок та чоловіків

	Жінки	Чоловіки
Інтимно-сексуальна	4.38	5.19
Особистісна ідентифікація з партнером	6.41	6.33
Господарсько-побутова (очікування)	4.79	4.96
Господарсько-побутова (домагання)	4.45	4.63
Господарсько-побутова	9.24	9.59
Батьківсько-виховувальна (очікування)	6.67	4.74
Батьківсько-виховувальна (домагання)	5.09	5.67
Батьківсько-виховувальна	11.8	10.4
Соціальна активність (очікування)	6.59	5.07
Соціальна активність (домагання)	6.97	6.48
Соціальна активність	13.6	11.6
Емоційно-психотерапевтична (очікування)	7.50	6.44
Емоційно-психотерапевтична (домагання)	5.97	5.00
Емоційно-психотерапевтична	13.5	11.4
Зовнішня привабливість (очікування)	6.85	5.56

Зовнішня привабливість (домагання)	5.41	4.15
Зовнішня привабливість	12.3	9.70

Отже, варто наголосити, що жінки та чоловіки мають відмінності від рольових очікувань та домагань у шлюбі. Про це свідчать результати з табл. вище. Так, для чоловіків та жінок важливо господарсько-побутова шкала, особистісна ідентифікація з партнером та батьківсько - вихована шкала. Тобто, чоловіки очікують від жінок обов'язків для піклування за дітьми, за чоловіком. Жінки надають чоловікам роль батька та вважають, що батьківство є основною цінністю, що концентрує довкола себе життя сім'ї.

Варто зазначити, що на групі нерозлучених жінок (58 осіб) ми вирішили дослідити зв'язок образу ідеального партнера з тривалістю шлюбу. Досліджуючи кореляційні зв'язки (Таблиця 3.3) тривалості шлюбу зі шкалами методики рольових очікувань та домагань у шлюбі, було встановлено позитивні кореляції зі шкалами Батьківсько-виховувальна (домагання) та Батьківсько-виховувальна.

Таблиця 3.3

Кореляційні зв'язки тривалості шлюбу зі шкалами методики рольових очікувань та домагань у шлюбі

		Тривалість шлюбу			Тривалість шлюбу
Інтимно-сексуальна	коэф. Спірмена	0.039	Батьківсько-виховувальна	коэф. Спірмена	0.422 ***
	p	0.769		p	< .001
Особистісна ідентифікація з партнером	коэф. Спірмена	0.019	Соціальна активність (очікування)	коэф. Спірмена	-0.071
	p	0.890		p	0.596

Господарсько- побутова (очікування)	коэф. Спірмена	-0.140	Соціальна активність (домагання)	коэф. Спірмена	-0.250
	р	0.296		р	0.059
Господарсько- побутова (домагання)	коэф. Спірмена	0.116	Соціальна активність	коэф. Спірмена	-0.178
	р	0.387		р	0.181
Господарсько- побутова	коэф. Спірмена	-0.006	Емоційно- психотерапевтична (очікування)	коэф. Спірмена	0.010
	р	0.963		р	0.940
Батьківсько- виховувальна (очікування)	коэф. Спірмена	0.252	Емоційно- психотерапевтична (домагання)	коэф. Спірмена	0.043
	р	0.056		р	0.746
Батьківсько- виховувальна (домагання)	коэф. Спірмена	0.377 **	Емоційно- психотерапевтична	коэф. Спірмена	0.014
	р	0.004		р	0.918

Досліджуючи кореляційні зв'язки тривалості шлюбу зі шкалами опитувальника психологічної діагностики суб'єктивного сексуального благополуччя, було встановлено єдину позитивну кореляцію, а саме зі шкалою Задоволення сексуальним життям і стосунками. Результати наведено в табл. 3.4

Таблиця 3.4

Кореляційні зв'язки тривалості шлюбу зі шкалами опитувальника психологічної діагностики суб'єктивного сексуального благополуччя

		Тривалість шлюбу
Сексуальна комунікація	коэф. Спірмена	0.145
	p	0.278
Сексуальна потреба	коэф. Спірмена	-0.081
	p	0.546
Кількісна потреба	коэф. Спірмена	0.018
	p	0.891
Стосунки як цінність	коэф. Спірмена	0.023
	p	0.866
Задоволення сексуальним життям і стосунками	коэф. Спірмена	0.389 **
	p	0.003
Інтегральний показник СБ	коэф. Спірмена	0.196
	p	0.140

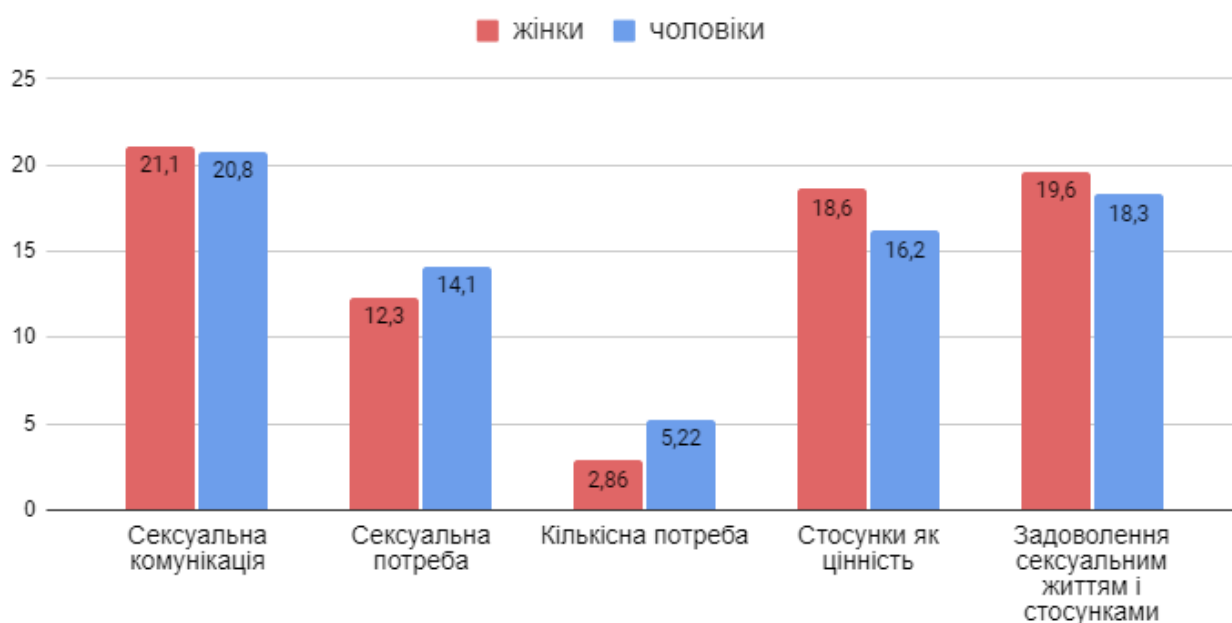
Проведене дослідження дало змогу встановити психологічні чинники, які впливають на формування ідеального образу в шлюбі. На нашу думку необхідно відмітити, що багато респондентів все ж схиляється більше до егалітарних родинних стосунків без виокремлення суто чоловічих і суто жіночих ролей.

3.2. Сексуальне благополуччя як складової гармонійних відносин у шлюбі

Сексуальні відносини є важливою складовою відносин між чоловіком і жінкою. Для дослідження задоволеності сексуальним життям опитувальних було застосовано методику «Суб'єктивне сексуальне благополуччя». Середні дані по чоловікам і жінкам викладені в таблиці 3.5 та малюнку 3.5

Таблиця 3.5

	жінки	Чоловіки
Сексуальна комунікація	21,1	20,8
Сексуальна потреба	12,3	14,1
Кількісна потреба	2,86	5,22
Стосунки як цінність	18,6	16,2
Задоволення сексуальним життям і стосунками	19,6	18,3
Інтегральний показник СБ	71,5	69,4

Малюнок 3.5 Результати дослідження за методикою «Сексуальне благополуччя»

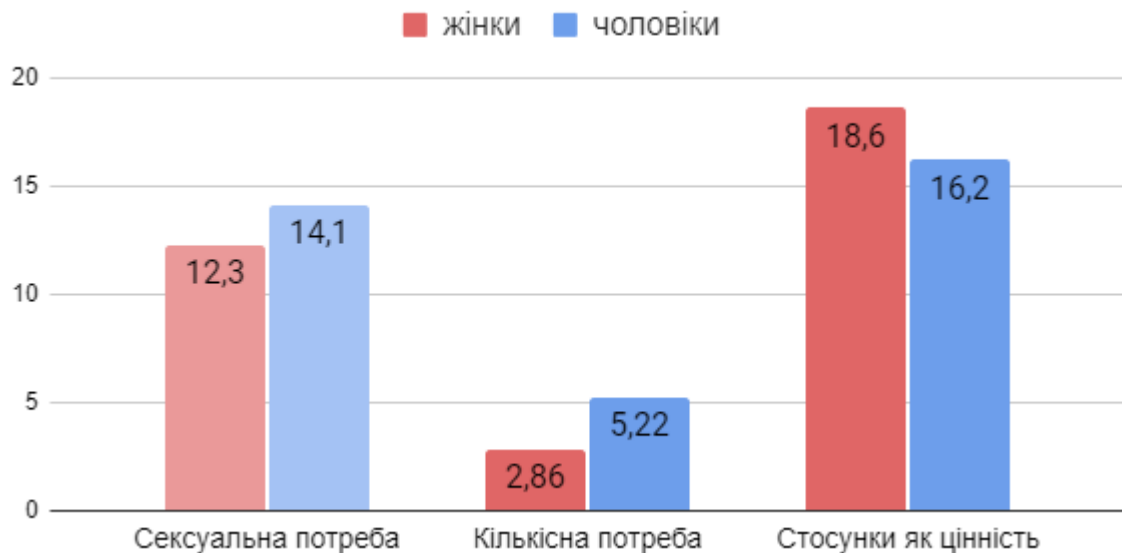
Досліджуючи відмінності за шкалами опитувальника психологічної діагностики суб'єктивного сексуального благополуччя, було встановлено, що жінки та чоловіки відрізняються за такими шкалами як кількісна потреба та стосунки як цінність. Результати дослідження представлені в табл. 3.6

Таблиця 3.6

Перевірка гіпотез про середні за шкалами опитувальника психологічної діагностики суб'єктивного сексуального благополуччя в групі чоловіків та жінок

	Критерій	Статистика	Ступені свободи	p-рівень	Альтернативна гіпотеза
Сексуальна комунікація	t-критерій Стьюдента	0.264	91.0	0.792	чоловіки \neq жінки
Сексуальна потреба	U критерій Манна-Уїтні	668		0.058	чоловіки \neq жінки
Кількісна потреба	U критерій Манна-Уїтні	538		0.003	чоловіки \neq жінки
Стосунки як цінність	t-критерій Стьюдента	2.945	91.0	0.004	чоловіки \neq жінки
Задоволення сексуальним життям і стосунками	U критерій Манна-Уїтні	717		0.141	чоловіки \neq жінки
Інтегральний показник СБ	t-критерій Стьюдента	0.715	91.0	0.477	чоловіки \neq жінки

Як бачимо з діаграм, жінки мають нижчий рівень кількісної потреби та вищий рівень за шкалою Стосунки як цінність ніж чоловіки. Припускаємо також, що жінки можуть мати нижчий рівень сексуальної потреби.

Малюнок 3.6. Розподіл досліджуваних за шкалами опитувальника психологічної діагностики суб'єктивного сексуального благополуччя в групі чоловіків та жінок

Отже, у чоловіків та жінок було виявлено відмінності щодо визначення уявлення про образ ідеального партнера у шлюбі. Так, для чоловіків важливо аби жінка виконувала господарсько-побутову роль, займалась вихованням дітей, а також реалізовувала себе в інтимно-сексуальній сфері. В той час для жінок також господарсько-побутова функція, яку повинен виконувати чоловік відіграє важливу роль. Проте, для жінок сексуальні стосунки виступають як цінність сім'ї, а не просто задоволення сексуальних та кількісних потреб.

Досліджуючи кореляційні зв'язки шкал опитувальника психологічної діагностики суб'єктивного сексуального благополуччя зі шкалами опитувальника з вивчення фемінності – маскулінності Сандри Бем на групі жінок було встановлено та представлено в табл. 3.7:

- Маскулінність позитивно корелює зі шкалами Сексуальна потреба та Інтегральний показник СБ;
- IS відповідно негативно корелює зі шкалою Сексуальна потреба.

Таблиця 3.7.

Кореляційні зв'язки шкал опитувальника з вивчення фемінності – маскулінності Сандри Бем зі шкалами опитувальника психологічної діагностики суб'єктивного сексуального благополуччя на групі жінок

		Маскулінність	Фемінність	IS
Сексуальна комунікація	коэф. Спірмена	0.222	0.005	-0.200
	p	0.073	0.969	0.107
Сексуальна потреба	коэф. Спірмена	0.275 *	-0.105	* -0.253
	p	0.025	0.402	0.041
Кількісна потреба	коэф. Спірмена	0.047	-0.005	-0.037
	p	0.711	0.970	0.767
Стосунки як цінність	коэф. Спірмена	0.116	0.005	-0.094
	p	0.354	0.969	0.455
Задоволення сексуальним життям і стосунками	коэф. Спірмена	0.114	0.052	-0.104
	p	0.363	0.676	0.405
Інтегральний показник СБ	коэф. Спірмена	0.253 *	-0.012	-0.232
	p	0.041	0.923	0.061

На групі чоловіків було встановлено кореляційні зв'язки шкал опитувальника з вивчення фемінності – маскулінності Сандри Бем зі шкалами опитувальника психологічної діагностики суб'єктивного сексуального благополуччя, які представлено в табл 3.8. Результати дослідження дали змогу ствердити, що Маскулінність позитивно корелює зі шкалами Задоволення

сексуальним життям і стосунками та інтегральним показником сексуального благополуччя.

Таблиця 3.8

Кореляційні зв'язки шкал опитувальника з вивчення фемінності – маскулінності Сандри Бем зі шкалами опитувальника психологічної діагностики суб'єктивного сексуального благополуччя на групі чоловіків

		Маскулінність	Фемінність	IS
Сексуальна комунікація	коэф.			-
	Спірмена	0.350	0.117	0.128
	p	0.073	0.561	0.526
Сексуальна потреба	коэф.			
	Спірмена	0.283	0.222	0.049
	p	0.153	0.265	0.809
Кількісна потреба	коэф.			-
	Спірмена	-0.275	-0.362	0.197
	p	0.165	0.064	0.325
Стосунки як цінність	коэф.			-
	Спірмена	0.301	0.032	0.067
	p	0.127	0.873	0.739
Задоволення сексуальним життям і стосунками	коэф.			-
	Спірмена	0.381 *	-0.061	0.241
	p	0.050	0.764	0.225
Інтегральний показник СБ	коэф.			-
	Спірмена	0.442 *	0.111	0.139
	p	0.021	0.582	0.489

Досліджуючи кореляційні зв'язки шкал опитувальника психологічної діагностики суб'єктивного сексуального благополуччя зі шкалами опитувальника "Сімейні емоційні комунікації" на групі жінок (табл 3.9) , було

встановлено, що Елімінування емоцій позитивно корелює зі шкалами Сексуальна комунікація, Задоволення сексуальним життям і стосунками та з інтегральним показником сексуального благополуччя.

Таблиця 3.9.

Кореляційні зв'язки шкал 1 - 4 опитувальника "Сімейні емоційні комунікації" зі шкалами опитувальника психологічної діагностики суб'єктивного сексуального благополуччя на групі жінок

		Критика	Індукування тривоги	Елімінування емоцій	Фіксація на негативних переживаннях
Сексуальна комунікація	коэф. Спірмена	-0.238	-0.095	0.267 *	0.000
	p	0.054	0.447	0.030	0.997
Сексуальна потреба	коэф. Спірмена	-0.164	-0.102	0.160	-0.035
	p	0.188	0.417	0.199	0.781
Кількісна потреба	коэф. Спірмена	0.187	0.083	-0.010	-0.008
	p	0.132	0.507	0.934	0.952
Стосунки як цінність	коэф. Спірмена	-0.079	-0.118	0.061	-0.030
	p	0.530	0.344	0.626	0.812
Задоволення сексуальним життям і стосунками	коэф. Спірмена	-0.206	0.022	0.311 *	0.126
	p	0.097	0.863	0.011	0.314

Інтегральний показник СБ	коэф. Спірмена	-0.236	-0.068	0.306 *	0.053
	р	0.056	0.588	0.012	0.673

На групі чоловіків не було встановлено кореляцій з відповідними шкалами, про що свідчать дані з табл. 3.10

Таблиця 3.10.

Кореляційні зв'язки шкал 1 - 4 опитувальника "Сімейні емоційні комунікації" зі шкалами опитувальника психологічної діагностики суб'єктивного сексуального благополуччя на групі чоловіків

		Критика	Індукування тривоги	Елімінування емоцій	Фіксація на негативних переживаннях
Сексуальна комунікація	коэф. Спірмена	-0.029	0.161	0.092	-0.322
	р	0.886	0.421	0.650	0.101
Сексуальна потреба	коэф. Спірмена	0.118	-0.017	-0.266	0.038
	р	0.558	0.931	0.180	0.851
Кількісна потреба	коэф. Спірмена	0.359	0.245	-0.161	0.191
	р	0.066	0.219	0.421	0.340
Стосунки як цінність	коэф. Спірмена	-0.165	0.143	0.032	-0.284
	р	0.412	0.478	0.873	0.151
Задоволення сексуальним життям і	коэф. Спірмена	-0.253	0.158	0.104	-0.204

стосунками					
	p	0.202	0.431	0.605	0.307
Інтегральний показник СБ	коэф. Спірмена	-0.165	0.170	0.061	-0.296
	p	0.411	0.397	0.764	0.134

На групі жінок: Зовнішнє благополуччя позитивно корелює зі шкалами Кількісна потреба та негативно корелює з інтегральним показником СБ, що видно із таблиці 3.11.

Таблиця 3.11

Кореляційні зв'язки шкал 5 - 8 опитувальника "Сімейні емоційні комунікації" зі шкалами опитувальника психологічної діагностики суб'єктивного сексуального благополуччя на групі жінок

		Зовнішнє благополуччя	Надвключеність	Сімейний перфекціонізм	Інтегральна шкала дисфункцій
Сексуальна комунікація	коэф. Спірмена	-0.227	-0.072	-0.136	-0.142
	P	0.067	0.568	0.276	0.254
Сексуальна потреба	коэф. Спірмена	-0.151	-0.049	-0.099	-0.154
	P	0.226	0.695	0.429	0.216
Кількісна потреба	коэф. Спірмена	0.261 *	-0.080	0.118	0.149

	P	0.035	0.523	0.346	0.232
Стосунки як цінність	коэф. Спірмена	-0.157	-0.001	-0.065	-0.078
	P	0.208	0.994	0.607	0.533
Задоволення сексуальним життям і стосунками	коэф. Спірмена	-0.157	0.034	-0.042	-0.049
	P	0.207	0.785	0.736	0.696
Інтегральний показник СБ	коэф. Спірмена	-0.252 *	-0.003	-0.102	-0.120
	P	0.042	0.981	0.414	0.336

На групі чоловіків не було встановлено кореляцій з відповідними шкалами, про що свідчать дані з табл. 3.12.

Таблиця 3.12.

Кореляційні зв'язки шкал 5 - 8 опитувальника "Сімейні емоційні комунікації" зі шкалами опитувальника психологічної діагностики суб'єктивного сексуального благополуччя на групі чоловіків

		Зовнішнє благополуччя	Надвключеність	Сімейний перфекціонізм	Інтегральна шкала дисфункцій
Сексуальна комунікація	коэф. Спірмена	0.102	-0.233	0.040	-0.062

	Р	0.612	0.241	0.842	0.758
Сексуальна потреба	коэф. Спірмен а	0.093	-0.180	-0.051	-0.038
	Р	0.645	0.369	0.801	0.852
Кількісна потреба	коэф. Спірмен а	-0.091	0.247	0.073	0.250
	Р	0.652	0.215	0.718	0.209
Стосунки як цінність	коэф. Спірмен а	0.118	-0.374	0.079	-0.056
	Р	0.559	0.054	0.694	0.780
Задоволення сексуальним життям і стосунками	коэф. Спірмен а	-0.173	-0.087	0.189	-0.112
	Р	0.387	0.667	0.344	0.578
Інтегральни й показник СБ	коэф. Спірмен а	0.055	-0.299	0.042	-0.120
	Р	0.784	0.130	0.836	0.550

Досліджуючи кореляційні зв'язки шкал опитувальника психологічної діагностики суб'єктивного сексуального благополуччя зі шкалами методики вивчення темпераменту Г.Айзенка, було встановлено, що Екстраверсія позитивно корелює зі шкалою Сексуальна потреба, а Нейротизм негативно корелює з цією шкалою. Результати наведено в табл. 3.13.

Таблиця 3.13.

Кореляційні зв'язки шкал методики вивчення темпераменту Г.Айзенка зі шкалами опитувальника психологічної діагностики суб'єктивного сексуального благополуччя на групі жінок

		Екстраверсія	Нейротизм	Шкала брехні
Сексуальна комунікація	коэф. Спірмена	0.059	-0.129	0.319 **
	p	0.639	0.302	0.009
Сексуальна потреба	коэф. Спірмена	0.300 *	-0.250 *	0.251 *
	p	0.014	0.043	0.042
Кількісна потреба	коэф. Спірмена	0.076	0.207	-0.321 **
	p	0.544	0.095	0.009
Стосунки як цінність	коэф. Спірмена	-0.100	-0.144	0.152
	p	0.422	0.250	0.222
Задоволення сексуальним життям і стосунками	коэф. Спірмена	0.040	-0.185	0.344 **
	p	0.751	0.137	0.005
Інтегральний показник СБ	коэф. Спірмена	0.113	-0.234	0.398 ***
	p	0.367	0.058	< .001

Досліджуючи кореляційні зв'язки шкал опитувальника психологічної діагностики суб'єктивного сексуального благополуччя зі шкалами методики

«Діагностика реальної структури ціннісних орієнтацій особистості С.С. Бубнова», було встановлено (табл 3.14):

- Високий матеріальний добробут позитивно корелює зі шкалою Сексуальна потреба;
- Пошук і насолода прекрасним негативно корелює зі шкалою Задоволення сексуальним життям і стосунками.

Таблиця 3.14.

Кореляційні зв'язки шкал 1 - 5 методики «Діагностика реальної структури ціннісних орієнтацій особистості С.С. Бубнова» зі шкалами опитувальника психологічної діагностики суб'єктивного сексуального благополуччя на групі жінок

		Приємне проведенн я часу, відпочинку	Високий матеріальни й добробут	Пошук і насолода прекрасни м	Допомога і милосерд я до інших людей	Любо в
Сексуальна комунікація	коэф. Спірмен а	0.004	0.085	0.004	0.075	0.162
	Р	0.971	0.495	0.972	0.550	0.194
Сексуальна потреба	коэф. Спірмен а	0.034	0.247 *	0.047	0.055	0.155
	Р	0.785	0.046	0.709	0.661	0.213
Кількісна потреба	коэф. Спірмен а	0.110	-0.155	0.092	-0.067	0.151

	Р	0.377	0.214	0.461	0.591	0.226
Стосунки як цінність	коэф. Спірмена	-0.064	0.028	-0.156	-0.100	-0.035
	Р	0.607	0.826	0.211	0.426	0.782
Задоволення сексуальним життям і стосунками	коэф. Спірмена	-0.063	0.023	-0.292 *	0.155	0.104
	Р	0.613	0.854	0.017	0.213	0.405
Інтегральний показник СБ	коэф. Спірмена	0.030	0.136	-0.142	0.099	0.138
	Р	0.810	0.276	0.255	0.429	0.269

На групі чоловіків отримано такі Кореляційні зв'язки шкал 1 - 5 методики «Діагностика реальної структури ціннісних орієнтацій особистості С.С. Бубнова» зі шкалами опитувальника психологічної діагностики суб'єктивного сексуального благополуччя: як Високий матеріальний добробут, так і Любов, позитивно корелюють зі шкалою Сексуальна потреба. Результати представлено в табл. 3.15.

Таблиця 3.15.

Кореляційні зв'язки шкал 1 - 5 методики «Діагностика реальної структури ціннісних орієнтацій особистості С.С. Бубнова» зі шкалами опитувальника психологічної діагностики суб'єктивного сексуального благополуччя на групі чоловіків

		Приємне проведення	Високий матеріальний	Пошук і насолода	Допомога і	Любов
--	--	--------------------	----------------------	------------------	------------	-------

		я часу, відпочинку	й добробут	прекрасни м	милосерд я до інших людей	
Сексуальна комунікація	коэф. Спірмен а	-0.245	-0.149	-0.113	0.329	0.067
	Р	0.219	0.458	0.575	0.094	0.740
Сексуальна потреба	коэф. Спірмен а	-0.233	0.473 *	0.053	0.267	0.423 *
	Р	0.241	0.013	0.793	0.178	0.028
Кількісна потреба	коэф. Спірмен а	0.004	0.083	0.079	-0.182	-0.365
	Р	0.985	0.679	0.695	0.364	0.061
Стосунки як цінність	коэф. Спірмен а	-0.232	-0.240	-0.131	0.069	-0.037
	Р	0.245	0.229	0.514	0.732	0.855
Задоволення сексуальним життям і стосунками	коэф. Спірмен а	-0.080	-0.120	-0.008	0.253	0.144
	Р	0.693	0.551	0.969	0.204	0.474
Інтегральни й показник СБ	коэф. Спірмен а	-0.239	-0.060	-0.099	0.352	0.171

	P	0.230	0.767	0.622	0.072	0.394
--	---	-------	-------	-------	-------	-------

Варто зазначити, що кореляційний аналіз шкал 6 - 11 методики «Діагностика реальної структури ціннісних орієнтацій особистості С.С. Бубнова» зі шкалами опитувальника психологічної діагностики суб'єктивного сексуального благополуччя на групі жінок підтвердив:

- Пізнання нового у світі, природі, людині позитивно корелює зі шкалою Кількісна потреба та негативно корелює зі шкалою Задоволення сексуальним життям і стосунками.
- Пізнання і повага людей та вплив на оточуючих позитивно корелює зі шкалою Сексуальна потреба та негативно корелює зі шкалою Задоволення сексуальним життям і стосунками.

Результати кореляційних зв'язків наведено в табл. 3.16.

Таблиця 3.16.

Кореляційні зв'язки шкал 6 - 11 методики «Діагностика реальної структури ціннісних орієнтацій особистості С.С. Бубнова» зі шкалами опитувальника психологічної діагностики суб'єктивного сексуального благополуччя на групі жінок

		Пізнання нового у світі, природі, людині	Високий соціальний статус і управління людьми	Пізнання і повага людей та вплив на оточуючих	Для досягнення позитивних змін у суспільстві	Спілкування	Здоров'я
Сексуальна комунікація	коэф. Спірмена	-0.087	0.016	-0.177	0.029	0.125	0.131
	p	0.486	0.897	0.156	0.817	0.318	0.294
Сексуальна потреба	коэф.	-0.122	0.210	0.303 *	0.064	0.186	0.029

	Спірмена						
	р	0.328	0.090	0.013	0.609	0.134	0.815
Кількісна потреба	коэф.						
	Спірмена	0.263 *	0.108	0.112	0.147	0.190	0.029
	р	0.033	0.390	0.372	0.238	0.126	0.819
Стосунки як цінність	коэф.					-	
	Спірмена	-0.087	-0.011	-0.175	-0.074	0.080	0.043
	р	0.490	0.929	0.160	0.555	0.522	0.729
Задоволення сексуальним життям і стосунками	коэф.					-	
	Спірмена	-0.301 *	-0.099	-0.291 *	-0.013	0.002	0.115
	р	0.014	0.431	0.018	0.918	0.984	0.358
Інтегральний показник СБ	коэф.						
	Спірмена	-0.223	0.057	-0.083	-0.023	0.115	0.161
	р	0.072	0.649	0.506	0.853	0.356	0.195

Кореляційні зв'язки шкал 6 - 11 методики «Діагностика реальної структури ціннісних орієнтацій особистості С.С. Бубнова» зі шкалами опитувальника психологічної діагностики суб'єктивного сексуального благополуччя на групі чоловіків представлено в табл. 3.17. Результати свідчать про те, що:

- Пізнання і повага людей та вплив на оточуючих негативно корелює зі шкалою Задоволення сексуальним життям і стосунками
- Соціальна активність для досягнення позитивних змін у суспільстві позитивно корелює зі шкалою Стосунки як цінність
- Спілкування позитивно корелює зі шкалами Сексуальна комунікація, Сексуальна потреба та Інтегральний показник СБ.

Таблиця 3.17.

Кореляційні зв'язки шкал 6 - 11 методики «Діагностика реальної структури ціннісних орієнтацій особистості С.С. Бубнова» зі шкалами опитувальника психологічної діагностики суб'єктивного сексуального благополуччя на групі чоловіків

		Пізнання нового у світі, природі, людині	Високий соціальний статус і управління людьми	Пізнання і повага людей та вплив на оточуючих	Соціальна активність для досягнення позитивних змін у суспільстві	Спілкування	Здоров'я
Сексуальна комунікація	коэф. Спірмена	0.225	-0.090	-0.163	0.199	0.509 **	0.065
	Р	0.260	0.654	0.416	0.320	0.007	0.748
Сексуальна потреба	коэф. Спірмена	0.009	0.272	0.292	0.232	0.388 *	0.202
	Р	0.964	0.170	0.139	0.243	0.045	0.313
Кількісна потреба	коэф. Спірмена	0.231	0.156	0.214	-0.316	- 0.331	- 0.188
	Р	0.246	0.437	0.283	0.108	0.091	0.349
Стосунки як цінність	коэф. Спірмена	0.346	-0.209	-0.150	0.421 *	0.289	- 0.171
	Р	0.077	0.296	0.455	0.029	0.144	0.395
Задоволення сексуальним життям і стосунками	коэф. Спірмена	0.033	0.004	-0.478 *	0.179	0.120	0.202
	Р	0.868	0.985	0.012	0.371	0.551	0.311
Інтегральний	коэф.	0.123	-0.036	-0.238	0.291	0.458	0.132

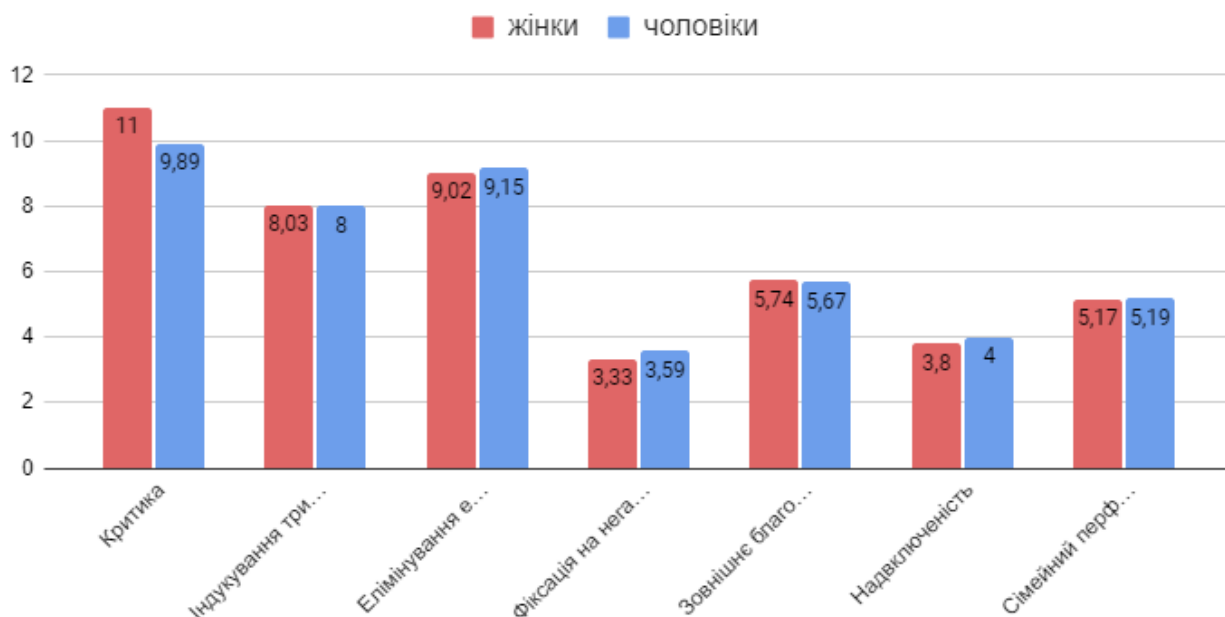
показник СБ	Спірмена					*	
	P	0.540	0.857	0.231	0.140	0.016	2.2

3.3. Результати дослідження впливу особливостей батьківської сім'ї на формування взаємовідносин з партнером

Для дослідження факторів впливу відносин батьківської сім'ї на формування образу ідеального партнера і розподілу ролей у сім'ї було проведено дослідження «Сімейні емоційні комунікації». Середні показники шкал факторів навантаження сімейних комунікацій «Критика», «Індукування тривоги», «Елімінування емоцій», «Фіксація на негативних переживаннях», «Зовнішнє благополуччя», «Надвключеність», «Сімейний перфекціонізм» надані у таблиці 3.18 та малюнку 3.18

Таблиця 3.18

	жінки	чоловіки
Критика	11	9,89
Індукування тривоги	8,03	8
Елімінування емоцій	9,02	9,15
Фіксація на негативних переживаннях	3,33	3,59
Зовнішнє благополуччя	5,74	5,67
Надвключеність	3,8	4
Сімейний перфекціонізм	5,17	5,19
Інтегральна шкала дисфункцій	46,1	45,5

Малюнок 3.18 Середні дані методики «Сімейні емоційні комунікації»

Досліджуючи кореляційні зв'язки шкал методики рольових очікувань та домагань у шлюбі зі шкалами 1 - 4 опитувальника "Сімейні емоційні комунікації" на групі жінок було встановлено та представлено в табл. 3.19:

- Індукування тривоги позитивно корелює з трьома підшкалами соціальної активності, зі шкалою Емоційно-психотерапевтична (очікування), Зовнішня привабливість (очікування) та Зовнішня привабливість;
- Елімінація емоцій негативно корелює зі шкалою Соціальна активність (домагання).

Таблиця 3.19.

Кореляційні зв'язки шкал 1 - 4 опитувальника "Сімейні емоційні комунікації" зі шкалами методики рольових очікувань та домагань у шлюбі на групі жінок

		Критика	Індукування тривоги	Елімінація емоцій	Фіксація на негативних переживання
		а	я тривоги	я емоцій	х

Інтимно-сексуальна	коэф. Спірмен а	0.145	0.117	0.012	0.235
	Р	0.244	0.349	0.924	0.058
Особистісна ідентифікація з партнером	коэф. Спірмен а	0.082	0.029	-0.185	0.109
	р	0.513	0.820	0.138	0.382
Господарсько-побутова (очікування)	коэф. Спірмен а	0.168	-0.063	0.009	0.016
	р	0.176	0.617	0.943	0.897
Господарсько-побутова (домагання)	коэф. Спірмен а	-0.038	0.110	-0.048	0.021
	р	0.764	0.377	0.704	0.869
Господарсько-побутова	коэф. Спірмен а	0.075	0.062	-0.018	0.026
	р	0.551	0.622	0.887	0.839
Батьківсько-виховувальна (очікування)	коэф. Спірмен а	-0.007	0.230	0.060	0.194
	р	0.953	0.064	0.633	0.118
Батьківсько-виховувальна (домагання)	коэф. Спірмен а	0.049	0.077	0.140	-0.002
	р	0.694	0.541	0.261	0.990

Батьківсько-виховувальна	коэф. Спірмен а	0.020	0.197	0.145	0.127
	р	0.871	0.112	0.245	0.308
Соціальна активність (очікування)	коэф. Спірмен а	0.093	0.293 *	-0.024	0.228
	р	0.459	0.017	0.848	0.065
Соціальна активність (домагання)	коэф. Спірмен а	0.225	0.297 *	-0.252 *	0.069
	р	0.069	0.015	0.041	0.581
Соціальна активність	коэф. Спірмен а	0.182	0.381 **	-0.138	0.177
	р	0.145	0.002	0.270	0.156
Емоційно-психотерапевтична (очікування)	коэф. Спірмен а	-0.017	0.247 *	0.026	0.192
	р	0.895	0.046	0.837	0.123
Емоційно-психотерапевтична (домагання)	коэф. Спірмен а	-0.136	0.027	0.117	-0.219
	р	0.276	0.828	0.349	0.078
Емоційно-психотерапевтична	коэф. Спірмен а	-0.101	0.106	0.100	-0.096
	р	0.419	0.398	0.423	0.441

Зовнішня привабливість (очікування)	коэф. Спірмен а	0.045	0.247 *	-0.001	0.242
	р	0.721	0.046	0.994	0.050
Зовнішня привабливість (домагання)	коэф. Спірмен а	-0.069	0.179	0.051	-0.041
	р	0.582	0.151	0.686	0.743
Зовнішня привабливість	коэф. Спірмен а	-0.018	0.268 *	0.021	0.083
	р	0.888	0.030	0.865	0.508

Під час кореляційного аналізу шкал методики рольових очікувань та домагань у шлюбі зі шкалами 1 - 4 опитувальника "Сімейні емоційні комунікації на групі чоловіків було отримано такі результати, які представлено в табл 3.20:

- Критика позитивно корелює зі шкалою Господарсько-побутова (очікування);
- Індукування тривоги позитивно корелює зі шкалами Особистісна ідентифікація з партнером, Зовнішня привабливість (домагання) та Зовнішня привабливість;
- Елімінування емоцій позитивно корелює зі шкалами Особистісна ідентифікація з партнером, Господарсько-побутова, Емоційно-психотерапевтична (очікування) та Емоційно-психотерапевтична;
- Фіксація на негативних переживаннях позитивно корелює зі шкалою Батьківсько-виховувальна (очікування).

Таблиця 3.20.

Кореляційні зв'язки шкал 1 - 4 опитувальника "Сімейні емоційні комунікації" зі шкалами методики рольових очікувань та домагань у шлюбі на групі чоловіків

		Критика	Індукування тривоги	Елімінавання емоцій	Фіксація на негативних переживаннях
Інтимно-сексуальна	коэф. Спірмена	0.225	-0.106	0.008	0.069
	р	0.258	0.600	0.970	0.731
Особистісна ідентифікація з партнером	коэф. Спірмена	-0.056	0.449 *	0.610 ***	0.169
	р	0.780	0.019	< .001	0.399
Господарсько-побутова (очікування)	коэф. Спірмена	0.480 *	0.359	0.327	0.359
	р	0.011	0.066	0.096	0.066
Господарсько-побутова (домагання)	коэф. Спірмена	0.025	0.145	0.205	-0.280
	р	0.901	0.470	0.305	0.157
Господарсько-побутова	коэф. Спірмена	0.308	0.345	0.424 *	0.007
	р	0.118	0.078	0.028	0.970
Батьківсько-	коэф.	0.198	0.256	-0.016	0.435 *

виховувальна (очікування)	Спірмен а				
	р	0.322	0.197	0.936	0.023
Батьківсько- виховувальна (домагання)	коэф. Спірмен а	-0.247	0.212	0.146	-0.167
	р	0.214	0.289	0.468	0.404
Батьківсько- виховувальна	коэф. Спірмен а	-0.055	0.300	0.117	0.124
	р	0.785	0.129	0.563	0.536
Соціальна активність (очікування)	коэф. Спірмен а	0.122	0.260	0.049	-0.058
	р	0.543	0.191	0.808	0.774
Соціальна активність (домагання)	коэф. Спірмен а	0.074	0.158	0.315	-0.014
	р	0.713	0.430	0.109	0.944
Соціальна активність	коэф. Спірмен а	0.095	0.172	0.151	-0.079
	р	0.639	0.392	0.451	0.694
Емоційно- психотерапевтичн а (очікування)	коэф. Спірмен а	0.215	0.268	0.447 *	0.142
	р	0.282	0.177	0.019	0.479
Емоційно-	коэф.	0.244	0.210	0.219	-0.066

психотерапевтичн а (домагання)	Спірмен а				
	р	0.219	0.293	0.272	0.744
Емоційно- психотерапевтичн а	коэф. Спірмен а	0.271	0.329	0.482 *	0.081
	р	0.172	0.094	0.011	0.689
Зовнішня привабливість (очікування)	коэф. Спірмен а	0.208	0.239	0.098	-0.087
	р	0.298	0.231	0.628	0.667
Зовнішня привабливість (домагання)	коэф. Спірмен а	0.353	0.436 *	0.074	0.237
	р	0.071	0.023	0.715	0.233
Зовнішня привабливість	коэф. Спірмен а	0.356	0.414 *	0.097	0.110
	Р	0.068	0.032	0.631	0.586

Кореляційні зв'язки шкал 5 - 8 опитувальника "Сімейні емоційні комунікації" зі шкалами методики рольових очікувань та домагань у шлюбі на групі жінок у Таблиці 3.21 дали змогу зробити такі висновки:

- Надвключеність позитивно корелює зі шкалою Батьківсько-виховувальна (очікування);
- Сімейний перфекціонізм позитивно корелює зі шкалою Господарсько-побутова (очікування);
- Інтегральна шкала дисфункцій позитивно корелює зі шкалою Соціальна активність.

Таблиця 3.21

Кореляційні зв'язки шкал 5 - 8 опитувальника "Сімейні емоційні комунікації" зі шкалами методики ролєвих очікувань та домагань у шлюбі на групі жінок

		Зовнішнє благополуч чя	Надвключеніс ть	Сімейний перфекціоніз м	Інтеграль на шкала дисфункці й
Інтимно- сексуальна	коэф. Спірмен а	-0.023	0.039	0.079	0.167
	Р	0.854	0.757	0.529	0.181
Особистісна ідентифікація з партнером	коэф. Спірмен а	-0.068	0.107	0.042	0.024
	Р	0.589	0.393	0.739	0.849
Господарсько- побутова (очікування)	коэф. Спірмен а	0.212	-0.037	0.377 **	0.194
	Р	0.088	0.766	0.002	0.118
Господарсько- побутова (домагання)	коэф. Спірмен а	-0.072	-0.054	0.016	0.003
	Р	0.567	0.664	0.898	0.978
Господарсько- побутова	коэф. Спірмен а	0.086	-0.078	0.219	0.120

	Р	0.491	0.532	0.077	0.339
Батьківсько-виховувальна (очікування)	коэф. Спірмен а	-0.076	0.279 *	-0.060	0.102
	Р	0.544	0.023	0.632	0.415
Батьківсько-виховувальна (домагання)	коэф. Спірмен а	0.143	-0.089	0.218	0.090
	Р	0.253	0.477	0.079	0.470
Батьківсько-виховувальна	коэф. Спірмен а	0.035	0.097	0.131	0.126
	Р	0.781	0.438	0.295	0.314
Соціальна активність (очікування)	коэф. Спірмен а	-0.076	0.186	0.155	0.240
	Р	0.542	0.136	0.213	0.052
Соціальна активність (домагання)	коэф. Спірмен а	-0.004	0.092	0.154	0.207
	Р	0.978	0.463	0.218	0.095
Соціальна активність	коэф. Спірмен а	-0.031	0.197	0.186	0.285 *
	Р	0.805	0.114	0.134	0.020
Емоційно-психотерапевтична (очікування)	коэф. Спірмен а	-0.176	0.050	-0.088	0.035

	Р	0.158	0.692	0.485	0.781
Емоційно-психотерапевтична (домагання)	коэф. Спірмена				
	а	-0.176	0.019	-0.016	-0.079
	Р	0.156	0.880	0.901	0.531
Емоційно-психотерапевтична	коэф. Спірмена				
на	а	-0.182	0.026	-0.062	-0.048
	Р	0.143	0.837	0.619	0.700
Зовнішня привабливість (очікування)	коэф. Спірмена				
	а	-0.168	0.066	-0.132	0.105
	Р	0.178	0.597	0.290	0.402
Зовнішня привабливість (домагання)	коэф. Спірмена				
	а	0.006	-0.066	0.146	0.091
	Р	0.959	0.599	0.241	0.465
Зовнішня привабливість	коэф. Спірмена				
	а	-0.060	0.013	0.061	0.134
	Р	0.632	0.918	0.625	0.284

Щодо аналізу групи чоловіків за шкалою 5 - 8 опитувальника "Сімейні емоційні комунікації" зі шкалами методики ролевих очікувань та домагань у шлюбі отримано такі результати, які представлено в табл. 3.22:

- Зовнішнє благополуччя негативно корелює зі шкалою Батьківсько-виховувальна (очікування);
- Сімейний перфекціонізм позитивно корелює зі шкалою Господарсько-побутова (очікування) та Господарсько-побутова;

- Інтегральна шкала дисфункцій позитивно корелює зі шкалою Господарсько-побутова (очікування), Господарсько-побутова, Емоційно-психотерапевтична, Зовнішня привабливість (домагання) та Зовнішня привабливість.

Таблиця 3.22.

Кореляційні зв'язки шкал 5 - 8 опитувальника "Сімейні емоційні комунікації" зі шкалами методики рольових очікувань та домагань у шлюбі на групі чоловіків

		Зовнішнє благополуччя	Надвключеність	Сімейний перфекціонізм	Інтегральна шкала дисфункцій
Інтимно-сексуальна	коэф. Спірмена	0.148	0.081	0.071	0.097
	р	0.461	0.686	0.726	0.630
Особистісна ідентифікація з партнером	коэф. Спірмена	-0.342	0.073	-0.055	0.175
	р	0.081	0.717	0.786	0.383
Господарсько-побутова (очікування)	коэф. Спірмена	-0.018	0.342	0.385 *	0.572 **
	р	0.930	0.081	0.047	0.002
Господарсько-побутова (домагання)	коэф. Спірмена	-0.001	0.011	0.240	0.038
	р	0.998	0.958	0.228	0.850

Господарсько-побутова	коэф. Спірмен а	-0.014	0.197	0.529 **	0.401 *
	р	0.946	0.326	0.005	0.038
Батьківсько-виховувальна (очікування)	коэф. Спірмен а	-0.391 *	-0.005	0.037	0.154
	р	0.044	0.979	0.856	0.442
Батьківсько-виховувальна (домагання)	коэф. Спірмен а	0.081	-0.179	0.154	-0.063
	р	0.688	0.371	0.442	0.755
Батьківсько-виховувальна	коэф. Спірмен а	-0.224	-0.165	0.132	0.030
	р	0.260	0.412	0.512	0.883
Соціальна активність (очікування)	коэф. Спірмен а	0.343	0.222	0.126	0.260
	р	0.080	0.267	0.531	0.190
Соціальна активність (домагання)	коэф. Спірмен а	0.097	0.210	0.240	0.247
	р	0.631	0.293	0.228	0.215
Соціальна активність	коэф. Спірмен а	0.310	0.220	0.160	0.247
	р	0.115	0.270	0.426	0.214

Емоційно-психотерапевтична (очікування)	коэф. Спірмен				
	а	-0.214	0.209	0.134	0.259
	р	0.285	0.295	0.504	0.193
Емоційно-психотерапевтична (домагання)	коэф. Спірмен				
	а	0.345	0.259	0.239	0.368
	р	0.078	0.193	0.230	0.059
Емоційно-психотерапевтична	коэф. Спірмен				
	а	0.016	0.294	0.256	0.400 *
	р	0.939	0.136	0.198	0.039
Зовнішня привабливість (очікування)	коэф. Спірмен				
	а	0.164	0.193	0.144	0.238
	р	0.414	0.334	0.474	0.232
Зовнішня привабливість (домагання)	коэф. Спірмен				
	а	0.023	0.145	0.229	0.385 *
	р	0.908	0.469	0.250	0.047
Зовнішня привабливість	коэф. Спірмен				
	а	0.109	0.194	0.273	0.403 *
	р	0.589	0.333	0.169	0.037

Для нашого дослідження важливо було встановити характеристику жінок та чоловіків. Для цього розроблено авторську методику. Серед анкетних питань було питання про те, з ким вирости досліджувані, з кількома варіантами

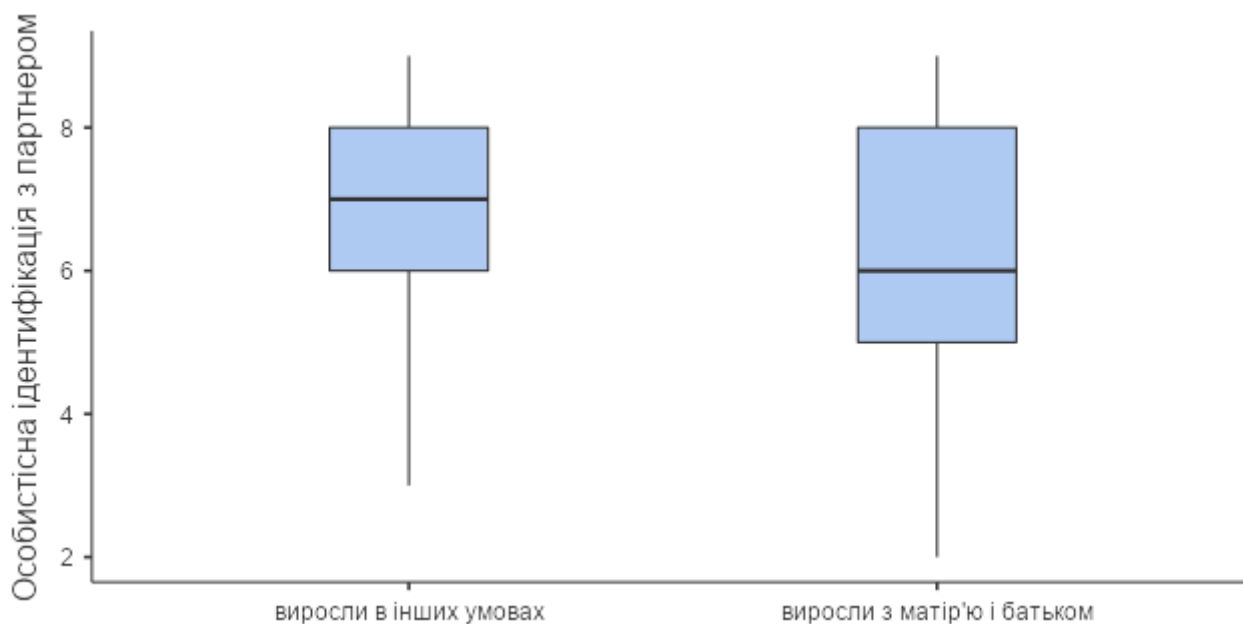
відповідей. Порівнюючи жінок, котрі виросли з матір'ю та батьком (52 особи) з тими, хто виріс в інших умовах (14 осіб) за шкалами методики рольових очікувань та домагань у шлюбі, була встановлена достовірна відмінність за шкалою особистісної ідентифікації з партнером та можемо припустити, що підгрупи можуть відрізнятися за шкалою зовнішньої привабливості (очікування). Результати наведено в табл. 3.23.

Таблиця 3.23.

Перевірка гіпотез про середні за шкалами методики «Діагностика реальної структури ціннісних орієнтацій особистості С.С. Бубнова» серед тих, хто виріс з матір'ю та батьком та хто виріс в інших умовах, в групі жінок

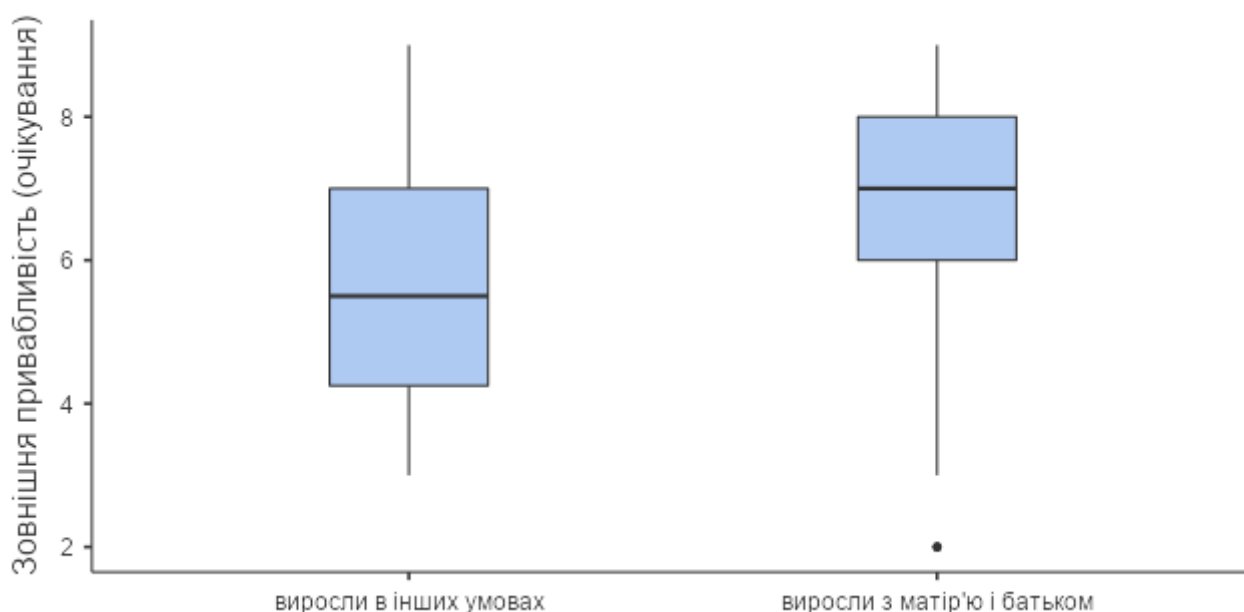
	Критерій	Статистика	р- рівень	Альтернативна гіпотеза
Особистісна ідентифікація з партнером	U критерій Манна-Уїтні	559	0.042	виросли з матір'ю і батьком \neq виросли в інших умовах
Зовнішня привабливість (очікування)	U критерій Манна-Уїтні	568	0.051	виросли з матір'ю і батьком \neq виросли в інших умовах

З урахуванням коробкових діаграм (рис. 3.24), можемо стверджувати, що жінки, котрі виросли з матір'ю та батьком, мають нижчий рівень особистісної ідентифікації з партнером ніж ті, котрі виросли в інших умовах.

Малюнок 3.24. Коробкові діаграми за шкалою особистісної ідентифікації з партнером в групах, утворених по умовам зростання, серед жінок.

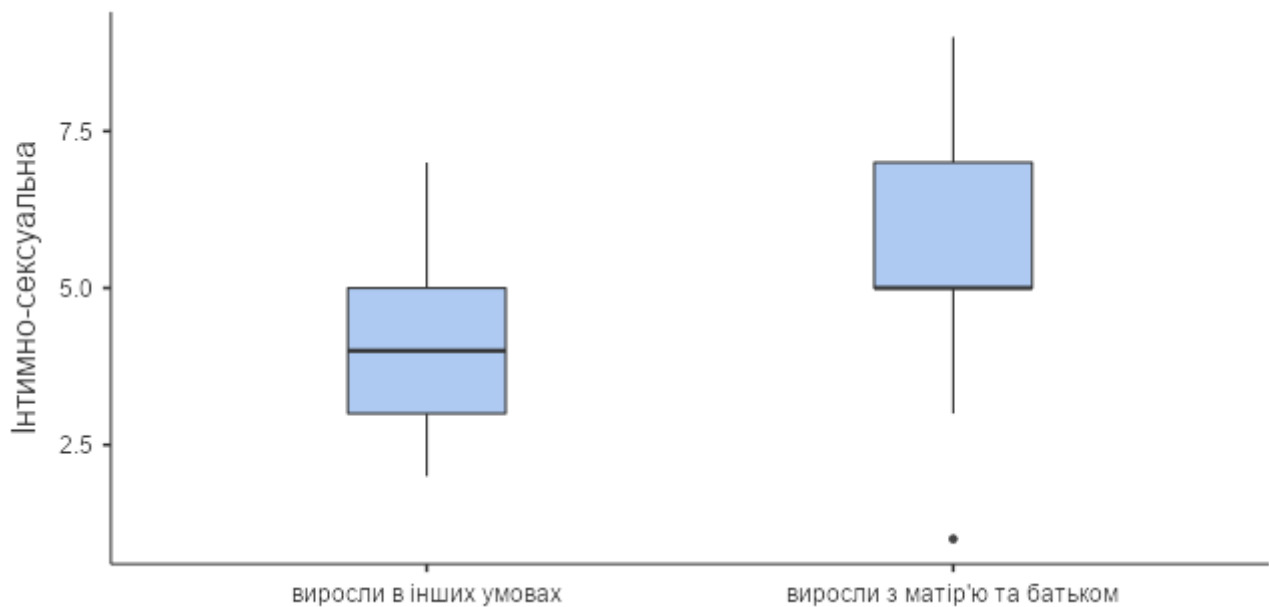
Отже, можемо зробити припущення, що жінки, котрі виростили з матір'ю і батьком, мають вищий рівень за шкалою зовнішньої привабливості (очікування) ніж ті, котрі виростили в інших умовах. Результати представлено на рис. 3.25.

Малюнок 3.26 Коробкові діаграми за шкалою зовнішньої привабливості (очікування) в групах, утворених по умовам зростання, серед жінок.

Варто наголосити, що в нашому дослідженні не було встановлено відмінностей за шкалами опитувальника психологічної діагностики суб'єктивного сексуального благополуччя між групами жінок, утворених за умовами зростання.

Порівнюючи між собою чоловіків, котрі виростили з матір'ю і батьком (19 осіб) та котрі виростили в інших умовах (8 осіб) за шкалами методики рольових очікувань та домагань у шлюбі, можна припустити лише відмінність за шкалою Інтимно-сексуальна (t-критерій Стьюдента = -2.01, $p = 0.059$). Результати наведено на мал. 3.27.

Малюнок 3.27. Коробкові діаграми за шкалою Інтимно-сексуальна серед тих, хто виростили з матір'ю та батьком та хто виростили в інших умовах на групі чоловіків.

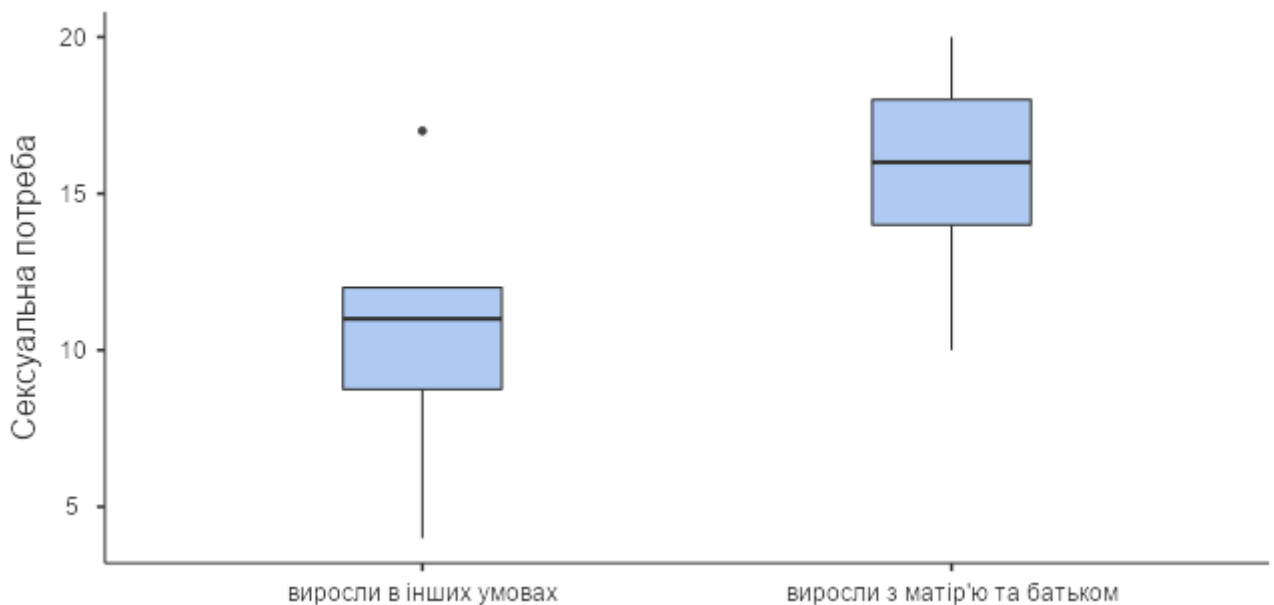
Серед шкал опитувальника психологічної діагностики суб'єктивного сексуального благополуччя встановлено відмінності в чоловіків за двома шкалами: Сексуальна потреба та Інтегральний показник СБ. Отже Перевірка гіпотез про середні за шкалами методики «Діагностика реальної структури ціннісних орієнтацій особистості С.С. Бубнова» серед тих, хто виріс з матір'ю та батьком та хто виріс в інших умовах представлена в таб.3.28.

Таблиця 3.28.

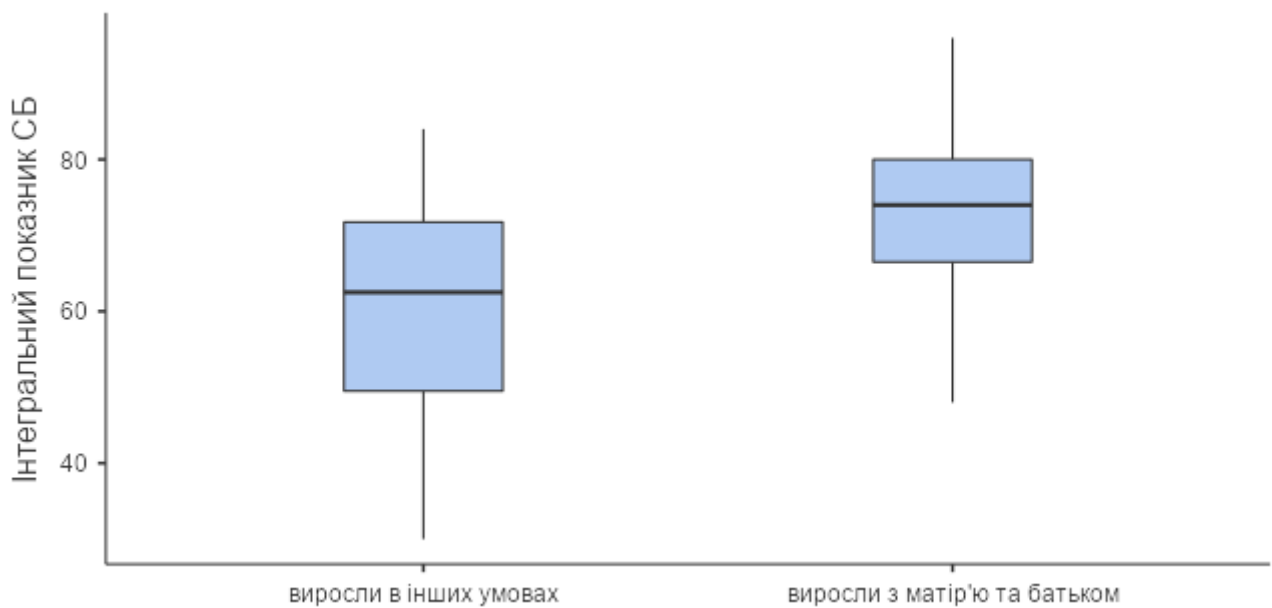
Перевірка гіпотез про середні за шкалами методики «Діагностика реальної структури ціннісних орієнтацій особистості С.С. Бубнова» серед тих, хто виріс з матір'ю та батьком та хто виріс в інших умовах, в групі чоловіків

	Критерій	Статистика	Ступені свободи	р-рівень	Альтернативна гіпотеза
Сексуальна потреба	t-критерій Стьюдента	-3.85	25.0	< .001	вирісли з матір'ю та батьком \neq вирісли в інших умовах
Інтегральний показник СБ	t-критерій Стьюдента	-2.24	25.0	0.034	вирісли з матір'ю та батьком \neq вирісли в інших умовах

Як бачимо з коробкових діаграм (мал 3.29 та 3.29), чоловіки, котрі вирісли з матір'ю та батьком, мають вищий рівень за шкалою Сексуальна потреба, а також за Інтегральним показником сексуального благополуччя.

Малюнок 3.29. Коробкові діаграми за шкалою Сексуальна потреба серед тих, хто вирісли з матір'ю та батьком та хто вирісли в інших умовах на групі чоловіків

Малюнок 3.30. Коробкові діаграми за шкалою Інтегральний показник СБ серед тих, хто вирости з матір'ю та батьком та хто вирости в інших умовах на групі чоловіків.

Серед анкетних питань було питання щодо того, хто був головним в сім'ї, в якій зростали досліджувані. За результатами зібраних даних на групі жінок ми отримали 3 найбільш вагомні категорії: батько або вітчим (13 осіб), мати або мачуха (35), були у рівних ролях (13).

Встановлюючи відмінності між цими групами серед шкал методики рольових очікувань та домагань у шлюбі за допомогою однофакторного дисперсійного аналізу було виявлено відмінність за шкалою інтимно-сексуальна, які представлено в табл. 3.31.

Таблиця 3.31

Результати однофакторного дисперсійного аналізу (критерій Фішера) при встановленні відмінностей в групах, утворених за тим, хто був головний в батьківській сім'ї в групі жінок

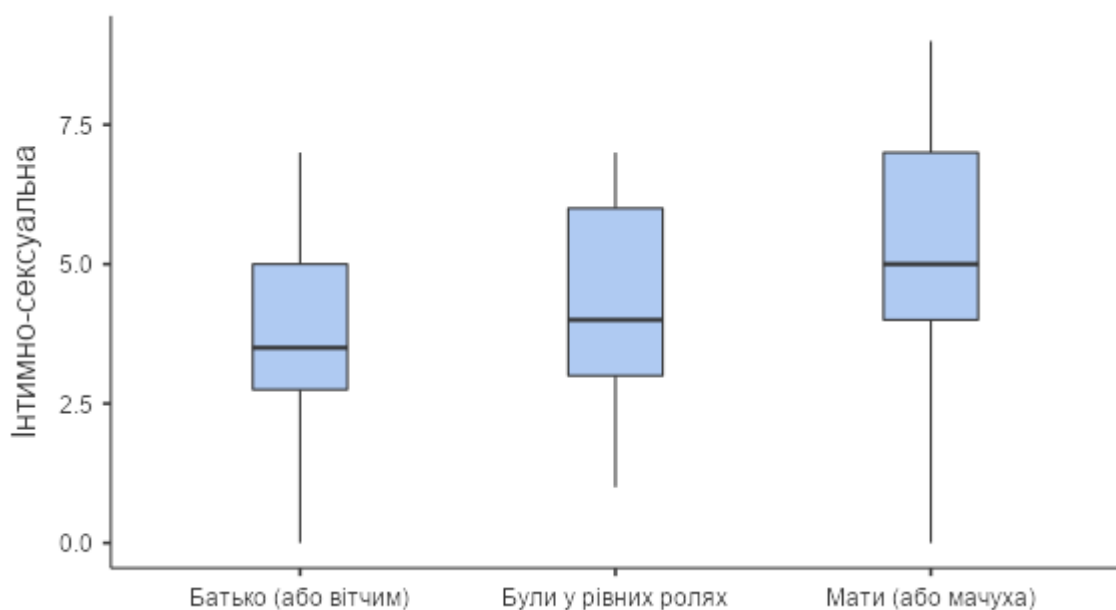
	F	df1	df2	p
Інтимно-сексуальна	5.15	2	85	0.008

За результатами апостеріорного тесту (табл. 3.32 та мал. 3.32) було виявлено, що ті, у кого батько чи вітчим був головний в сім'ї, мають нижчий рівень за шкалою інтимно-сексуальна ніж ті, у кого головною була мати чи мачуха.

Таблиця 3.32.

Результати апостеріорного тесту за інтимно-сексуальною шкалою при встановленні відмінностей в групах, утворених за тим, хто був головний в батьківській сім'ї в групі жінок

		Батько (або вітчим)	Були у рівних ролях	Мати (або мачуха)
Батько (або вітчим)	Різниця середніх	—	-0.954	-1.685
	p	—	0.265	0.007
Були у рівних ролях	Різниця середніх		—	-0.731
	p		—	0.274

Малюнок 3.32. Коробкові діаграми за інтимно-сексуальною шкалою в групах, утворених за тим, хто був головний в батьківській сім'ї в групі жінок

Серед шкал опитувальника психологічної діагностики суб'єктивного сексуального благополуччя також було встановлено відмінність лише за однією шкалою: задоволення сексуальним життям і стосунками, результати представлено в табл. 3.33.

Таблиця 3.33

Результати однофакторного дисперсійного аналізу (критерій Крускала-Волліса) при встановленні відмінностей в групах, утворених за тим, хто був головний в батьківській сім'ї в групі жінок

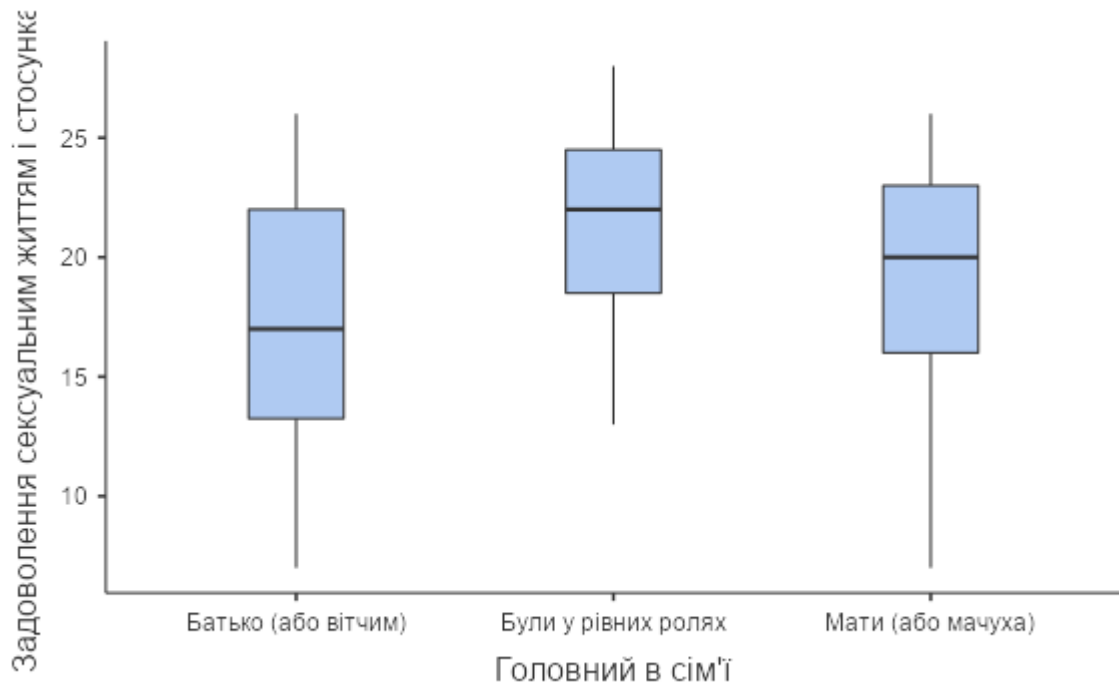
	χ^2	df	p
Задоволення сексуальним життям і стосунками	6.14	2	0.046

Таблиця 3.34

Результати попарного порівняння за шкалою Задоволення сексуальним життям і стосунками при встановленні відмінностей в групах, утворених за тим, хто був головний в батьківській сім'ї в групі жінок

Попарне порівняння - Задоволення сексуальним життям і стосунками		W	p
Батько (або вітчим)	Були у рівних ролях	3.30	0.051
Батько (або вітчим)	Мати (або мачуха)	1.65	0.472
Були у рівних ролях	Мати (або мачуха)	- 2.56	0.166

Встановлено, що ті, у кого батьки були у рівних ролях, мають вищий рівень задоволення сексуальним життям і стосунками ніж ті, у кого батько був головний.

Малюнок 3.34. Коробкові діаграми за шкалою Задовolenня сексуальним життям і стосунками в групах, утворених за тим, хто був головний в батьківській сім'ї в групі жінок

Досліджуючи відмінності в групах, утворених за тим, хто був головним в сім'ї, на чоловіках, не було встановлено відмінностей за шкалами методики рольових очікувань та домагань у шлюбі. Серед шкал опитувальника психологічної діагностики суб'єктивного сексуального благополуччя було встановлено відмінність лише за шкалою Задовolenня сексуальним життям і стосунками.

Таблиця 3.35.

Результати однофакторного дисперсійного аналізу (критерій Фішера) при встановленні відмінностей в групах, утворених за тим, хто був головний в батьківській сім'ї в групі чоловіків

	F	df1	df2	p
Задоволення сексуальним життям і стосунками	3.47	2	24	0.048

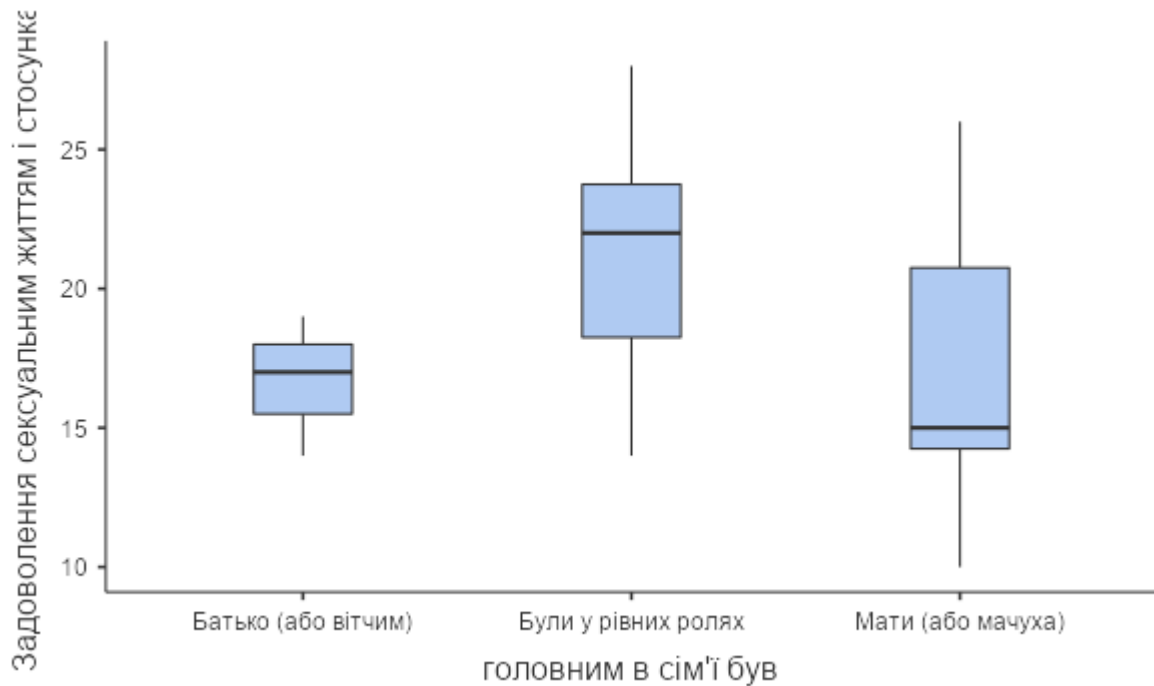
За результатами апостеріорного тесту можна відмітити, що ті чоловіки, у кого батьки були в рівних ролях, відрізняються від тих, у кого головною була мати чи мачуха (табл 3.36)

Таблиця 3.36.

Результати апостеріорного тесту за шкалою Задоволення сексуальним життям і стосунками при встановленні відмінностей в групах, утворених за тим, хто був головний в батьківській сім'ї в групі чоловіків

		Батько (або вітчим)	Були у рівних ролях	Мати (або мачуха)
Батько (або вітчим)	Різниця середніх	—	-4.53	0.0952
	p	—	0.279	0.999
Були у рівних ролях	Різниця середніх	—	—	4.6286
	p	—	—	0.045

За коробковими діаграмами мал. 3.37) можна відмітити, що чоловіки, у кого батьки були в рівних ролях, мають вищий рівень задоволення сексуальним життям і стосунками, ніж ті, у кого головною була мати.

Малюнок 3.37. Коробкові діаграми за шкалою Задовolenня сексуальним життям і стосунками в групах, утворених за тим, хто був головний в батьківській сім'ї в групі чоловіків.

Порівнюючи тих, хто мають сиблінгів (51 особа) з тими, хто не мають (15 осіб) на групі жінок, було встановлено відмінності за двома шкалами: Особистісна ідентифікація з партнером та Зовнішня привабливість (домагання). Результати перевірки гіпотез про середні за шкалами методики рольових очікувань та домагань у шлюбі серед тих, хто мають сиблінгів та хто не мають наведено в табл. 3.38.

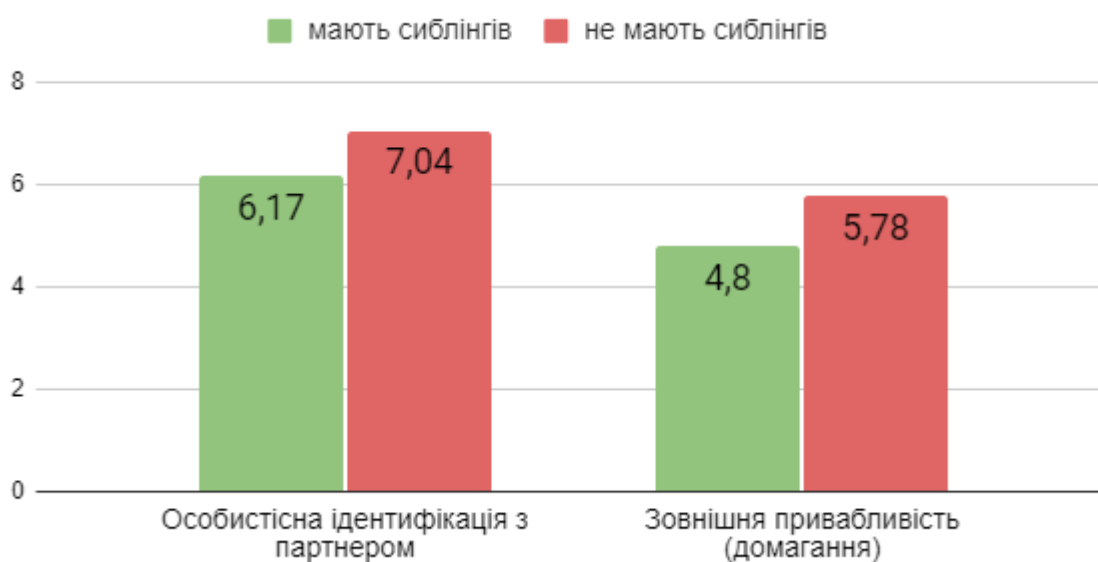
Таблиця 3.38.

Перевірка гіпотез про середні за шкалами методики рольових очікувань та домагань у шлюбі серед тих, хто мають сиблінгів та хто не мають, в групі жінок

		Критерій	Статистика	р-рівень	Альтернативна гіпотеза
Особистісна	Особистісна	U	585	0.047	мають сиблінгів

ідентифікація з партнером	ідентифікація з партнером	критерій Манна-Уїтні			≠ не мають
Зовнішня привабливість (домагання)	Зовнішня привабливість (домагання)	U критерій Манна-Уїтні	575	0.039	мають сиблінгів ≠ не мають

Як бачимо з діаграм на мал. 3.39 ті, хто не мають сиблінгів, мають вищий рівень за шкалами Особистісна ідентифікація з партнером та Зовнішня привабливість (домагання) ніж ті, хто мають.

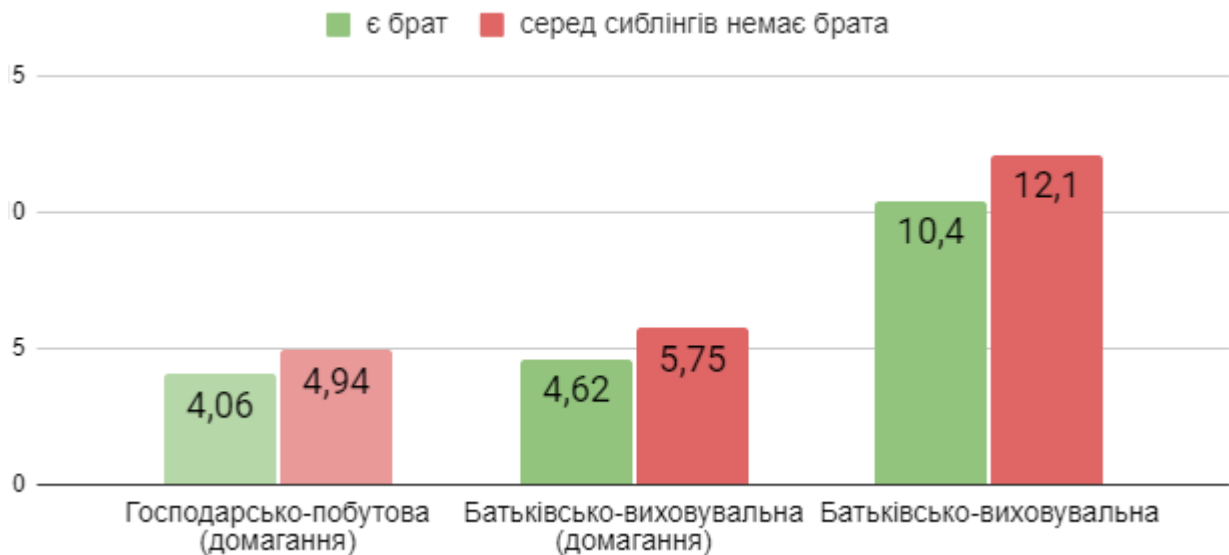
Малюнок 3.39. Середні рівні за шкалами методики рольових очікувань та домагань у шлюбі серед тих, хто мають сиблінгів та хто не мають, в групі жінок.

Окрім цього, серед тих, хто мають сиблінгів, на групі жінок, ми виділили тих, хто мають брата.

Таблиця 3.40.

Перевірка гіпотез про середні за шкалами методики рольових очікувань та домагань у шлюбі серед тих, хто мають серед сиблінгів брата та хто не мають, в групі жінок

	Критерій	Статистика	Ступені свободи	р-рівень	Альтернативна гіпотеза
Господарсько-побутова (домагання)	U критерій Манна-Уїтні	456		0.063	серед сиблінгів є брат \neq немає брата
Батьківсько-виховувальна (домагання)	t-критерій Стьюдента	2.31	68.0	0.024	серед сиблінгів є брат \neq немає брата
Батьківсько-виховувальна	U критерій Манна-Уїтні	365		0.004	серед сиблінгів є брат \neq немає брата

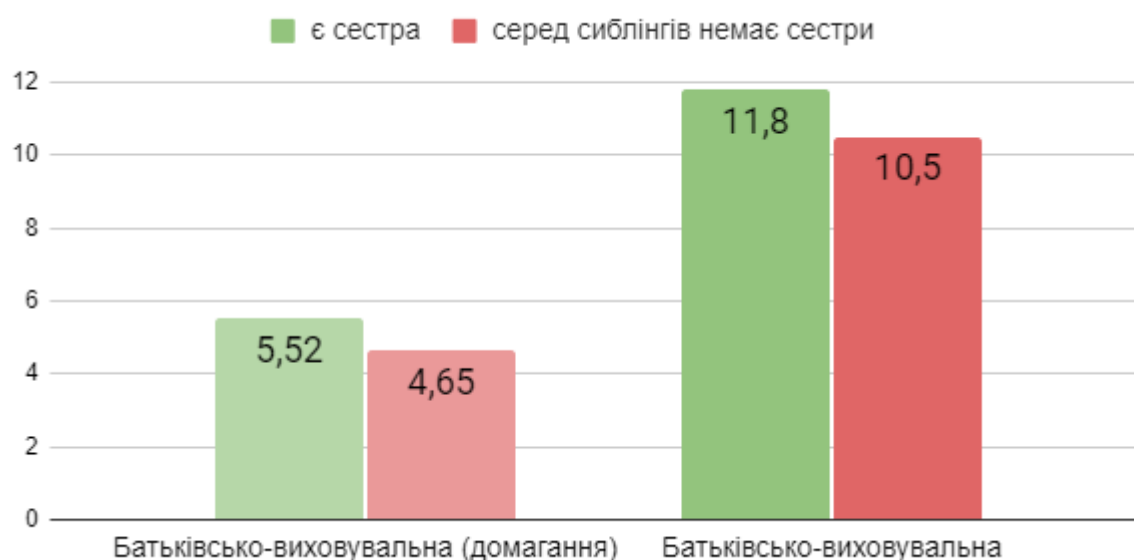
Малюнок 3.40. Середні рівні за шкалами методики рольових очікувань та домагань у шлюбі серед тих, хто мають брата та хто не мають, в групі жінок.

Таблиця 3.41.

Перевірка гіпотез про середні за шкалами методики рольових очікувань та домагань у шлюбі серед тих, хто мають серед сиблінгів сестру та хто не мають, в групі жінок

	Критерій	Статистика	р-рівень	Альтернативна гіпотеза
Батьківсько-виховувальна (домагання)	U критерій Манна-Уїтні	421	0.064	серед сиблінгів є сестра \neq немає сестри
Батьківсько-виховувальна	U критерій Манна-Уїтні	394	0.030	серед сиблінгів є сестра \neq немає сестри

Досліджуючи відмінності серед тих, хто має сиблінгів, та хто не має, на групі чоловіків, не було встановлено відмінностей ані за шкалами методики рольових очікувань та домагань у шлюбі, ані за шкалами опитувальника психологічної діагностики суб'єктивного сексуального благополуччя.

Малюнок 3.41. Середні рівні за шкалами методики рольових очікувань та домагань у шлюбі серед тих, хто мають сестру та хто не мають, в групі жінок.

Досліджуючи залежність фінансового становища в дитинстві та зараз, на групі жінок, не було встановлено залежності, про що свідчить рис 3.42.

Contingency Tables				
15-Фін-3кат	16- Фін заораз 3 кат			Total
	вище середнього	нижче середнього	середнє	
вище середнього	2	2	6	10
нижче середнього	8	7	10	25
середнє	7	6	18	31
Total	17	15	34	66

χ^2 Tests			
	Value	df	p
χ^2	2.16	4	0.706
N	66		

Малюнок 3.42. Результати фінансового становища в дитинстві та зараз, на групі жінок, не було встановлено залежності

3.4. Дослідження індивідуальних особливостей складу особистості чоловіків і жінок та впливу на стосунки у подружжі

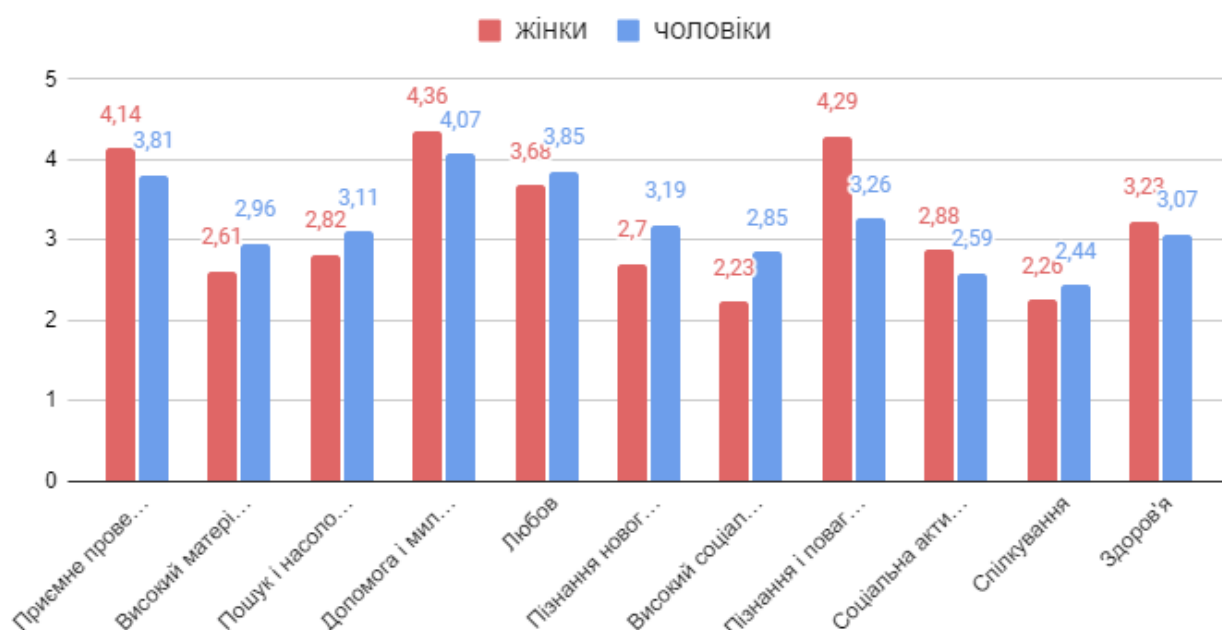
Для визначення індивідуальних особливостей опитуваних та дослідити вплив на формування образу ідеального партнера для шлюбу у середньому віці, було застосовано методики «Діагностики реальної структури ціннісних орієнтацій особистості С.Бубнова», Опитувальник на вивчення темпераменту Айзенка, та статевий опитувальник на вияв фемінності маскулінності С.Бем.

Середні дані по опитувальникам надані нижче у таблиці 3.43 та малюнку 3.43

Таблиця 3.43

	жінки	чоловіки
Приємне проведення часу, відпочинку	4,14	3,81

Високий матеріальний добробут	2,61	2,96
Пошук і насолода прекрасним	2,82	3,11
Допомога і милосердя до інших людей	4,36	4,07
Любов	3,68	3,85
Пізнання нового у світі, природі, людині	2,7	3,19
Високий соціальний статус і управління людьми	2,23	2,85
Пізнання і повага людей та вплив на оточуючих	4,29	3,26
Соціальна активність для досягнення позитивних змін у суспільстві	2,88	2,59
Спілкування	2,26	2,44
Здоров'я	3,23	3,07

Малюнок 3.43 Графічне зображення результатів дослідження ціннісних орієнтацій

Дослідивши цінності, які є у групи опитуваних чоловіків та жінок встановлено що найважливішими цінностями у опитаних жінок є «Приємне проведення часу», «Допомога і милосердя», «Пізнання і повага до оточуючих».

У чоловіків найбільші показники по шкалам цінностей «Приємне проведення часу», «Допомога і милосердя», і «Любов». Найменшзначущими для жінок є «Спілкування» та «Високий соціальний статус» . У чоловіків найменш затребуваними цінностями є також «Спілкування» та «Соціальна активність»

Досліджуючи кореляційні зв'язки шкал методики рольових очікувань та домагань у шлюбі зі шкалами методики діагностики реальної структури ціннісних орієнтацій особистості С.Бубнова на групі жінок, було встановлено (табл 3.44):

- Приємне проведення часу, відпочинку зі шкалами Батьківсько-виховувальна, Зовнішня привабливість (очікування) та Зовнішня привабливість;

- Високий матеріальний добробут позитивно корелює зі шкалами Соціальна активність (домагання), Соціальна активність, Емоційно-психотерапевтична (очікування), Зовнішня привабливість (очікування) та Зовнішня привабливість;

- Допомога і милосердя до інших людей позитивно корелює зі шкалами: Особистісна ідентифікація з партнером, Батьківсько-виховувальна (домагання), Батьківсько-виховувальна;

- Любов позитивно корелює зі шкалами: Батьківсько-виховувальна (домагання), Батьківсько-виховувальна, Соціальна активність (домагання) та Соціальна активність.

Таблиця 3.44.

Кореляційні зв'язки шкал 1 - 5 методики «Діагностика реальної структури ціннісних орієнтацій особистості С.С. Бубнова» зі шкалами методики рольових очікувань та домагань у шлюбі на групі жінок

		Приємне проведення часу, відпочинку	Високий матеріальний добробут	Пошук і насолода прекрасним	Допомога і милосердя до інших людей	Любов
Інтимно-сексуальна	коэф. Спірмена	-0.055	0.082	-0.081	0.241	0.030
	p	0.661	0.515	0.519	0.051	0.811
Особистісна ідентифікація з партнером	коэф. Спірмена	0.011	0.190	0.039	0.289 *	0.100
	p	0.929	0.127	0.756	0.018	0.424
Господарсько- побутова (очікування)	коэф. Спірмена	-0.047	-0.091	-0.120	0.038	0.171
	p	0.706	0.468	0.338	0.760	0.170
Господарсько- побутова (домагання)	коэф. Спірмена	0.047	0.065	-0.030	0.159	-0.035
	p	0.709	0.602	0.813	0.201	0.783
Господарсько- побутова	коэф. Спірмена	0.011	-0.025	-0.052	0.153	0.124
	p	0.930	0.839	0.676	0.219	0.321
Батьківсько- виховувальна (очікування)	коэф. Спірмена	0.208	0.193	-0.017	0.117	0.191
	p	0.094	0.120	0.895	0.350	0.124
Батьківсько- виховувальна	коэф. Спірмена	0.205	-0.016	-0.232	0.362 **	0.283 *

(домагання)						
	p	0.099	0.901	0.061	0.003	0.021
Батьківсько-виховувальна	коэф. Спірмена	0.256 *	0.093	-0.187	0.317 **	0.308 *
	p	0.038	0.460	0.133	0.010	0.012
Соціальна активність (очікування)	коэф. Спірмена	0.052	0.230	0.006	0.095	0.147
	p	0.680	0.063	0.965	0.447	0.240
Соціальна активність (домагання)	коэф. Спірмена	-0.181	0.255 *	0.121	0.114	0.249 *
	p	0.147	0.039	0.334	0.363	0.044
Соціальна активність	коэф. Спірмена	-0.066	0.278 *	0.081	0.132	0.245 *
	p	0.597	0.024	0.520	0.291	0.048
Емоційно-психотерапевтична (очікування)	коэф. Спірмена	0.071	0.254 *	0.008	0.156	0.134
	p	0.573	0.039	0.952	0.212	0.284
Емоційно-психотерапевтична (домагання)	коэф. Спірмена	0.209	0.064	0.011	0.211	0.129
	p	0.092	0.610	0.932	0.090	0.303
Емоційно-психотерапевтична	коэф. Спірмена	0.197	0.160	0.018	0.224	0.139
	p	0.113	0.199	0.887	0.070	0.266
Зовнішня привабливість	коэф. Спірмена	0.254 *	0.361 **	-0.006	0.156	-0.007

(очікування)						
	p	0.039	0.003	0.963	0.212	0.958
Зовнішня привабливість (домагання)	коэф. Спірмена	0.218	0.223	0.008	0.070	0.139
	p	0.078	0.072	0.949	0.578	0.265
Зовнішня привабливість	коэф. Спірмена	0.258 *	0.311 *	-0.014	0.148	0.117
	p	0.037	0.011	0.908	0.236	0.349

Кореляційний аналіз шкал 1 - 5 методики «Діагностика реальної структури ціннісних орієнтацій особистості С.С. Бубнова» зі шкалами методики рольових очікувань та домагань у шлюбі на групі чоловіків дав змогу отримати такі дані, які представлено в табл 3.45:

- Приємне проведення часу, відпочинку позитивно корелює зі шкалами Емоційно-психотерапевтична (домагання) та Емоційно-психотерапевтична;
- Високий матеріальний добробут позитивно корелює зі шкалами: Інтимно-сексуальна, Батьківсько-виховувальна (очікування);
- Допомога і милосердя до інших людей позитивно корелює зі шкалою Батьківсько-виховувальна;
- Любов позитивно корелює з Батьківсько-виховувальна (домагання).

Таблиця 3.45

Кореляційні зв'язки шкал 1 - 5 методики «Діагностика реальної структури ціннісних орієнтацій особистості С. Бубнова» зі шкалами методики рольових очікувань та домагань у шлюбі на групі чоловіків

		приємне проведення часу, відпочинку	Високий матеріальний добробут	прекрасним	Домагання до інших людей	Любов
Інтимно-сексуальна	коэф. Спірмена	-0.004	0.481 *	0.037	0.220	0.238
	р	0.984	0.011	0.854	0.270	0.232
Особистісна ідентифікація з партнером	коэф. Спірмена	0.094	-0.154	0.129	0.280	0.048
	р	0.641	0.443	0.521	0.157	0.811
Господарсько-побутова (очікування)	коэф. Спірмена	0.203	-0.015	0.210	-0.220	0.006
	р	0.310	0.939	0.294	0.271	0.975
Господарсько-побутова (домагання)	коэф. Спірмена	-0.030	-0.024	-	0.213	0.006
	р	0.881	0.906	0.638	0.286	0.975
Господарсько-побутова	коэф. Спірмена	0.164	-0.019	0.005	0.083	0.009
	р	0.414	0.924	0.980	0.680	0.966
Батьківсько-виховувальна (очікування)	коэф. Спірмена	0.101	0.647 ***	0.108	0.244	0.117
	р	0.615	< .001	0.593	0.220	0.562
Батьківсько-виховувальна (домагання)	коэф. Спірмена	0.119	-0.117	0.161	0.381	0.433 *
	р	0.553	0.561	0.422	0.050	0.024

Батьківсько-виховувальна	коэф.				0.394	
	Спірмена	0.065	0.282	0.100	*	0.377
	p	0.747	0.155	0.621	0.042	0.052
Соціальна активність (очікування)	коэф.					
	Спірмена	0.227	-0.192	0.082	0.333	0.073
	p	0.254	0.338	0.685	0.090	0.717
Соціальна активність (домагання)	коэф.					
	Спірмена	0.285	-0.227	0.256	0.223	0.232
	p	0.149	0.254	0.198	0.263	0.243
Соціальна активність	коэф.					
	Спірмена	0.300	-0.241	0.208	0.288	0.157
	p	0.128	0.226	0.298	0.146	0.433
Емоційно-психотерапевтична (очікування)	коэф.					
	Спірмена	0.279	0.137	0.185	0.064	0.099
	p	0.159	0.496	0.356	0.751	0.624
Емоційно-психотерапевтична (домагання)	коэф.	0.490				
	Спірмена	**	-0.028	0.192	0.104	-0.060
	p	0.009	0.890	0.337	0.607	0.765
Емоційно-психотерапевтична	коэф.	0.542				
	Спірмена	**	0.064	0.325	0.149	0.063
	p	0.003	0.752	0.098	0.458	0.755
Зовнішня привабливість (очікування)	коэф.			-		
	Спірмена	-0.107	0.134	0.011	0.332	0.123
	p	0.596	0.505	0.955	0.091	0.541
Зовнішня привабливість (домагання)	коэф.					
	Спірмена	0.075	0.314	0.121	0.337	0.165
	p	0.709	0.110	0.547	0.086	0.412

Зовнішня привабливість	коэф.					
	Спірмена	0.031	0.237	0.102	0.299	0.171
	p	0.880	0.234	0.613	0.129	0.395

Щодо кореляційних зв'язків шкал 6 - 11 методики «Діагностика реальної структури ціннісних орієнтацій особистості С. Бубнова» зі шкалами методики рольових очікувань та домагань у шлюбі на групі жінок варто зазначити такі результати (табл 3.46):

- Пізнання нового у світі, природі, людині позитивно корелює зі шкалою -Соціальна активність (домагання);
- Високий соціальний статус і управління людьми позитивно корелює з трьома шкалами соціальної активності та зовнішньої привабливості;
- Пізнання і повага людей та вплив на оточуючих позитивно корелює з Інтимно-сексуальна, трьома шкалами соціальної активності та домаганням і загальною шкалою зовнішньої привабливості;
- Соціальна активність для досягнення позитивних змін у суспільстві позитивно корелює зі шкалою Соціальна активність (домагання);
- Спілкування позитивно корелює зі шкалами: Інтимно-сексуальна, Соціальна активність (очікування) та Соціальна активність.

Таблиця 3.46.

Кореляційні зв'язки шкал 6 - 11 методики «Діагностика реальної структури ціннісних орієнтацій особистості С.С. Бубнова» зі шкалами методики рольових очікувань та домагань у шлюбі на групі жінок

		Пізнан ня нового у світі, природ	Високий соціальн ий статус і управлін	Пізнанн я і повага людей та вплив	Соціальн а активніс ть для досягнен	Спілкува ння	Здоро в'я
--	--	--	---	---	---	-----------------	--------------

		і, людині	ня людьми	на оточуюч их	ня позитивн их змін у суспільс тві		
Інтимно- сексуальна	коеф. Спірме на	-0.176	0.199	0.331 **	0.226	0.337 **	-0.003
	р	0.157	0.109	0.007	0.068	0.006	0.982
Особистісна ідентифікація з партнером	коеф. Спірме на	0.103	0.147	0.049	0.087	0.013	-0.027
	р	0.411	0.238	0.695	0.486	0.917	0.829
Господарсько- побутова (очікування)	коеф. Спірме на	0.062	0.031	0.194	0.128	0.225	0.157
	р	0.619	0.802	0.119	0.306	0.069	0.209
Господарсько- побутова (домагання)	коеф. Спірме на	-0.176	-0.049	0.035	0.103	0.029	-0.194
	р	0.158	0.695	0.782	0.413	0.815	0.118
Господарсько- побутова	коеф. Спірме на	-0.076	-0.035	0.114	0.190	0.200	-0.037
	р	0.545	0.777	0.364	0.127	0.108	0.766
Батьківсько- виховувальна (очікування)	коеф. Спірме на	0.185	0.234	0.012	0.105	0.018	0.033

	р	0.136	0.059	0.923	0.401	0.884	0.790
Батьківсько-виховувальна (домагання)	коэф. Спірна	-0.042	0.020	-0.026	0.093	-0.023	-0.038
	р	0.736	0.871	0.835	0.459	0.853	0.764
Батьківсько-виховувальна	коэф. Спірна	0.061	0.148	0.003	0.148	0.006	-0.037
	р	0.627	0.237	0.979	0.235	0.959	0.767
Соціальна активність (очікування)	коэф. Спірна	0.066	0.384 **	0.305 *	0.096	0.295 *	0.002
	р	0.601	0.001	0.013	0.444	0.016	0.987
Соціальна активність (домагання)	коэф. Спірна	0.269 *	0.412 ***	0.281 *	0.263 *	0.218	-0.135
	р	0.029	< .001	0.022	0.033	0.078	0.279
Соціальна активність	коэф. Спірна	0.197	0.468 ***	0.344 **	0.200	0.315 **	-0.105
	р	0.113	< .001	0.005	0.108	0.010	0.403
Емоційно-психотерапевтична (очікування)	коэф. Спірна	0.060	0.161	0.060	0.205	-0.015	-0.161
	р	0.633	0.195	0.632	0.099	0.904	0.197
Емоційно-психотерапевт	коэф. Спірна	0.101	0.224	0.002	0.011	0.048	-0.064

ична (домагання)	на						
	р	0.418	0.070	0.990	0.933	0.704	0.611
Емоційно- психотерапевт ична	коэф. Спірме на	0.068	0.209	-0.000	0.075	-0.009	-0.103
	р	0.586	0.093	0.997	0.548	0.945	0.411
Зовнішня привабливість (очікування)	коэф. Спірме на	-0.042	0.442 ***	0.216	-0.057	0.039	0.046
	р	0.736	< .001	0.081	0.648	0.756	0.716
Зовнішня привабливість (домагання)	коэф. Спірме на	-0.128	0.289 *	0.447 ***	0.044	0.167	-0.003
	р	0.308	0.019	< .001	0.725	0.181	0.979
Зовнішня привабливість	коэф. Спірме на	-0.099	0.431 ***	0.447 ***	0.002	0.188	0.020
	р	0.431	< .001	< .001	0.984	0.130	0.874

На групі чоловіків отримано такі Кореляційні зв'язки шкал 6 - 11 методики «Діагностика реальної структури ціннісних орієнтацій особистості С.С. Бубнова» зі шкалами методики рольових очікувань та домагань у шлюбі табл 3.47:

- Високий соціальний статус і управління людьми позитивно корелює зі шкалами: Зовнішня привабливість (домагання) та Зовнішня привабливість.

- Здоров'я позитивно корелює зі шкалами Батьківсько-виховувальна (очікування) та Батьківсько-виховувальна.

Таблиця 3.47.

Кореляційні зв'язки шкал 6 - 11 методики «Діагностика реальної структури ціннісних орієнтацій особистості С.С. Бубнова» зі шкалами методики рольових очікувань та домагань у шлюбі на групі чоловіків

		Пізнання нового у світі, природі, людині	Високий соціальний статус і управління людьми	Пізнання і повага людей та вплив на оточуючих	Соціальна активність для досягнення позитивних змін у суспільстві	Спілкування	Здоров'я
Інтимно-сексуальна	коеф. Спірмена	-0.108	0.049	0.251	-0.045	0.124	0.268
	р	0.593	0.809	0.207	0.824	0.538	0.176
Особистісна ідентифікація з партнером	коеф. Спірмена	0.003	0.012	0.090	-0.310	-0.121	0.008
	р	0.988	0.954	0.656	0.116	0.548	0.970
Господарсько-побутова (очікування)	коеф. Спірмена	-0.222	-0.022	0.174	-0.096	0.099	0.186
	р	0.267	0.912	0.384	0.632	0.622	0.352
Господарсько-побутова (домагання)	коеф. Спірмена	0.212	-0.023	-0.083	0.119	0.118	0.025

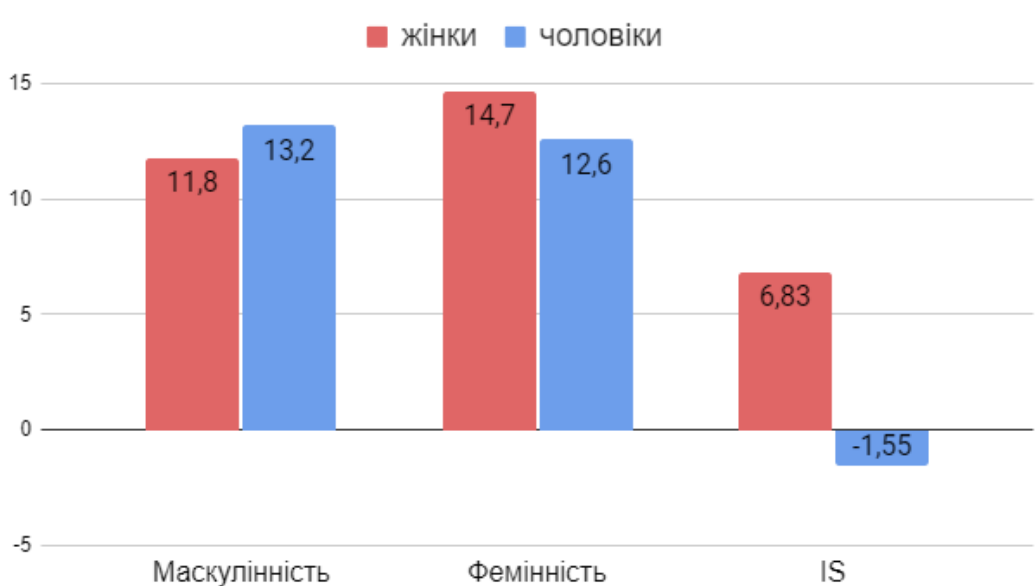
	р	0.287	0.911	0.681	0.555	0.557	0.902
Господарсько- побутова	коеф. Спірме на	0.059	-0.003	-0.166	-0.027	0.209	0.229
	р	0.769	0.986	0.407	0.893	0.297	0.250
Батьківсько- виховувальна (очікування)	коеф. Спірме на	-0.016	0.351	-0.045	-0.227	-0.096	0.436 *
	р	0.935	0.073	0.822	0.254	0.632	0.023
Батьківсько- виховувальна (домагання)	коеф. Спірме на	0.284	0.246	0.096	0.122	0.345	0.241
	р	0.151	0.217	0.635	0.545	0.078	0.225
Батьківсько- виховувальна	коеф. Спірме на	0.214	0.336	0.037	-0.018	0.227	0.410 *
	р	0.284	0.087	0.855	0.929	0.256	0.033
Соціальна активність (очікування)	коеф. Спірме на	0.120	0.279	0.028	-0.092	0.221	0.164
	р	0.552	0.158	0.890	0.648	0.268	0.413
Соціальна активність (домагання)	коеф. Спірме на	0.121	0.284	0.248	0.072	0.134	0.101
	р	0.549	0.152	0.213	0.722	0.505	0.618
Соціальна активність	коеф. Спірме на	0.137	0.324	0.180	-0.006	0.226	0.125

	р	0.495	0.100	0.370	0.978	0.257	0.534
Емоційно-психотерапевтична (очікування)	коэф. Спірмена	-0.266	-0.029	0.097	-0.228	0.152	0.369
	р	0.180	0.888	0.630	0.253	0.449	0.058
Емоційно-психотерапевтична (домагання)	коэф. Спірмена	0.011	0.065	0.243	0.062	-0.020	0.259
	р	0.956	0.747	0.221	0.759	0.923	0.191
Емоційно-психотерапевтична	коэф. Спірмена	-0.119	0.074	0.202	-0.116	0.053	0.379
	р	0.556	0.713	0.313	0.565	0.795	0.051
Зовнішня привабливість (очікування)	коэф. Спірмена	-0.272	0.306	0.092	0.117	-0.079	0.255
	р	0.169	0.121	0.649	0.562	0.696	0.200
Зовнішня привабливість (домагання)	коэф. Спірмена	0.084	0.505 **	0.365	0.114	0.189	0.240
	р	0.678	0.007	0.061	0.572	0.345	0.228
Зовнішня привабливість	коэф. Спірмена	-0.073	0.462 *	0.295	0.136	0.020	0.264
	р	0.718	0.015	0.135	0.498	0.922	0.183

Для дослідження впливу психологічних гендерних особливостей було досліджено прояви маскулінності та фемінності у представників обох статей проведено і використано статеий опитувальник Сандри Бем, нижче наведені середні дані у таблиці 3.48 та малюнку 3.48 на яких видно що у жінок більше фемінних якостей, а у чоловіків маскулінних, але розрив невеликий, особливо у чоловіків.

Таблиця 3.48

	жінки	Чоловіки
Маскулінність	11,8	13,2
Фемінність	14,7	12,6
IS	6,83	-1,55

Малюнок 3.48 Ступені фемінності та маскулінності у жінок та чоловіків

З метою порівняння встановлення психологічних чинників, котрі впливають на формування образу ідеального партнера, ми дослідили кореляційні зв'язки.

Кореляційний аналіз шкал методики рольових очікувань та домагань у шлюбі зі шкалами опитувальника з вивчення фемінності – маскулінності Сандри Бем на групі жінок було встановлено та представлено в табл. :

- Маскулінність позитивно корелює лише зі шкалою Соціальна активність (домагання). коефіцієнт Спірмена = +0.243**, тому кореляція позитивна, чим вища соціальна активність тим вища маскулінність

- Фемінність має позитивну кореляції зі шкалами: Господарсько-побутова (домагання), Батьківсько-виховувальна, а також з двома шкалами: Емоційно-психотерапевтична (домагання) та загальною шкалою Емоційно-психотерапевтична.

- Зрештою індекс IS негативно корелює зі шкалою Соціальна активність (домагання).

-

Таблиця 3.49

Кореляційні зв'язки шкал опитувальника з вивчення фемінності – маскулінності Сандри Бем зі шкалами методики рольових очікувань та домагань у шлюбі на групі жінок

		Маскулінність	Фемінність	IS
Інтимно-сексуальна	коэф. Спірмена	0.098	-0.147	- 0.145
	P	0.431	0.237	0.246
Особистісна ідентифікація з партнером	коэф. Спірмена	-0.062	0.034	0.079
	P	0.621	0.784	0.527
Господарсько-побутова (очікування)	коэф. Спірмена	0.134	-0.093	- 0.169
	P	0.285	0.456	0.174
Господарсько-побутова (домагання)	коэф. Спірмена	-0.090	0.267 *	0.139

	Р	0.474	0.030	0.264
Господарсько-побутова	коэф.			-
	Спірмена	0.053	0.169	0.020
	Р	0.673	0.174	0.873
Батьківсько-виховувальна (очікування)	коэф.			
	Спірмена	0.052	0.186	0.011
	Р	0.676	0.135	0.928
Батьківсько-виховувальна (домагання)	коэф.			
	Спірмена	-0.084	0.191	0.099
	Р	0.502	0.124	0.428
Батьківсько-виховувальна	коэф.			
	Спірмена	-0.063	0.269 *	0.108
	Р	0.613	0.029	0.388
Соціальна активність (очікування)	коэф.			-
	Спірмена	0.058	-0.011	0.067
	Р	0.646	0.933	0.591
Соціальна активність (домагання)	коэф.			-
	Спірмена	0.243 *	-0.151	*
	Р	0.050	0.225	0.049
Соціальна активність	коэф.			-
	Спірмена	0.161	-0.082	0.168
	Р	0.196	0.513	0.177
Емоційно-психотерапевтична (очікування)	коэф.			
	Спірмена	0.054	0.163	0.003
	Р	0.666	0.192	0.980
Емоційно-психотерапевтична	коэф.	0.157	0.272 *	-

(домагання)	Спірмена			0.020
	P	0.208	0.027	0.875
Емоційно-психотерапевтична	коэф.			-
	Спірмена	0.137	0.293 *	0.003
	P	0.273	0.017	0.980
Зовнішня привабливість (очікування)	коэф.			-
	Спірмена	0.189	0.017	0.127
	P	0.128	0.889	0.308
Зовнішня привабливість (домагання)	коэф.			
	Спірмена	-0.088	0.024	0.093
	P	0.483	0.847	0.458
Зовнішня привабливість	коэф.			
	Спірмена	0.012	0.019	0.016
	P	0.923	0.881	0.899

Кореляційні зв'язки встановлені на групі чоловіків дали наступні результати, які представлено в табл. 3.50.

- Маскулінність позитивно корелює зі шкалами: Господарсько-побутова (домагання), Господарсько-побутова, Батьківсько-виховувальна (домагання), Соціальна активність (домагання), Соціальна активність, Емоційно-психотерапевтична (домагання). (Відмітимо, що встановлено кореляції саме з напрямком “домагання”, а не “очікування”);

- Фемінність позитивно корелює зі шкалами: Батьківсько-виховувальна (домагання), Батьківсько-виховувальна, Емоційно-психотерапевтична (очікування) та Емоційно-психотерапевтична.

Таблиця 3.50

Кореляційні зв'язки шкал опитувальника з вивчення фемінності –
маскулінності Сандри Бем зі шкалами методики рольових очікувань та
домагань у шлюбі на групі чоловіків

		Маскулінність	Фемінність	IS
Інтимно-сексуальна	коэф. Спірмена	0.285	0.119	-0.089
	р	0.149	0.555	0.658
Особистісна ідентифікація з партнером	коэф. Спірмена	0.166	0.308	0.204
	р	0.407	0.118	0.307
Господарсько-побутова (очікування)	коэф. Спірмена	0.020	0.257	0.006
	р	0.922	0.195	0.975
Господарсько-побутова (домагання)	коэф. Спірмена	0.409 *	-0.119	-0.295
	р	0.034	0.555	0.135
Господарсько-побутова	коэф. Спірмена	0.471 *	0.022	-0.356
	р	0.013	0.913	0.068
Батьківсько-виховувальна (очікування)	коэф. Спірмена	0.059	0.166	0.119
	р	0.768	0.407	0.555
Батьківсько-виховувальна (домагання)	коэф. Спірмена	0.421 *	0.423 *	0.146
	р	0.029	0.028	0.466
Батьківсько-виховувальна	коэф. Спірмена	0.316	0.394 *	0.170

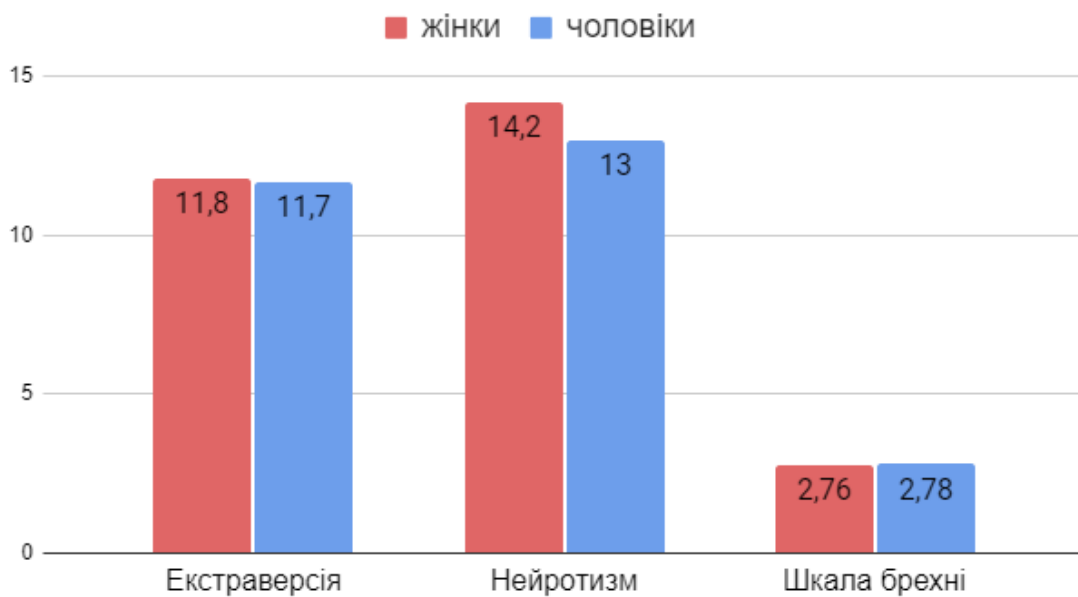
	р	0.108	0.042	0.396
Соціальна активність (очікування)	коэф. Спірмена	0.302	0.268	-0.038
	р	0.125	0.176	0.850
Соціальна активність (домагання)	коэф. Спірмена	0.517 **	0.356	0.029
	р	0.006	0.069	0.885
Соціальна активність	коэф. Спірмена	0.443 *	0.376	0.044
	р	0.021	0.053	0.828
Емоційно- психотерапевтична (очікування)	коэф. Спірмена	0.270	0.390 *	0.099
	р	0.174	0.044	0.624
Емоційно- психотерапевтична (домагання)	коэф. Спірмена	0.384 *	0.232	-0.052
	р	0.048	0.244	0.797
Емоційно- психотерапевтична	коэф. Спірмена	0.359	0.413 *	0.090
	р	0.066	0.032	0.654
Зовнішня привабливість (очікування)	коэф. Спірмена	0.246	0.064	-0.169
	р	0.217	0.752	0.398
Зовнішня привабливість (домагання)	коэф. Спірмена	0.138	0.256	0.074
	р	0.492	0.197	0.714

Зовнішня привабливість	коэф.			
	Спірмена	0.213	0.212	-0.026
	p	0.287	0.288	0.896

Для визначення індивідуальних психологічних особливостей серед опитувальних було проведено дослідження темпераменту та ступенів екстраверсії та нейротизму за опитувальником Айзенка. Середні дані по опитувальним наведені нижче на малюнку 3.51. На якому бачимо що більшість опитувальних меланхоліки, холерики і сангвініки на другому місці. І найменша кількість серед опитувальних меланхоліки.

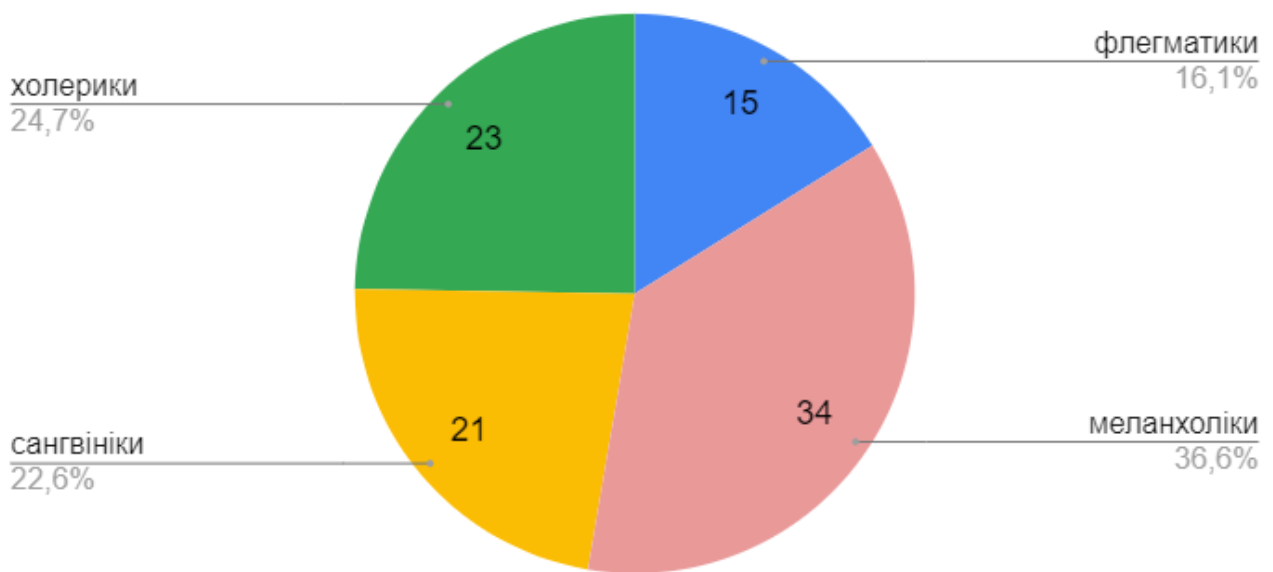
Таблиця 3.51

	жінки	Чоловіки
Екстраверсія	11,8	11,7
Нейротизм	14,2	13
Шкала брехні	2,76	2,78

Малюнок 3.51 Розподіл опитувальних за темпераментом

Темперамент

Малюнок 3.52 Розподіл опитуваних за темпераментом.

Досліджуючи кореляційні зв'язки шкал методики рольових очікувань та домагань у шлюбі зі шкалами методики вивчення темпераменту Г.Айзенка на групі жінок було встановлено зв'язок лише для шкали брехні, котра, як виявилось, позитивно корелює з Господарсько-побутова (домагання) та господарсько-побутова. Результати дослідження представлено в табл. 3.53.

Таблиця 3.53.

Кореляційні зв'язки шкал методики вивчення темпераменту Г.Айзенка зі шкалами методики рольових очікувань та домагань у шлюбі на групі жінок

		Екстраверсія	Нейротизм	Шкала брехні
Інтимно-сексуальна	коэф.			
	Спірмена	0.219	-0.217	-0.046
	p	0.077	0.080	0.714
Особистісна ідентифікація з партнером	коэф.			
	Спірмена	-0.035	0.059	0.121
	p	0.781	0.635	0.332

Господарсько-побутова (очікування)	коэф. Спірмена	0.169	0.001	-0.036
	р	0.175	0.995	0.773
Господарсько-побутова (домагання)	коэф. Спірмена	0.024	-0.139	0.305 *
	р	0.848	0.264	0.013
Господарсько-побутова	коэф. Спірмена	0.142	-0.113	0.245 *
	р	0.255	0.368	0.047
Батьківсько-виховувальна (очікування)	коэф. Спірмена	0.019	0.080	0.144
	р	0.879	0.525	0.250
Батьківсько-виховувальна (домагання)	коэф. Спірмена	-0.134	-0.091	0.095
	р	0.282	0.470	0.446
Батьківсько-виховувальна	коэф. Спірмена	-0.110	-0.040	0.182
	р	0.381	0.751	0.143
Соціальна активність (очікування)	коэф. Спірмена	0.117	0.031	0.124
	р	0.350	0.808	0.322
Соціальна активність (домагання)	коэф. Спірмена	0.186	0.208	-0.120
	р	0.134	0.094	0.335
Соціальна активність	коэф. Спірмена	0.175	0.147	0.009
	р	0.160	0.237	0.941

Емоційно-психотерапевтична (очікування)	коэф. Спірмена	0.042	0.224	-0.001
	р	0.737	0.070	0.995
Емоційно-психотерапевтична (домагання)	коэф. Спірмена	0.031	0.021	0.083
	р	0.802	0.869	0.506
Емоційно-психотерапевтична	коэф. Спірмена	0.038	0.137	0.065
	р	0.764	0.272	0.606
Зовнішня привабливість (очікування)	коэф. Спірмена	0.119	0.071	-0.069
	р	0.340	0.570	0.582
Зовнішня привабливість (домагання)	коэф. Спірмена	0.074	0.006	-0.147
	р	0.555	0.962	0.238
Зовнішня привабливість	коэф. Спірмена	0.112	0.025	-0.130
	р	0.371	0.842	0.298

Висновки до розділу 3

Проведене дослідження дало змогу інтерпретувати результати, що емпіричне та теоретичне дослідження проведено вірно. Переходячи до аналізу отриманих результатів, важливо було виявити відмінності жінок та чоловік та встановити відмінності середніх в групах. Проведене емпіричне дослідження дало змогу виявити такі результати. Так, досліджуючи відмінності за шкалами методики рольових очікувань та домагань у шлюбі (Волкова А. Н., Трапезникова Т. М.), було встановлено, що чоловіки та жінки відрізняються за шкалами: Батьківсько-виховувальна (очікування), Батьківсько-виховувальна,

Соціальна активність (очікування), Соціальна активність та за кожною підшкалою Емоційно-психотерапевтичної шкали та шкали Зовнішня привабливість.

Підводячи висновки проведених досліджень за вказаними методиками, було дуже важливо дослідити відмінність у показниках жінок і чоловіків, а також виявити головні психологічні чинники що впливають на формування образу ідеального партнера для подружжя.

Рольові очікування та домагання у шлюбі.

Основною методикою стосовно якої визначались кореляції та взаємозв'язки було обрано Методику рольових очікувань та домагань у шлюбі (Волкова А. Н., Трапезникова Т. М.), яка має 7 шкал сімейних цінностей, що відображають очікування та домагання у шлюбі, таких як Інтимно-сексуальна, Зовнішня привабливість, Соціальна активність, Ідентифікація з партнером, Батьківсько-виховна, Господарсько-побутова, Емоційно-терапевтична.

По даній методиці у жінок були вищі показники ніж у чоловіків. Тобто для жінок ступень прояву усіх шкал вища ніж у чоловіків окрім інтимно-сексуальної. По цій шкалі чоловіки мають вищий за жінок рівень Найпріоритетнішими шкалами у представників обох статей, є шкали: соціальна активність та емоційно-терапевтична. Тобто і для жінок і чоловіків важливим критерієм сімейних відносин є емоційна частина відносин та підтримка, а також взаємний професійний та особистісний розвиток та зростання. На другому по важливості місці знаходяться, шкала зовнішньої привабливості, тобто естетичний вигляд партнера, та батьківсько-виховна сфера.

Також згідно результатів опитувальника діагностики суб'єктивного сексуального благополуччя, було виявлено що чоловіки мають більшу потребу у кількості сексуальних відносин, а для жінок цінність являють саме стосунки і і сексуальні відносини є продовженням цих стосунків а не метою.

Маскулінність та фемінність.

Було встановлено, що чим вищий прояв маскулінності у жінок, тим вища потреба у власній у соціальна активності, професійному та особистісному

розвитку, і чим вища фемінність тим більше жінка готова надавати чоловікові емоційну підтримку та займатись дітьми

Чим вище показник маскулінності у жінок, тим вище в них сексуальна потреба (сексуальне благополуччя).

Цікаво, що, чим вище маскулінність у чоловіків, тим більше схильність проявляти активну участь у веденні домашнього господарства, вихованні дітей, надавати психоемоційну підтримку дружині, та особисто розвиватись у професійному плані.

Прояви фемінності у чоловіків, навпаки пов'язані із очікуванням психоемоційної підтримки від дружини.

Вплив відносин у батьківській сім'ї на формування рольових очікувань та домагань у шлюбі.

У жінок:

Чим більше у батьківській родині була розвинена фіксація на труднощах та небезпеки у життєвих ситуаціях тим більше жінки очікують та потребують психоемоційної підтримки від партнера, і тим більше є важливими зовнішні дані партнера та власна.

Чим більше у батьківській родині мали місце заборони на прояв емоцій, особливо негативних тим менше жінки мають потребу і готовність розвиватися у професійному та інших напрямках, хобі та інші інтереси.

Чим більше власні батьки проявляли зацікавленість життям дитини і намагалися бути якнайбільше включеними у життя жінок у дитинстві, тим більше очікування від включеності у виховання дитини вона очікує і від чоловіка.

Чим вище були стандарти і перфекціонізм у родині тим більше жінка очікує на вклад від чоловіка у питаннях стосовно побуту та господарства.

У чоловіків:

Чим більше було критики із боку батьків у родині чоловіків, фокусування на невдачах дитини, та порівнянь із більш успішними дітьми, тим більше

чоловіки очікують від жінок вирішення побутових проблем і вклад у домашнє господарювання.

Чим більше було фіксації у батьківській родині на складнощах, життє, тим більш важливим для чоловіків є власна, зовнішність, та взагалі зовнішність як цінність, а також тим вище потреба у ідентифікації з партнером, що унеможливорює автономність і підвищену потребу мати спільні інтереси з партнером, схожість цінностей, та проведення часу разом.

Чим більше у батьківській родині мали місце заборони на прояв емоцій, особливо негативних тим більше чоловіки мають потребу у ідентифікації з партнером, мати спільні інтереси, робити щось разом, також є важливим ведення господарства а також потреба у емоційній підтримці від жінки. На основі цього можна зробити висновки, що заборони на прояв емоцій, роблять чоловіків менш автономними та залежними від партнера, потреба у тому щоб робити щось у парі, та мати постійну емоційну підтримку від дружини.

У чоловіків, чії батьки дуже сильно фіксувались на негативних переживаннях, засмучувались, якщо у них у дитинстві щось не виходило або дитина була чимось засмучена, то при обранні дружини для чоловіків є дуже важливим потенціал жінки як матері, тобто батьківсько – виховна сфера.

У чоловіків у сім'ях яких був у пріоритеті фактор зовнішнього благополуччя, тобто прийнято не «виносити сміття з дому», або «тримати фасад», тим менше у чоловіків очікування від дружини, як від матері.

Ті чоловіки, хто зростали у сім'ї з високими стандартами, схильністю до перфекціонізму, більш очікують від дружини господарсько-побутового вкладу у родину.

Вплив ціннісних орієнтацій особистості на відносини у шлюбі.

У жінок:

У жінок що мають цінність приємне проведення часу корелює із батьківсько виховною шкалою та догляду за собою

Для тих жінок що мають у ціннісних пріоритетах матеріальний добробут, мають потребу і бажання професійного розвитку, а також очікують від партнера емоційної підтримки та зовнішньої привабливості.

Для тих жінок у кого є цінність допомогати людям, важливо мати спільні інтереси з партнером та ідентифікація з ним, а також важлива батьківсько-виховна сфера.

Для тих жінок у кого у пріоритеті цінностей любов, також розвинені материнські якості та також є потреба у власному професійному розвитку.

Ті жінки у яких особистими цінностями є пізнання нового у світі та природі, та зацікавленість у розвитку суспільства визначають пріоритетами соціальну активність, професійний розвиток та зовнішньої привабливості знаходячись у шлюбних відносинах.

Для жінок, що зацікавлені у пізнанні та повазі до людей а також спілкуванні є важливою інтимно-сексуальні відносини з партнером, і також очікування від партнера розвитку у професійному та духовних напрямках.

У чоловіків

Чоловіки які налаштовані на приємне проведення часу вважають доцільним і готові надавати емоційну підтримку дружинам, а також емоційна сторона стосунків є важливою у відносинах.

У тих чоловіків що у пріоритеті високий матеріальний добробут дуже важлива інтимно-сексуальна сторона стосунків у шлюбі, а також очікують від дружини материнських якостей.

Чим вище у чоловіків цінність як допомога і милосердя, а також любов, тим більше вони готові займатися власними дітьми.

Для чоловіків що хочуть мати високий соціальний статус та керувати людьми ретельно ставляться до власної зовнішності і також очікують від дружини.

Ті чоловіки що мають у пріоритеті здоров'я, мають у пріоритеті батьківство і також вважають що дружина як найголовніше повинна бути хорошою матір'ю.

Чинники, що мають вплив на сексуальне благополуччя.

У жінок: чим вище показник маскулінності у жінок, тим вище в них сексуальна потреба.

У чоловіків: чим вище показник маскулінності у чоловіків тим більше чоловіки задоволені сексуальним життям і стосунками, і загального показника сексуального благополуччя.

Зв'язок між сексуальним благополуччям і батьківською сім'єю:

Чим менше було заборон на прояв емоцій, особливо негативних у батьківській сім'ї у жінок тим вище у жінок сексуальна комунікація, задоволення сексуальним життям та загальним показником сексуального благополуччя.

При чому у чоловіків зв'язків між відносинами у батьківській сім'ї і сексуальним благополуччям не виявилось.

Зовнішнє благополуччя, тобто настанови батьків «тримати фасад», не виказуючи проблеми які є іншим, має зв'язок у кількісній потребі у сексі у жінок, та знижений показник загального сексуального благополуччя.

У чоловіків особливості відносин у батьківських родинах не мають зв'язку із сексуальним благополуччям у дорослому віці.

Сексуальне благополуччя і темперамент

У жінок чим вище показник екстраверсії тим вище сексуальна потреба, і навпаки чим вищий нейротизм тим нижче сексуальна потреба.

Сексуальне благополуччя і особисті цінності

У жінок які хочуть мати високий матеріальний добробут мають високу потребу у сексі, а жінки для яких є цінністю пошук і насолода прекрасним мають незадоволеність сексуальним життям і стосунками.

Цікаво, що у чоловіків теж бажання високого матеріального добробуту, а також любові, мають високу потребу в сексі.

Висока потреба у прагненні до пізнання нового у світі, природі та людей, позитивно корелює із зниженням сексуальної потреби у жінок невдоволеності у сексуальному житті та стосунками. Тобто ті хто мають високу потребу у

пізнанні, мають знижену потребу в сексі а також незадоволені стосунками у тому числі і сексуальною сферою.

У чоловіків, що мають цінність у пізнанні людей не задоволені власною сексуальною сферою, і навпаки соціальна активність та спілкування сприяє має позитивну кореляцію із власними стосунками та сексуальними потребами та сексуальним благополуччям.

Вплив складу батьківської сім'ї на претензії і очікування у шлюбі.

Було встановлено зв'язок що жінки, що вирости у повних сім'ях мають більше очікувань від зовнішньої привабливості партнера, та мають більше автономності у власних інтересах. Тобто спільність інтересів з чоловіком, та ідентифікація з партнером не є важливим критерієм у стосунках, на відміну від тих хто виріс в неповних сім'ях бажання робити щось разом і мати багато спільних інтересів є дуже важливим. Можливо жінки почуваються більш впевненими і у власній зовнішності, професійних якостях, і гідні привабливого партнера. У чоловіків, що вирости у повній сім'ї вищі показники важливості інтимно-сексуальної сфери стосунків, мають більшу сексуальну потребу, а також вищий показник сексуального благополуччя, ніж у тих хто росли у інших умовах.

Вплив розподілу ролей у батьківській сім'ї на формування очікування і домагань у власній родині.

Також було встановлено залежність між рівнем інтимно-сексуальної шкали у сімейних цінностях у жінок, та відносинами між батьками. Жінки, що вирости у патріархальних сім'ях мають найнижчий показник, у партнерських сім'ях, де батьки були у рівних ролях – середній, і жінки що зростили у сім'ях де головною була матір або мачуха, мають найвищі показники у інтимно-сексуальній шкалі. Чоловіки що мають найбільші показники задоволеності сексуальним життям і стосунками виростили у сім'ях де батьки були у рівних ролях (тобто партнерські відносини) на другому місці жінки і чоловіки, що виростили у матріархальних сім'ях і найнижчий показник задоволеності сексуальним життям у жінок і чоловіків, що виростили у патріархальній сім'ї.

ВИСНОВКИ

Результати проведеного дослідження дають підстави зробити *висновки*:

1. Розглянуто теоретико-методичні засади дослідження психологічних чинників, що формують образ ідеального партнера для шлюбу. Встановлено, що уявлення формується внаслідок взаємодії зовнішнього та внутрішнього світів та сприяє здійсненню перетікання характеристик реальності, які являють собою час, послідовність і т.ін., у напрямку показників, що входять до структури внутрішнього психічного простору та є його породженням.

Ми прийшли висновку, що ставлення до сімейних цінностей та уявлень про рольову поведінку і рольові очікування, закладенні в гендерній ідентичності впливають на формування у чоловіків та жінок образу ідеального партнера у подружжя.

2. Описано основні чинники, які впливають на формування образу ідеального партнера. Ми звернули увагу на проблему сімейних емоційних дисфункцій в батьківській сім'ї. До факторів формування образу ідеального партнера в подружжя було віднесено ступінь гармонійності подружнього життя батьків, загальне сприйняття дитинства (було воно щасливим чи нещасливим), ставлення батьків до дітей, розподіл сімейних ролей, спосіб життя батьків тощо. Було відмічено, що життєві настанови батьків, особливості їх ціннісних орієнтацій і домагань, рольовий внутрішньо-сімейний розподіл, особливості взаємодії визначають життєві домагання дітей, які є однією із основних умов, що впливають на формування образу ідеального партнера в подружжя.

3. Було встановлено, що наші досліджуванні мають відмінності в уявленні щодо ідеального партнера в шлюбі. Так, більшість респондентів вважають, що ідеальний партнер в подружньому житті має відповідати таким властивостям як емоційна підтримка сім'ї, соціальна активність вміння вміння виховувати дітей та вміння вести домашнє господарство. Найпріоритетнішими шкалами у представників обох статей, є шкали: соціальна активність та емоційно-терапевтична. Тобто і для жінок і чоловіків важливим критерієм

сімейних відносин є емоційна частина відносин та підтримка, а також взаємний професійний та особистісний розвиток та зростання. На другому по важливості місці знаходяться, шкала зовнішньої привабливості, тобто естетичний вигляд партнера, та батьківсько-виховна сфера. Також було виявлено, що чоловіки мають більшу потребу у кількості сексуальних відносин, а для жінок - цінність являють саме стосунки і сексуальні відносини є продовженням цих стосунків, а не головною метою.

4. У результаті кореляційного аналізу встановлено, що чоловіки, у кого батьки були в рівних ролях, мають вищий рівень задоволення сексуальним життям і стосунками, ніж ті, у кого головною була мати. Проте у жінок було виявлено, що ті, у кого батько чи вітчим був головний в сім'ї, мають нижчий рівень за шкалою інтимно-сексуальна ніж ті, у кого головною була мати чи мачуха.

Було визначено, що для жінок та чоловіків із різними ціннісними пріоритетами очікування від партнера має іншу роль. Так, для жінок, які прагнуть матеріального добробути та професійного розвитку очікують від партнера емоційної підтримки та зовнішньої привабливості; жінки із бажанням допомагати людям прагнуть мати спільні інтереси з партнером та ідентифікація з ним, а також важлива батьківсько-виховна сфера; ті жінки у яких особистими цінностями є пізнання нового у світі та природі, та зацікавленість у розвитку суспільства визначають пріоритетами соціальну активність, професійний розвиток та зовнішньої привабливості знаходячись у шлюбних відносинах.

Встановлено, що у тих чоловіків, що у пріоритеті мають високий матеріальний добробут дуже важлива інтимно-сексуальна сторона стосунків у шлюбі, а також очікують від дружини материнських якостей. Чим вище у чоловіків цінність як допомога і милосердя, а також любов, тим більше вони готові займатися власними дітьми.

Варто наголосити, що для жінок та чоловіків соціальна активність для досягнення позитивних змін у суспільстві позитивно корелює зі шкалою

стосунки як цінність, а спілкування позитивно корелює зі шкалами сексуальна комунікація та потреба.

5. Встановлено, що під час дослідження було виявлено розбіжності щодо формування образу ідеального партнера для шлюбу у чоловіків та жінок. Так як показники маскулінності фемінності стираються, то внаслідок цього стираються відмінності у образі партнера для жінок і чоловіків. Головним стає соціальна активність та емоційна підтримка, а потім вже батьківство і зовнішність. Для чоловіків та жінок відіграє роль рівність у стосунках та партнерська взаємодія. На формування образу ідеального партнера у шлюбі впливають такі чинники як батьківська сім'я та відносини між рідними, соціальний статусу, ціннісні пріоритети, зовнішні чинники, адже змінюється навколишній світ та його пріоритети, і відповідно здійснюється зміна в відносинах та партнерських ролях.

Ми інтерпретуємо встановлені відмінності як особливості прояву гендерних особливостей уявлень про образ ідеального партнера у чоловіків та жінок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Абрамюк О., Липецька А. Концептуальна структура феномена суб'єктивне благополуччя та особливості його вимірювання. Психологія: реальність і перспективи : зб. наук. пр. Рівненського державного гуманітарного університету. 2018. Вип. 11. С. 10–17.
2. Абрамюк О.О. Роль проактивного копінгу шлюбних партнерів у структурі копінгу подружжя. Теорія і практика сучасної психології : зб. наук. пр. Класичного приватного університету. 2019. Вип. 3. С. 5–11
3. Алексеєнко Т. Ф. Виховний потенціал сім'ї в сучасних умовах: тематична державна доповідь про становище сімей в Україні за підсумками 2001 року. К.: Державний інститут проблем сім'ї та молоді, 2002. 144 с.
4. Альошина Ю.Є. Задоволеність шлюбом і взаємне сприйняття подружніх парах з різним стажем спільного життя: Вісник МГУ. Серія 14. Психологія, № 2, 1987. С.10-16.
5. Бабаян Ю. О., Скачко І. В. Гендерні особливості конфліктної поведінки в юнацькому віці // Актуальні проблеми психології. 2015., вип. 38 Т. 7. С. 39-48.
6. Богдан Ж., Мовчан Я. Гендерна психологія : навчально-методичний посібник. Харків: Друкарня Мадрид, 2021. 155 с
7. Власюк Д., Кузьміна К. Гендерні установки щодо протилежної статі в юнацькому віці: когнітивний аспект. Гендерні аспекти в методологіях гуманітарних наук: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Луцьк, 9–10 грудня 2004 р. Луцьк : ВАТ «Волинська обласна друкарня», 2004. С. 36–42
8. Войцях Т.В. Інноваційні методики діагностичної роботи з сім'єю: спецкурс. Черкаси: ОПОПП, 2012. 68 с
9. Володарська Н. Д., Карабаєва І. І. Вплив емоційних зв'язків на розвиток психологічного благополуччя сім'ї. Науковий вісник ХДУ. Серія «Психологічні науки». 2021. № 3. С. 29-36.

10. Володарська Н.Д. Почуття благополуччя у контексті психології цінностей особистості. Актуальні проблеми психології: Психологія обдарованості. 2019. Вип. 15. С. 145–155.

11. Говорун Т., Кікінеджи О. Гендерна психологія :Навчальний посібник. Київ : Академія, 2004. 308 с.

12. Горностай П. Гендерна соціалізація та становлення гендерної ідентичності. Основи теорії тендеру : Навчальний посібник. Київ : «К.І.С.», 2004.С. 132–157.

13. Дороніна Т. О. Гендерна чутливість // Енциклопедія прав людини: соціально-педагогічний аспект. Житомир: Волинь. 2014. С. 142-145

14. Єщенко Г. Дослідження емоційної близькості у подружній діаді. Науковий вісник МНУ ім. В. Сухомлинського. Психологічні науки. 2018. № 1. С. 47-51.

15. Зарицька В. В., Бекіньова Л. Б. Особливості емоційної саморегуляції у молодих жінок. Вісник ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Психологія. 2017. Вип. 55. С. 26-36.

16. Золотнюк О. П. Любов як суб'єктивний корелят міжособистісних стосунків: наукові спроби визначення поняття та спроби вимірювання. Грані. 2015. № 5. С. 16-23.

17. Ільчишин Н. Психологічні особливості готовності до подружнього життя у пар з різною тривалістю періоду нареченства. Львів : Перо, 2015. 7 с.

18. Калька Н. М., Федішин О. М. Дослідження особливостей психологічних кордонів у подружжях. Соціально-правові студії. 2021. Випуск 1 (11). С. 173-178

19. Кляпець О. Вплив шлюбно-сімейних домагань на прогнозування майбутнього студентською молоддю. Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Серія: психологічні науки. Вип. 31. Чернігів : ЧДПУ, 2005. No 31.Т. 2. С. 32–37

20. Коваленко О.Г. Розвиток емпатії та атракції майбутнього педагога як умов професійного спілкування: автореф. дис. ...канд. психол. наук : 19.00.07. К., 2004. 21 с.

21. Коган І.М. Емпатія і особливості її розвитку у дітей молодшого шкільного віку: автореф. дис. ...канд. психол. наук : 19.00.07. К., 2005. 20 с.

22. Кочарян О. С. Розробка та психометрична оцінка опитувальника діагностики стилю міжособистісних стосунків. Психологічне консультування і психотерапія. Збірник статей. Київ, 2014. № 1. С. 209–221.

23. Кротенко В.І. Розвиток емпатії у дітей підліткового віку – складової риси гуманістичного розвитку суспільства. Психологія : зб. наук. праць НПУ ім. М.П. Драгоманова. 2001. Вип. 2(9). Ч. II. С. 55 – 58.

24. Мазурик І.О. Гендерні особливості рольових очікувань молоді стосовно майбутнього партнера у шлюбі молоді //Електронний збірник наукових праць Запорізькогообласного інституту післядипломної освіти. 2013. 1(11).
Режим доступу:

http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp11/1/Mazurik.pdf

25. Мартиненко Л. Б. Уманський державний педагогічний університет ум. П. Тичини // Засади формування психології гендеру. Режим доступу: https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/1181/1/psykholohiia_henderu.pdf

26. Матюх Т. М. Емпатія як трансестетичний феномен : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук : спец. 09.00.08 – «Естетика». К., 2016. 23 с.

27. Мітіна С.В. Емпатія як професійно важлива якість медичного фахівця. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Психологічні науки. 2017. Т. 1. № 1. С. 83 – 89.

28. Мушкевич М. І., Федоренко Р. П., Магдисюк Л. І., Дучимінська Т. І. Ф 33 Психологія молоді сім'ї : монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 235 с.

29. Пілецька Л.С. Емоційне вигорання в сім'ї як чинник неконструктивних життєвих стратегій подружжя. Теоретичні і прикладні

проблеми психології : зб. наук. пр. Східноукр. нац. ун-ту ім. Володимира Даля. Сєверодонецьк : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2018. № 2. С. 224–231.

30. Про рівність статей: збірник / Пер. з фр / за ред. Хоми О. Київ: Альтерпрес, 2007. 484 с

31. Терєбилина М.В. Проблема гендера во французских журналах : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.01.10 : захист 27.03.2014 / наук. кер. д. соц. наук Федотова Л.Н. М, 2014. 23 с.

32. Філософський енциклопедичний словник / за ред. Шинкарука В.І. Київ:Абрис, 2002. 751 с.

33. Ainsworth M.D.S., Bowlby J. An ethological approach to personality development. *American psychologist*. 1991. Vol. 46. P. 331-341.

34. Altman L., Taylor D. A. *Social penetration: The development of interpersonal relationships*. New York, 1973.

35. Bank B. J., Hansford S. L. Gender and friendship: Why are men's best same-sex friendships are less intimate and supportive. *Personal Relationships*. 2000. Vol. 7. P. 1-23.

36. Barelds D. P. *Personality in intimate relationships*. Boston, 2003.

37. Baumeister R. F., Leary M. R. The need to belong: desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological Bulletin*. 1995. Vol. 117. P. 497-529.

38. Brown N. *Love and intimate relationships*. Beverli Hills, 2000.

39. *Cambridge handbook of personal relationships*. New York, 2006.

40. Chaikin A. L., Derlega V. J. Variables affecting the appropriateness of self-disclosure. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*. Washington, 1974. Vol. 42. P. 142-154.

41. Collins N.L., Feeney B. C. An attachment theory perspective on closeness and intimacy. *Handbook of closeness and intimacy*. New Jersey, 2004. P. 163-189.

42. Descutner C. J., Thelen M. H. Development and validation of fear-of-intimacy scale. *Psychological Assessment*. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*. 1991. Vol. 3. P. 218-225.

43. Erikson E. H. *Childhood and Society*. New York, 1963.
44. Fast B. *Getting close*. New York, 1978.
45. Firestone R. W. *Fear of intimacy*. Washington, 1999. 358 p.
46. Hatfield E., Utne M. K., Traupmann J. *Equity theory and intimate relationships. Social exchange in developing relationships*. New York, 1979. P. 99-133.
47. Jourard S. M., Lasakow P. *Some factors in self-disclosure*. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*. 1958. Vol. 56. P. 91-98.
48. Kouneski E.F., Olson D.H. *A practical look at intimacy: ENRICH couple topology*. *Handbook of closeness and intimacy*. New Jersey, 2004. P. 117-137.
49. Malone T. P., Malone P. T. *The art of intimacy*. New York, 1987.
50. Mashek D. J., Sherman M. D. *Desiring less closeness with intimate others*. *Handbook of closeness and intimacy*. New Jersey, 2004. P. 343-357.
51. Myers D. G., Diener E. *Who is happy*. *Psychological Science*. 1995. Vol. 6. P. 10-19.
52. Prager K. J. *The psychology of intimacy*. New York, 1985.
53. Reis T. H., Shaver P. *Intimacy as an interpersonal process*. *Personal relationships: Theory, research and interventions*. Oxford, 1988. P. 367-389.
54. Rogers C. *Client-centered therapy*. *Comprehensive textbook on psychiatry / ed. by H. I. Kaplan, B. J. Sadock*. Baltimore : Williams & Wilkins, 1988. P. 3-40.
55. Rubin T. I. *One to one. Understanding personal relationships*. New York, 1983.
56. Ryan R. M., Deci E. L. *Self-determination theory and facilitation of intrinsic motivation, social development and well-being*. *American Psychologist*. 2000. Vol. 55. P. 68-78.
57. Ryff C. D. *Happiness is everything, or is it? Exploration on the meaning of psychological well-being*. *Journal of Personality and Social Psychology*. 1989. Vol. 57. P. 1069-1081.
58. Shaver P. *Attachment in adulthood: structure, dynamic and change / Ed. by Miculincer M.*. The Guilford Press, 2007.

59. Sherman M., Thelen M. Fear of Intimacy Scale: Validation and Extension with Adolescents. *Journal of Social and Personal Relationships*. 1996. Vol. 13. P. 507.
60. Sullivan H. S. *The interpersonal theory of psychiatry*. New York, 1953.
61. Swain S. Covert intimacy: Closeness in men's friendship. *Gender in intimate relationships*. Belmont, 1989. P. 7-86.
62. Weinhold J., Weinhold B. *Counter-dependency: The Flight from Intimacy*. Bloomington: Trafford Publishing, 2004.

ДОДАТКИ

Додаток А

Анкета для опитування «Діагностика реальної структури ціннісних орієнтацій особистості» (С.С. Бубнова)

Вельмишановні, вітаю!

Для аналізу рольових очікувань та особистісних відносин у подружньому житті, перед Вами ряд питань на які потрібно відповісти «так» або «ні». Відповідайте по можливості швидко, довго не роздумуючи над кожним питанням. Пам'ятайте, що поганих або хороших відповідей немає.

1. Чи любите Ви лежати на дивані і нічого не робити?
2. Чи любите Ви самі заробляти гроші і отримувати від цього задоволення?
3. Чи часто вас відвідує думка, що хочеться сходити в театр або на виставку?
4. Чи часто ви допомагаєте близьким по господарству?
5. Вважаєте Ви, що любов – визначальне почуття в житті?
6. Чи любите Ви читати книги про щось нове, ще невідоме вам?
7. Чи хочете ви стати босом (начальником якої-небудь компанії)?
8. Чи хочете Ви, щоб вас поважали друзі за ваші особистісні якості?
9. Чи хочете Ви самі приймати участь у будь-яких громадських заходах (мітингах, страйках) на користь близького вам шару населення?
10. Вважаєте Ви, що без спілкування з друзями ваше життя буде тьмяним і безрадісним ?
11. Вважаєте Ви, що було б здоров'я, а все інше додасться?
12. Чи часто Вам хочеться розслабитися (послухати легку музику, наприклад)?

13. Ви обрали свою професію в основному тому, що вона може вам приносити великий матеріальний достаток?
14. Вважаєте Ви, що в житті важливо вміти грати на музичних інструментах, малювати, тощо?
15. Якщо хтось із ваших знайомих захворів, чи виберете ви час, щоб його відвідати ?
16. Ваш шлюб укладено (буде укладен) по любові?
17. Чи любите ви читати науково-популярні книги?
18. Чи хотіли Ви в школі стати організатором чогось?
19. Якщо Ви скоїли непорядний вчинок по відношенню до друзів або співробітників, чи будете ви переживати з цього приводу?
20. Вважаєте Ви, що шляхом громадських дій (мітингів, зібрань) можна щонебудь змінити в суспільному житті?
21. Чи можете Ви спокійно обійтися без частого спілкування зі своїми знайомими?
22. Вважаєте Ви, що необхідно будь-яким чином зміцнювати своє здоров'я (плавати, бігати, грати в теніс, тощо)?
23. Головне для Вас – ваш настрій в даний момент, а що буде потім – не так важливо?
24. Вважаєте Ви, що головне – це придбати будинок (квартиру), машину та інші матеріальні блага?
25. Чи любите Ви гуляти лісом, парком?
26. Як Ви вважаєте, чи потрібно допомагати матеріально тим, хто просить милостиню, чи ні?
27. Любов – це почуття, яке народжується і помирає?

28. Хотіли б Ви стати вченим або науковим співробітником ?
29. Влада – це почесно і значимо або від неї більше клопоту і всяких неприємностей ?
30. Хотіли б Ви, щоб у вас було більше друзів?
31. Чи спадало вам на думку зайнятися перебудовою якоїсь громадської організації?
32. Чи багато свого вільного часу Ви хотіли б приділяти спілкуванню?
33. Чи часто Ви замислюєтеся про своє здоров'я?
34. Вважаєте Ви, що дуже важливо вміти приносити собі задоволення?
35. Якщо все почати спочатку, обрали б Ви зараз більш високооплачувану роботу, ніж справжня ?
36. Хотіли б яви зайнятися фотографією ?
37. Вважаєте Ви, що потрібно обов'язково допомагати людині яка впала?
38. Почуття любові для вас – це першооснова життя чи ні?
39. Чи часто Ви задаєте собі питання: «А чому саме так?»?
40. Хотіли б Ви «робити» політику?
41. Чи часто ваш внутрішній голос задає вам питання: «А чи поважають мене оточуючі?»
42. Чи є для вас суспільні явища предметом обговорення вдома або на роботі?
43. Якщо Ви три дні проведете на безлюдному острові, помрете Ви від самотності ?
44. Катаєтеся Ви на лижах, щоб зміцнити своє здоров'я?
45. Чи часто Ви мрієте, лежачи з закритими очима?
46. Головне в житті – це робити гроші і створювати власний бізнес?

47. Чи часто Ви купуєте картини та інші художні вироби або хотіли б їх купити?
48. Якщо хтось із близьких досить довго хворіє, чи будете Ви за нього виконувати його обов'язки по господарству смиренно і покірно?
49. Чи любите Ви маленьких дітей?
50. Хотіли б Ви створити якусь свою «теорію» (відносності, тощо)?
51. Чи хочете Ви буди схожими на якусь відому людину (актора, політика, бізнесмена)?
52. Важливо вам, щоб вас поважали товариші по службі за ваші професійні знання?
53. Хотіли б Ви в даний час що-небудь самі зробити в політиці
54. Ви людина рішуча ?
55. Чи ходите Ви в сауну, басейн, лазню, чи займаєтеся аеробікою для підтримки хорошого фізичного стану?
56. Нормальний відпочинок – це надзвичайно важливо, чи не так?
57. У житті надзвичайно важливо накопичити матеріальні засоби і передати їх дітям?
58. Чи хотілося вам коли-небудь самому намалювати картину або скласти музику?
59. Коли маленька дитина плаче – «це крик про допомогу»?
60. Для Вас важливіше любити самому, ніж бути коханим?
61. «У всьому хочеться дійти до самої суті» - це про вас?
62. Ви хотіли б, щоб ваші діти стали знаменитими людьми?
63. Хотіли б Ви, щоб товариші по службі зверталися до вас за допомогою в особистому плані, як до людини?

64. У суспільному житті нехай залишається все як є?
65. Спілкування – це лише марна трата часу?
66. Здоров'я – це не найголовніше в житті, чи не так?

Дякуємо за увагу!

*авторська розробка

Додаток Б

Анкета для опитування «Сімейні емоційні комунікації» (А.Б. Холмогорова, М.Г. Сорокова, С.В. Волікова)

Вельмишановні, вітаю!

Для аналізу рольових очікувань у подружньому житті, перед Вами ряд тверджень. Вам потрібно обрати чи згодні Ви з ним та напроти поставити «+».

Твердження	Безумовно, так	Мабуть, так	Мабуть, ні	Безумовно, ні
У моїй сім'ї зазвичай не говорили один одному про своєму настрої				
У нашій сім'ї було прийнято обговорювати внутертя проблеми та переживання один одного				
У нашій сім'ї було прийнято висловлювати один одному ніжні почуття				
У нашій сім'ї цінувалася стриманість у про- явище почуттів				
Мене з дитинства привчали приховувати сімейні проблеми та негаразди від інших людей				
У моїй сім'ї вважалося негарним жало- ватися на якісь проблеми та труднощі чужим людям (не родичам)				

У нашій родині було легко поскаржитися друг другові на неприємності				
За прояви гніву чи агресії дітей у нашій сім'ї лаяли чи карали				
У нашій сім'ї цінувалося стримане та мужня поведінка в ситуаціях горя, розчарування, невдачі				
Моя мати (батько) сильно засмучувалися і переживали навіть дрібні мої невдачі				
Моя мати (батько) часто турбувалися за мене				
У моїй сім'ї часто говорили про труднощі та небезпеки життя				
Моя мати (батько) завжди прагнули предо- стерегти мене від усіх можливих помилок і небезпек				
Якщо я був у поганому настрої, то моя мати (Батько) теж падала духом				
Моя мати (батько) часто боялися, що зі мною щось може статися				
Моя мати (батько) часто висловлювали тривогу про здоров'я				
Мої батьки сердилися, якщо я висловлював якийсь невдоволення життям				
Батьки відмахувалися від моїх переживань і проблем, вважаючи, що я роздмухую труднощі				
Моя мати (батько) сильно засмучувалися через				

моїх невдач				
За помилки матір (батько) часто критикували мене				
Моїй матері (батькові) важливо було пишатися мною				
Моя мати (батько) часто хвалила мене				
У дитинстві мені часто говорили, що треба стремитися до досконалості і домагатися максимуму у всьому, за що берешся				
У дитинстві я часто відчував, що батьки незадоволені мною				
У сім'ї мені часто ставили за приклад інших, більш успішних дітей				
Дітей у нашій родині привчали не довіряти чужим людям (не родичам)				
Обговорюючи інших людей, мої батьки частіше критикували, чим хвалили їх				
Якщо у дитинстві у мене виникали проблеми, то часто моя мати (батько) вирішували їх за мене				
Мати (батько) часто втручалися у мої справи та наполегливо пропонували свої рішення				
Мати (батько) намагалися бути в курсі всіх моїх справ, щоб краще контролювати мене				

Дякуємо за увагу!

*авторська розробка

Додаток В

Анкета для опитування «Рольові очікування і претензії у шлюбі»

(Волкова А. Н., Трапезникова Т. М.)

Вельмишановні, вітаю!

Для аналізу рольових очікувань у подружньому житті, перед Вами ряд тверджень, які стосуються шлюбу, сім'ї, відносин між чоловіком і дружиною.

Уважно прочитайте твердження тексту та оцініть ступінь своєї згоди або незгоди з ними. Вам пропонується 4 варіанти відповіді, які виражають ту чи іншу ступінь згоди або незгоди з твердженням, а саме: «Повністю згоден», «Загалом це вірно», «Це не зовсім так», «Це невірно». Підбираючи варіант відповіді до кожного з тверджень, постарайтеся якомога точніше передати Вашу особиста думка, а не те, що прийнято серед Ваших близьких і друзів.

Сподіваємося на Вашу відкритість та чесність.

Ваш вік:

- 20-30 років
- 30-40 років
- 40-50 років
- 50-60 років
- старше 60 років

Чи знаходитесь Ви у шлюбі:

- так
- розлучена/розлучений
- ні

В якій сімі Ви виростили:

- повна (тато та мама)
- неповна (з одним із батьків)
- інше

Чи є у Вас діти:

- так, 1 дитина

- так, 2 та більше дітей
- немає дітей

Блок 1. Жіночий варіант

1. Настрій і самопочуття людини залежить від задоволення його сексуальних потреб.
2. Щастя в шлюбі залежить від сексуальної гармонії подружжя.
3. Сексуальні стосунки - головне у відносинах чоловіка і дружини.
4. Головне в шлюбі - щоб у чоловіка і дружини було багато спільних інтересів.
5. Чоловік - це друг, який поділяє мої інтереси, думки, захоплення.
6. Чоловік - це насамперед друг, з яким можна поговорити про свої справи.
7. Найголовніша турбота чоловіка - забезпечити матеріальний достаток і побутовий комфорт сім'ї.
8. Чоловік повинен займатися домашнім господарством нарівні з дружиною.
9. Чоловік повинен вміти обслужити себе, а не чекати, що дружина візьме на себе всі турботи про нього.
10. Чоловік повинен займатися дітьми не менше, ніж дружина.
11. Я хотіла б, щоб мій чоловік любив дітей.
12. Про чоловіка я суджу по тому, хороший чи поганий він батько своїм дітям.
13. Мені подобаються енергійні, ділові чоловіки.
14. Я дуже ціную чоловіків, серйозно захоплених своєю справою.
15. Для мене дуже важливо, як оцінюють на роботі ділові та професійні якості мого чоловіка.
16. Чоловік повинен вміти створювати в сім'ї теплу, довірчу атмосферу.
17. Для мене головне - щоб мій чоловік добре розумів мене і брав такою, яка я є.
18. Чоловік - це насамперед друг, який уважний і турботливий до моїх переживань, настрою, стану.
19. Мені подобається, коли мій чоловік красиво і модно одягнений.
20. Мені подобаються видні, рослі чоловіки.
21. Чоловік повинен виглядати так, щоб на нього було приємно дивитися.

22. Найголовніша турбота жінки - щоб все в родині були обіхожені.
23. Я завжди знаю, що потрібно купити для моєї сім'ї.
24. Я збираю корисні поради господарці: як готувати смачні страви, консервувати овочі, фрукти.
25. Головну роль у вихованні дитини завжди відіграє мати.
26. Я не боюся труднощів, пов'язаних з народженням і вихованням дитини.
27. Я люблю дітей і із задоволенням займаюся з ними.
28. Я прагну домогтися свого місця в житті.
29. Я хочу стати хорошим фахівцем своєї справи.
30. Я пишаюся, коли мені доручають важку і відповідальну роботу.
31. Близькі та друзі часто звертаються до мене за порадою, допомогою і підтримкою.
32. Навколишні часто довіряють мені свої біди.
33. Я завжди широко і з почуттям жалю втішаю і опікуюся потребують цього людей.
34. Мій настрій багато в чому залежить від того, як я виглядаю.
35. Я люблю гарний одяг, ношу прикраси, користуюся косметикою.
36. Я надаю великого значення своєму зовнішньому вигляду.

Блок 2. Чоловічий варіант

1. Настрій і самопочуття людини залежить від задоволення його сексуальних потреб.
2. Щастя в шлюбі залежить від сексуальної гармонії подружжя.
3. Сексуальні стосунки - головне у відносинах чоловіка і дружини.
4. Головне в шлюбі - щоб у чоловіка і дружини було багато спільних інтересів.
5. Дружина - це друг, який поділяє мої інтереси, думки, захоплення.
6. Дружина - це насамперед друг, з яким можна поговорити про свої справи.
7. Найголовніша турбота дружини - щоб у родині були нагодовані й доглянуті.
8. Жінка багато втрачає в моїх очах, якщо вона погана господиня.
9. Жінка може пишатися собою, якщо вона добра господиня свого будинку.
10. Я хотів би, щоб моя дружина любила дітей і була їм хорошою матір'ю.

11. Жінка, яка тяготиться материнством, неповноцінна жінка.
12. Для мене головне в жінці, щоб вона була гарною матір'ю моїм дітям.
13. Мені подобаються ділові й енергійні жінки.
14. Я дуже ціную жінок, всерйоз захоплених своєю справою.
15. Для мене дуже важливо, як оцінюють на роботі ділові та професійні якості моєї дружини.
16. Дружина повинна, перш за все, створювати і підтримувати теплу, довірчу атмосферу.
17. Для мене головне - щоб моя дружина добре розуміла мене і брала таким, який я є.
18. Дружина - це насамперед друг, який уважний і турботливий до моїх переживань, настрою, стану.
19. Мені подобається, коли моя дружина красиво і модно одягнена.
20. Я дуже ціную жінок, які вміють красиво одягатися.
21. Жінка повинна виглядати так, щоб на неї звертали увагу.
22. Я завжди знаю, що треба купити для нашого будинку.
23. Я люблю займатися домашніми справами.
24. Я можу зробити ремонт і обробку квартири, починають побутову техніку.
25. Діти люблять грати зі мною, охоче спілкуються, йдуть на руки.
26. Я дуже люблю дітей і вмію з ними займатися.
27. Я брав би активну участь у вихованні своєї дитини, навіть якщо б ми з дружиною вирішили розлучитися.
28. Я прагну домогтися свого місця в житті.
29. Я хочу стати хорошим фахівцем своєї справи.
30. Я пишаюся, коли мені доручають важку і відповідальну роботу.
31. Близькі та друзі часто звертаються до мене за порадою, допомогою і підтримкою.
32. Навколишні часто довіряють мені свої біди.
33. Я завжди щиро і з почуттям жалю втішаю і опікуюся потребують цього людей.

34. Мій настрій багато в чому залежить від того, як я виглядаю.

186

35. Я намагаюся носити той одяг, яка мені йде.

36. Я прискіпливо ставлюся до крою костюма, фасону сорочки, кольором краватки.

Дякуємо за увагу!

*авторська розробка

Додаток Г
Анкета для опитування «Вивчення фемінності – маскулінності»
(С.Бем)

Вельмишановні, вітаю!

Для аналізу рольових очікувань у подружньому житті, перед Вами ряд якостей.

Вас потрібно відзначити в списку ті якості, які, на Вашу думку, є у Вас.

Перелік якостей:	«+» навпроти якості, яка Вам підходить
1. Віра в себе;	
2. Вміння поступатися;	
3. Здатність допомогти;	
4. Схильність до захисту своїх поглядів;	
5. Життєрадісність;	
6. Похмурість;	
7. Незалежність;	
8. Сором'язливість;	
9. Совісність;	
10. Атлетичність;	
11. Ніжність;	
12. Театральність;	
13. Напористість;	
14. Падкість на лестоці;	

15. Удачливість;	
16. Сильна особистість;	
17. Відданість;	
18. Непередбачуваність;	
19. Сила;	
20. Жіночність;	
21. Надійність;	
22. Аналітичні здібності;	
23. Вміння відчувати;	
24. Ревнивість;	
25. Здатність до лідерства;	
26. Турбота про людей;	
27. Прямота, правдивість;	
28. Схильність до ризику;	
29. Розуміння інших;	
30. Скритність;	
31. Швидкість у прийнятті рішень;	
32. Співчуття;	
33. Щирість;	
34. Самодостатність (покладатися тільки на себе);	
35. Здатність втішати;	

36. Марнославство;	
37. Владність;	
38. Тихий голос;	
39. Привабливість ;	
40. Мужність;	
41. Тепло́та, сердечність;	
42. Урочистість, важливість;	
43. Власна позиція;	
44. М'якість;	
45. Вміння дружити;	
46. Агресивність;	
47. Довірливість;	
48. Малорезультативність;	
49. Схильність вести за собою;	
50. Інфантильність;	
51. Адаптивність, пристосованність;	
52. Ідивідуалізм;	
53. Нелюбов до вживання лайок;	
54. Несистематичність;	
55. Дух змагання;	
56. Любов до дітей;	
57. Тактовність;	

58. Амбітність, честолюбство;	
59. Спокій;	
60. Традиційність, схильність до умовностей.	

Дякуємо за увагу!

*авторська розробка

Додаток Д

Анкета для вивчення темпераменту (опитувальник Г.Айзенка)

Вельмишановні, вітаю!

Для аналізу рольових очікувань у подружньому житті, Вам потрібно на поставленні питання відповісти "так" або "ні". Не потрібно гаяти багато часу на обмірковування питань. Дай ту відповідь, яка перша прийшла в голову.

Відповідай на всі питання підряд, нічого не пропускай.

Запитання	Так	Ні
Ви часто відчуваєте потяг до нових вражень, бажання відчувати збудження?		
Чи часто Ви відчуваєте потребу в друзях, які Вас розуміють, можуть підбадьорити і втішити?		
Чи вважаєте Ви себе безтурботною людиною?		
Чи правда, що Вам дуже важко відповісти "Ні"?		
Чи обмірковуєте Ви свої справи не поспішаючи, чи віддаєте Ви перевагу тому, щоб почекати перед тим, як діяти?		
Ви завжди стримуєте свої обіцянки, не зважаючи на те, що Вам це не завжди вигідно?		
Чи часто у Вас бувають спади і підйоми настрою?		
Взагалі Ви дієте і розмовляєте швидко, без запинок для обмірковування?		
Чи виникало у Вас коли-небудь почуття, що Ви "нещасна людина", хоча ніякої вагомої причини для цього не було?		
Чи зробили б Ви все, будь-що, на спір?		

Чи виникає у Вас почуття невпевненості та сорому, коли хочете зав'язати розмову з симпатичною (ним) незнайомкою (цем)?		
Чи буває коли-небудь, що Ви сердитесь, виходите з себе?		
Чи часто Ви дієте під впливом тимчасового настрою?		
Чи часто Ви хвилюєтесь із-за того, що зробили або сказали щось таке, чого не слід було робити або говорити?		
Чи віддаєте Ви перевагу книжкам над зустрічами з людьми?		
Чи правда, що Вас легко образити?		
Ви любите часто бувати в компаніях?		
Чи бувають у Вас такі думки, що Ви хотіли б приховати від інших?		
Чи правда, що Ви часом повні енергії так, що все горить у руках, а часом зовсім в'ялі?		
Чи хотіли б Ви, щоб у Вас було друзів менше, але щоб вони були дуже близькими?		
Чи часто Ви мрієте?		
Коли на Вас кричать, Ви відповідаєте тим же?		
Чи часто Вас хвилює відчуття провини?		
Чи всі Ваші звички хороші та Бажані?		
Чи здатні Ви дати волю своїм почуттям і повеселитись у галасливій компанії?		
Чи вважаєте Ви себе людиною збудливою і вразливою?		
Чи вважають Вас людиною жвавою і веселою?		

Після того, як справа зроблена, чи часто Ви подумки повертаєтесь до неї, гадаєте, що можна було б зробити краще?		
Ви, як правило, мовчите, коли знаходитесь в компанії інших людей?		
Буває так, що Ви інколи переказуєте плітки чи чутки?		
Буває таке, що Вам не спиться через те, що різні думки лізуть у голову?		
Якщо Ви хочете дізнатись про що-небудь, то Ви скоріше прочитаєте про це в книжці, ніж запитаете?		
Чи буває у Вас сильне серцебиття?		
Чи подобається Вам робота, яка вимагає від Вас постійної уваги?		
Чи бувають у Вас приступи сильного тремтіння?		
Якщо б Ви знали, що сказане Вами ніколи не буде розголошено, Ви б завжди висловлювались у дусі загальноприйнятого (як всі)?		
Чи справді Вам неприємно знаходитись у компаніях, де насміхаються один над одним?		
Ви дратівлива людина?		
Чи подобається Вам робота, яка вимагає швидких дій?		
Чи хвилюєтесь Ви з приводу будь-яких неприємних подій, які могли б статись?		
Чи правда, що Ви людина повільна і некваплива в рухах?		
Ви коли-небудь спізнювались на побачення чи на роботу?		

Чи часто Вам сняться жахливі сні?		
Чи правда, що Ви так любите поговорити, що ніколи не пропустите зручного випадку порозмовляти з незнайомою людиною?		
Чи турбують Вас які-небудь болі?		
Чи Ви б відчували себе дуже нещасним, якщо б тривалий час були позбавлені широкого спілкування з людьми?		
Чи можете Ви назвати себе нервовою людиною?		
Серед людей, яких Ви знаєте, такі, що Вам дуже не подобаються?		
Могли б Ви сказати про себе, що Ви впевнена в собі людина?		
Чи легко Ви ображаєтесь, коли люди вкажуть на Ваші помилки в роботі або на Ваші особисті промахи?		
Чи рахуєте Ви, що важко отримати справжнє задоволення від вечорниць?		
Чи турбує Вас відчуття, що Ви чимось гірші за інших?		
Чи легко Вам внести пожвавлення в досить скучну компанію?		
Чи буває так, що Ви говорите про речі, на яких зовсім не розумієтесь?		
Чи піклуєтесь Ви про своє здоров'я?		
Чи любите Ви жартувати над іншими?		
Чи страждаєте Ви від безсоння?		

Дякуємо за увагу!

*авторська розробка

Додаток Е

Анкета для опитування «Методика оцінки сексуального профілю» (О.Ф Потьомкіна)

Вельмишановні, вітаю!

Для аналізу рольових очікувань у подружньому житті, Вам потрібно прочитати кожне судження і оцінити його за шкалою від 0 (завжди ні) до 4 (завжди так)

його відповідність Вашим судженням:

Судження	Завжди так	Переважно так	ні так, ні ні, не знаю	переважно ні	завжди ні
1. Моє здоров'я протягом останнього часу було не гіршим, ніж у інших.					
2. Я і мій партнер/партнерка сприймаємо сексуальні стосунки як складову частину нашого кохання/любові/стосунків.					
3. Моє здоров'я та інші життєві обставини сильно мене турбують, тому мені не до сексу.					
4. Я розумію, що секс не може бути щоразу грандіозний, що іноді може дещо не вдаватись, не зовсім подобатись, але це не впливає на мою оцінку загальної якості мого сексуального життя.					
5. Мої сексуальні потреби повністю реалізовані.					

6. Під час “занять любов’ю” ми враховуємо відмінності між тим, що радує в сексі чоловіка, і тим, що радує жінку.					
7. Я перебуваю в стосунках і це мені подобається.					
8. Ми з моїм партнером/партнеркою можемо обговорювати наше сексуальне життя, сексуальні відчуття, потреби, що подобається чи не сподобалося.					
9. У мене є кілька сексуальних партнерів.					
10. Сексуальні стосунки з моїм партнером/партнеркою наповнюють мене позитивними емоціями.					
11. Я не уявляю собі стосунків у парі без сексу.					
12. Я не боюся запитувати, що подобається моєму партнеру/партнерці.					
13. Під час сексуальних стосунків ми стараємося тримати баланс між тим, скільки віддаємо, і скільки отримуємо.					
14. Сексуальні стосунки з моїм партнером/партнеркою напружують, засмучують мене.					
15. У мене зараз немає сексуальних стосунків і мені так добре.					
16. Щоб відчувати задоволення від свого сексуального життя, мені необхідно мати					

кілька сексуальних партнерів.					
17. Ми з моїм партнером/партнеркою свідомо шукаємо способи стимулювати наше спільне сексуальне життя.					
18. Без сексуальних стосунків життя людини неповноцінне.					
19. У мене від природи висока потреба у сексі, навіть якщо немає пари.					
20. Я повністю задоволений/на своїм сексуальним життям.					
21. Для того, щоб бути задоволеним своїм сексуальним життям, мені необхідно мати гармонійні глибокі стосунки з однією людиною.					
22. Для того, щоб бути щасливим, мені потрібен секс.					
23. Я маю добре самопочуття при регулярних статевих стосунках.					
24. Наша близькість з партнером/партнеркою збереглася би і без сексуальних стосунків.					
25. Я маю почуття до свого партнера і ми добре розуміємо одне одного, тому й інтимні стосунки у нас гармонійні.					
26. Сексуальні стосунки сприяють поглибленню близькості між мною і партнером.					

27. Душевна близькість з моїм сексуальним партнером є умовою мого сексуального благополуччя.					
28. При наявності партнера та гармонійних з ним стосунків не є визначальною частота статевих контактів.					
29. Я хочу змін у статевому житті, але я не можу почати розмову про це з моїм партнером.					
30. Я мрію про зміну сексуального партнера.					
31. Мій партнер уникає розмови про різноманіття нашого статевого життя.					
32. Я потребую урізноманітнити свої статеві стосунки.					
33. Наше з партнером статеве життя не переривається, навіть якщо ми посварилися.					
34. Я готовий/а іти на поступки у сексуальних стосунках заради благополуччя пари.					

Дякуємо за увагу!

*авторська розробка

Додаток Є

Анкета (авторська розробка)

Вельмишановні вітаю!

Для проведення психологічного дослідження чинників, які впливають на формування образу ідеального партнера для шлюбу, приміть будь ласка участь в анонімному опитуванні.

Опитування складається із 6 частин.

Для зручності на початку кожного опитування буде додаткова інструкція, яка стосується саме цієї методики.

Проходження опитування займе у вас приблизно 20-30 хвилин.

Прохання відповідати максимально чесно і не довго думаючи, адже перше що спадає на думку і є правильна відповідь.

Отримані дані будуть використані у статистичних підрахунках і для встановлення взаємозв'язків, для написання дипломної роботи, а також можуть бути корисними для сімейної терапії у роботі з парами.

Опитування повністю анонімне.

Вдячна, за приділений час!

1. Ваш вік. _____
2. Ваша стать
 - Чоловік
 - Жінка
3. Місце проживання: _____
4. Чи перебуваєте ви у відносинах
 - у шлюбі
 - У цивільному шлюбі
 - Розлучена/розлучений
 - Вдова\вдівець

- У відносинах
- Вільний/вільна.

5. Якщо у вас є партнер чи живете ви разом:

- Так живемо разом
- Ні, живемо окремо(не пов'язано з війною в Україні)
- Ні живемо окремо (пов'язано з війною в Україні)
- Немає партнера

6. Скільки років триває ваш шлюб або відносини _____

7. Чи були у вас шлюби (офіційний або громадянський) до цього ?

- Так, був один шлюб
- Так, було 2 шлюби
- Так, 3 і більше шлюбів
- Не було, це перший шлюб
- Не було і зараз немає

8. Чи є у вас діти?

- Так, 1 дитина
- Так , 2 дитини
- Так, 3 і більше дітей
- Ні, я не маю дітей

9. Чи є у вас діти від минулого шлюбу:

- Так
- Ні

10. Чи маєте ви з теперішнім партнером спільних дітей?

- Так
- Ні

11. Чи є у вас брати, сестри?

- Брат
- Сестра
- Брат і сестра

- Два брати
- Дві сестри
- Немає брата чи сестри
- Інша відповідь

12. Ваше дитинство пройшло :

- З мамою і татом
- Тільки з мамою
- Тільки з татом
- З мамою та вітчимом
- З татом і мачухою
- Без батьків у дитячій установі
- Інший варіант

13. Ваші батьки розлучались до ваших 18 років:

- так
- ні

14. Яке було фінансове положення у вашому дитинстві:

- Дуже низьке (не вистачало навіть на базові потреби)
- Нижче середнього (вистачало тільки на базові потреби)
- Вище середнього (вистачало на базові потреби, розваги, відпочинок)
- Високе (вистачало на все, що хотілось)

15. Як ви оцінюєте своє фінансове становище:

- Дуже низьке (не вистачає навіть на базові потреби)
- Нижче середнього (вистачає тільки на базові потреби)
- Середнє (вистачає на базові потреби, та якісь додаткові приємності(гаджети, кіно, ресторан)
- Вище середнього (вистачає на всі потреби розваги, подорожі)
- Вище середнього Високе (вистачає на все, що заманеться)

16. Ви проживаєте:

- У власному житлі
- У орендованому житлі

17. Чи маєте ви власний автомобіль:

- Так
- ні

18. Чи є у вас домашні тварини:

- Так, маю кота
- Так, маю собаку
- Так, маю пташку
- Немає домашніх тварин
- інше

19. Як ви оцінюєте свою зовнішність:

- Повністю задоволений/задоволена
- В принципі задоволений/задоволена
- Не зовсім задоволений/задоволена
- Зовсім не задоволений/задоволена

20. Як ви оцінюєте стан вашого здоров'я :

- Повністю задоволений/задоволена
- В принципі задоволений/задоволена
- Не зовсім задоволений/задоволена
- Зовсім не задоволений/задоволена

21. Чи палите ви:

- Так, цигарки
- Ні
- Айкос, електронні цигарки та ін..

22. Як оцінюєте свій емоційний стан:

- Прекрасний
- Нормальний

- Нижче норми
- Поганий
- Інше

23. Яка у вас освіта:

- Середня спеціальна
- Вища (бакалавр)
- Вища (магістр/спеціаліст)
- Дві та більше вищих

24. Хто був головним із батьків у вашій родині в дитинстві:

- Батько (або вітчим)
- Мати (або мачуха)
- Були у рівних ролях
- Інше

Дякуємо за увагу!

*авторська розробка